

YENİ ÇAĞ

- **L. Berg, C. Boyd, M. Harmel:**
Birliğin sağlamlaştırılması uğrunda savaş
- **V. Attias, P. Auersperg, P. Hentges:**
Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin uluslararası önemi
- **Manfred Kapluc:**
Alman Komünist Partisinin serbest bırakılması bir zorunluktur

DÜNYA SORUMLARI

Kapitalizm nereye gidiyor

VIYETNAM SAVAŞI

Çıkmaza giren tırmanma siyaseti

BUGÜNKÜ DÜNYA

1967 Grev hareketleri

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri, **Yakub Demir** yoldaşın, Budapeşte Konsültatif Buluşmasında yaptığı konuşma

2 (44)

Şubat

1968

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

B u s a y ı d a :

Lene Berg

Alman Sosyalist Birlik

Muhammed Harmel

Tunus Komünist Partisi Polit-büro Üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri

Con Boyd

Kanada Komünist Partisi Merkez Komitesi Üyesi

Pavel Auersperg

Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi Aday Üyesi ve «Barış ve Sosyalizm problemleri» dergisinin Sorumlu Sekreteri

U. Attias

Çili Komünist Partisi Merkez Komitesi Üyesi

Manfred Kapluck

Batı Almanyalı Gazeteci-Alman Komünist Partisini kurulan Teşebbüs Komitesinin Üyesi

Budapeşte Danışma Buluşması

Komünist ve işçi partilerinin uluslararası bir konferans yapmaları hakkında kollektif fikir teatisi amacıyla 26 Şubatta Budapeştede danışma buluşması çalışmalarına başlayacak. Dünyanın birçok ülkesinde türlü politik parti ve akımların temsilcileri bu toplantıyı, başka başka duygu ve umutlarla beklemektedir. Komünistlerin çoğunluğu, en geniş temeller üzerinde birliğin gerçekleşmesine faal olarak katkıda bulunmak isteğiyle dolu olarak bu danışmaya hazırlanmaktadır. Bu toplantıyı, henüz buraya katılmayı kararlaştırmamış olan ya da şu veya bu sebepten katılmamaya karar vermiş olan komünist ve işçi partileri de beklemektedir.

Yapılacak fikir teatisi, barış ve ilerilik güçlerini, beş kıtanın devrimci güçlerini yakından ilgilendirmektedir. Çünkü onlar, halkların tüm kurtuluş hareketi için komünistlerin dünya ölçüsünde eylem birliğinin sağlamlaştırılmasının ne muazzam bir önem taşıdığını bilmektedirler. Nihayet bu toplantının çalışmalarını, her türden bütün düşmanlarımız, en başta da tekелci sermayenin ve modern emperyalizmin harpçi çevreleri, komünistlerin bütün savaşlarını, onlara yöneltmiş oldukları bu çevreler, büyük bir dikkatle izleyeceklerdir.

Bilindiği gibi komünist ve işçi partileri, içinde bulundukları çok çeşitli durumlarıyla, bir bütün olarak barış, demokrasi, özgürlük ve halkların bağımsızlığı uğrındaki savaşta, sayıca en güçlü, en iyi örgütlenmiş ve en savaşkan kuvveti meydana getirmektedirler. Dergimizde daha önce belirtildiği gibi, önümüzdeki danışma toplantısının hedefi, komünistlerin bir uluslararası konferansının toplanması hakkında, bu konferansın özü ve örgütlenmesi bakımından hazırlıkları, önüne koyacağı amaçlar, konuları, karakteri ve gündemi hakkında fikir teatisinde bulunmaktır. Yani, kardeş partiler arasındaki danışmalar yoluyla, daha sıkı bir işbirliği, eylemlerin daha iyi ahenkleştirilmesi ve birliği için yeni olanakların aran-

ması ve bulunması söz konusudur. Bugün dünya barışı için gerçek bir tehlike yaratan ve halkların savaşla kazandıkları politik ve sosyal kazançları tehlikeye sokan emperyalizmin gitgide artan saldırganlığının yolunu kesmek ve buna kesin bir cevap vermek için bu yolda yürümek zorunludur.

Bu en başta Viyetnam sorunu için gereklidir. Amerikan saldırganları yeni yılla birlikte Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine karşı yoğun hava akınlarına başladılar ve Saygon kuklalarının desteği ile harbi yaymak, daha başka Güney doğu Asya ülkeleri topraklarına aşırnak tehdidine geçtiler. Yakın doğu sorunu da bu zorunluğa ortaya koymaktadır. İsrail'de iktidarda bulunanlar, amerikan emperyalistlerine sırtlarını dayayarak, Birleşmiş Milletler'in kararlarına rağmen, işgal ettikleri arap topraklarından birliklerini geri çekmeyi reddetmekte direniyorlar ve böylece güvensizlik havasını devam ettirerek tehlikeli bir harp ocağını yaşıyorlar. İsrail saldırganlığının sonuçları, yalnızca arap ve afrika ülkelerini değil, aynı zamanda dünyanın bütün ülkelerini ve özellikle de Akdeniz bölgesi devletlerini yakından ilgilendirir. Bu bölgede durumu, dolaşık Kıbrıs sorunu ile CIA'nın kışkırtıp desteklediği gerici çevrelerin hükümet darbesinden sonra Yunanistan'daki son gelişmeler daha da keskinleştirmektedir. Avrupanın göbeğinde, Batı Alman Federal Cumhuriyetinde intikamcı ve neo-faşizm güçleri seslerini yükseltmektedir.

Öteki yarı kürede, Lâtin Amerika topraklarında, milli kurtuluş hareketlerinin boğulmasını isteyen ABD, son zamanlarda daha da açık olarak ve pervasızca olaylara karışmaktadır. Amerikan emperyalizmi, sözümona amerika arası daimi silahlı kuvvetleri adını verdiği birliklerin kurulması için baskı yapmakla, Amerika Kıtası Devletleri Teşkilatı'na komplolar düzenlemek ve bunları desteklemekle, sosyalist Küba'yı boğup Lâtin Amerika kıtasının öteki ülkelerindeki kurtuluş savaşlarının gelişmesini engellemek amacını gütmektedir. Pentagon, bu emeline uygun olarak, yerli «Gorillas»ları, bir sıra lâtin amerika ülkesinde gelişmekte olan partiizan hareketlerini bastırma yolundaki çabalarında açıkça desteklemektedir.

Nevarki, amerikan emperyalizminin artan saldırganlığı, hiç te onun başlıca hedeflerinden herhangi bir tanesine ulaşması sonucunu vermemiştir. Aksine, Viyetnam'da seferber edilen emperyalizmin muazzam harp mekanizması milli kurtuluş cephesinin kahraman savaşçılarının sürekli baskınlarına uğramakta ve bu harp mekanizmasının yöneticileri kesin zafer hakkındaki son umutlarını da kaybetmektedirler. Öte yandan sosyalist ülkelerin ve en başta Sovyetler Birliği'nin yardımı gittikçe daha faal ve etkili olmakta, Viyetnam halkıyla büyük dayanışma hareketi bütün dünyada büyüyüp yayılmaktadır. Birçok ülkenin ABD ile müttefik olan hükümetleri bile son zamanlarda, görüşme şartlarının yaratılması yolunda ilk adım olarak Kuzey Viyetnam'ın bombalanmasına kayıtsız şartsız biran önce son verilmesi isteklerine gitgide daha açık bir şekilde katılmaktadırlar. Bu eğilim, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti hükümetinin tutumunu

değiştirmedığı yolunda dış işleri bakanı Nguen duy Trinh'in son açıklamasından sonra daha da kuvvetlenmiştir. .

Arap halklarına karşı yapılan saldırganlık, bu halkların hayatında ağır güçlükler doğurmuş, fakat öte yandan ısrarlı anti-emperyalist güçlerin savaş iradesini kuvvetlendirerek onların beraberliğine katkıda bulunmuştur. Lâtin Amerika'nın içişlerine emperyalistlerin pervasızca katılmaları, bu kıtanın halkları arasında, ezenlere karşı nefreti kat kat arttırmış ve bu halkların direnme örgütlerinin daha da genişlemesine ve faalleşmesine önayak olmuştur. Bizzat Birleşik Amerikada zenci halkın hakları uğrunda savaşın aktifleşmesi ve demokratik ve ilerici hareketin gelişmesi, başkan Johnson'un bugünkü dış ve iç siyaset doğrultusuna karşı yığın halinde direnişin doğmasını sağlamıştır. ABD bugün her zamandan daha çok tecrid edilmiştir, her yerde ona karşı direniş artmakta ve zalim diktatörlük, saldırganlık ve harp siyaseti gittikçe daha şiddetle reddedilmektedir. Olayların bu gelişmesi, komünist ve işçi partilerinin birliğinin sağlamlaştırılmasının, emperyalizmin saldırgan hareketlerine karşı direnişin daha etkili ve halkların çıkarlarının daha başarılı bir şekilde korunmasının sağlanmasına yardım edeceğini özellikle açık olarak göstermektedir.

Budapeşte Danışma buluşmasından önce uluslararası durum, genel çizgileriyle böyledir. Geçen sayılarımızın birinde açıklanan yazıda, yapılacak toplantının karakteriyle ilgili olarak birkaç kardeş partinin düşünceleri tanıtılmıştır. Bu açıklamaları son zamanlarda daha bir sıra yenileri izledi. Bunların hepsinde özellikle, yapılacak buluşmanın önemi, demokratik, kollektif, açık karakteri ve gelecekteki uluslararası konferansın gerek hazırlıkları gerekse uygulanması üzerinde önemle durulmaktadır.

Seylan Komünist Partisi Merkez Komitesi genel sekreteri Pieter Keunemann, kardeş partilerin yapacakları danışma toplantısını, partisinin umutla beklediğini belirtti ve şuna işaret etti: Seylan komünistleri, «serbest olarak ve dostluk içinde komünist ve işçi partileri arasında yapılacak fikir teatisinin komünist hareketi birliğini bir basamak daha yükselteceğine emindirlir».

Hindistan Komünist Partisi Milli Konseyinin aldığı bir kararda şöyle denmektedir: «Biz, dünya çapındaki devrimci hareketin bütün güçlerinin emperyalizme karşı yürüttükleri savaşta beraberliğini sağlama yollarını, bu buluşmanın düzleyeceğine inanıyoruz.» Finlandiya Komünist Partisi Merkez Komitesi Plenumu özel bir kararında, yeni bir uluslararası konferansla ilgili olarak hazırlıklar yapılması için kardeş partilerin giriştikleri teşebbüsü desteklemiş ve bu toplantının yapılmasına partinin faal olarak katılmasının önemini belirtmiştir.

Geçen yılın aralık ayında Arjantin Komünist Partisi Yürütme Kurulunun bir geniş Plenumu yapıldı ve orada danışma toplantısı desteklendi. Komünist partilerinin önümüzdeki buluşması, açıklanan bildiride belirtildiği gibi, «dünya komünist hareketinin marksist-leninist birliğinin sağlamlaş-

tırılmasında çok önemli bir rol oynayacaktır». Arjantin Komünist partisi, «bu hedefe ulaşılmasına yardım etmek için elinden geleni yapacaktır».

Geçenlerde yayınlanan bir açıklamada şöyle denmektedir: «Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, emperyalizme karşı savaşın, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin öz çıkarları uğrunda, barış ve halkların milli kurtuluşu uğrunda yürütülen savaşın aktüel sorunlarının kollektif olarak tartışılmasının, hem komünist ve işçi partilerinin beraberliğine hem de bütün devrimci ve ilerici güçlerin eylem birliğine yardım edeceğine emindir. SBKP danışma toplantısının düzenlenmesine büyük önem vermektedir. Bu toplantıda kardeş partiler tam hak eşitliği ile ve kardeşçe fikir teatisi yolu ile, yeni bir dünya komünist forumunun hazırlıkları ile ilgili sorunları tespit edeceklerdir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi, komünist ve işçi partilerinin yeni bir uluslararası konferansının hazırlıkları ve yürütülmesini şaşmadan desteklediği gibi, danışma toplantısının başarısı için bütün gücünü kullanacaktır.»

Macar Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi organı «Nepszabadsag» gazetesinde merkez komitesi sekreteri ve polit-büro üyesi Zoltan Komocsin, partisinin görüşünü şöyle belirtmektedir: «Gerek Budapeşte buluşmasında ve gerekse onu izleyecek geniş konferansta, birlikte gündeme alınan sorunlar üzerinde yoldaşça fikir teatisi olması, herhangi bir partinin içişlerine hiçbir müdahale olmaması garanti edilmelidir. Herhangi bir partiye bir sıfat yapıştırmaktan kaçınmak ve özellikle de kardeş partilerin sınıflara ayrılmasına, suçlanmasına ya da uluslararası hareketten çıkarılmasına yol verilmemelidir.»

Yukarda adı geçen ölçütler artık uzun zamandanberi komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkilerin pratiğine geçmiştir ve bu da şüphesiz uluslararası bir konferansın toplanması için en iyi koşulların yaratılması uğrunda son zamanlarda kardeş partilerin çoğunun yürüttükleri sebatlı çalışmalara yararlı olmuştur. Gerçekten Budapeşte buluşması ayaküstü yapılan bir şey değildir. Bu toplantıdan önce birçok temaslار, danışmalar, heyetlerin karşılıklı ziyaretleri ve iki taraflı buluşmalar yapılmıştır. Yalnızca bunları saymak bile uzun bir yer tutar. Bununla beraber bunlarla ilgili olarak, tutumların yaklaşmasına, fikir ayrılıklarının giderilmesine ve eylem birliği olanaklarının aranmasına en çok yardımı dokunmuş olan çok taraflı birkaç buluşma ve görüşme de burada hatırlatılmadan geçilmemelidir. Bunlar, Avrupanın kapitalist ülkelerinin komünist partileri arasında yapılan, yani 1965 haziranında Brüksel'de (Viyetnam ile ve Avrupanın güvenliği, demokrasi ve faşist rejimlere karşı savaş ile dayanışma sorunu üzerinde) düzenlenen konferanstan başka, 1966 mayısında Viyana'da (tekellere karşı, demokrasi ve sosyal ilerilik için savaş sorunları üzerinde) düzenlenen konferans; 1967 şubatında, Avrupa komünist ve işçi partileri konferansının hazırlıkları hakkında Varşova'da yapılan toplantı ve aynı yılın nisan ayında Karlovıvarı'de toplanarak avrupanın güvenliği sorun-

larını görüşen konferansın kendisidir. Ayrıca kuzey avrupa ülkeleri komünist partilerinin 1965 yılı kasım ayında Finlandiya'da düzenledikleri seminer ile arap ülkeleri komünist partilerinin konferansına, 1964 yılı kasım ayında lâtın amerika ülkeleri komünistlerinin düzenledikleri buluşmaya ve daha bir sıra görüşmelere işaret etmek isteriz. Çeşitli özel konularla ve bu arada dergimizin örgütlediği konularla da ilgili olarak yapılan pek çok konferans, fikir teatisi ve buluşma karşılıklı anlayışa hizmet etmiştir ve – dolaylı da olsa – günümüzün birçok sorunlarında derinleşmeye katkıda bulunmuşlardır.

Bir sıra uluslararası konferans, emperyalizme karşı ortak savaşın kuvvetlendirilmesi için devrimci güçlerin bugünkü durumlarının tanınmasına yardım etmiştir. Barış savaşçılarının konferansı, Asya-Afrika dayanışma toplantısı, üç-kıta konferansı ve lâtın Amerika dayanışma örgütleri konferansı, bunlardandır.

Zaman zaman komünistlerin tartışma istemiyorlar ya da tartışmaları yönetmesini bilmiyorlar diye kınandıkları devir geçmişe karışmıştır. Yukarıda adı geçen buluşmaların listesinden görüldüğü gibi, komünistler yalnızca kendi saflarında faal olarak tartışmak ve fikir teatisinde bulunmakla kalmıyorlar. Komünistler, bir sıra sorunlarda başka tutumlar alan öteki devrimci güçlerle ve tez sorunları daha az sayılmayacak bir ilgiyle görüşmektedirler. Ama, seminerler, fikir teatileri, görüşmeler ve görüşlerin karşılaştırılması, gerek komünistler ve gerekse bütün gerçek devrimci güçler için ancak emperyalizme karşı ortak savaşın kuvvetlenmesine hizmet ettikleri taktirde bir anlam taşıyabilirler. Bu savaş bugün, şimdiye kadarkinden çok daha üstün bir birlik gerektirmektedir. Geçerli olan, emperyalizmin eylemlerini aktifleştirmesine, uluslararası komünist hareketinin, sarsılmaz enternasyonalizm ilkelerine dayanan bu hareketin birleşik güçleriyle karşı çıkmaktır. Arada bir ayrı ayrı ülkelerin somut koşullarından doğan politikaları arasındaki başkalıkların hiçbirisi, tüm komünist hareketinin enternasyonal temellerine dokunamaz, karşılıklı olarak anlaşarak emperyalist düşmana karşı savaşta birlik halinde eylemlere girişilmesini engelleyemez. Komünistlerin bu savaşçı birliği, dünyanın bütün demokratik güçlerinin en geniş anti-emperyalist cephesinin en güvenilir temeli ve bizim emperyalizme karşı, halkların özgürlüğü ve barış uğrunda yürüttüğümüz ortak savaşın başarısının garantisi olmuştur ve böyle de kalacaktır. Proletarya enternasyonalizmini, komünist ve işçi partileri arasındaki birliği, bütün dünyada emekçiler ve halklar arasında dayanışmayı her zaman sağlamlaştırma çabasında olan dergimiz, bunun için kardeş partilerin önümüzdeki danışma toplantısını selamlamaktadır. Dergimiz, bu toplantının, uluslararası komünist hareketinin birliğini sağlamlaştırma sürecini – bu uzun ve karmaşık süreci – hızlandırması, böylece de halkların bileşik savaşıyla emperyalizmin yenilgiye uğratılarak insanlığın önünde barış, milli bağımsızlık ve demokrasi geleceğinin açılması uğrunda en iyi dileklerini belirtir.

Birliğin sağlamlaştırılması uğrunda savaş

Lene Berg, Con Boyd, Muhammed Harmel

Bugün her bir komünisti, barış ve adalet özlemini çeken her bir insanı her şeyden çok ilgilendiren bir sorun var: Birliği nasıl sağlamlaştırmalı, bütün ilerici güçlerin emperyalizme, gericiliğe ve harbe karşı ortak eylemlerinin etkililiğini nasıl arttırmalı. İşte bu yüzden, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Batı Alman Federal Cumhuriyeti, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Çekoslovakya, Finlandiya, Fransa, Hindistan, İtalya, Macaristan, Moğolistan, Polonya, Sovyetler Birliği ve Suriye komünist partilerinin teklifi üzerine komünist ve işçi partilerinin bir danışma toplantısının düzenlenmesi ile ilgili haber bu kadar büyük bir ilgi ve bütün dünyada canlı bir yankı uyandırdı.

18 kardeş partinin bu teşebbüsüne karşı gösterilen tez ve olumlu ilgi, ilerici dünya basınının bu danışma toplantısının hedefi ile karakteri hakkındaki yorumları, tartışmaları ve tahminleri, bütün bunlar hem komünistlerin hem de onların sayısız dostlarının 1968 şubat Budapeşte toplantısını uluslararası önem taşıyan büyük bir olay olarak değerlendirdiklerinin birer delilidir.

18 partinin teklifini şimdiye kadar bir sıra komünist ve işçi partisi desteklemiştir. Böylece, 18 partinin teşebbüsünün, uluslararası komünist hareketinin önemli bir çoğunluğu tarafından destek gördüğünde ve onların isteklerine uygun düştüğünde şüphe kalmamaktadır.

Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin bir danışma toplantısına çağırılması düşüncesi, kardeş partiler arasındaki ilişkilerde meydana gelen ve pratikte doğrulanan normlara tamamen uygun düşmektedir. Bilindiği gibi 1957 ve 1960 Moskova görüşmeleri vesikalarında, ilişkiler ve danışmalarla ilgili bu formların türlü ülkelerdeki komünistlerin birliği ve bütünlüğünü sağlamlaştırmak için ne kadar büyük bir önem taşıdığı belirtilmişti. 1960 bildirisinde işaret edildiği gibi, komünist ve işçi partilerinin uluslararası görüşmeleri, «fikir ve tecrübe teatisinin, Marksist-leninist teorinin kolektif olarak zenginleştirilmesinin ve ortak amaçlar uğrundaki savaşta bileşik tutumların tayin edilmesinin etkili bir şeklidir». 1965 Martında Moskovada yapılan danışma toplantısına katılanlar ortak bildiriye bir kere daha belirttiler ki: «Her bir partinin tam hak eşitliği ve bağımsızlığı gözönünde tutularak düzenlenen bu gibi görüşmeler, görüş ayrılıklarının giderilmesine ve komünist hareketinin marksizm-leninizm temeli ve proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde birliğine iyi bir katkıda bulunabilir.»

Avrupa komünist ve işçi partilerinin Karlovivari (1967) Konferansı, Avrupa'nın güvenliği ile ilgili aktüel sorunların görüşüldüğü bu toplantı, önemli sorunların kolektif olarak tartışılmasının ne kadar yararlı ve etkili olabileceğini gösterdi. Gerek bu konferans ve gerekse son yıllarda yapılan ikili ve bölgesel danışmalar, kardeş partilerin toplantısını gerçekleştirmek için koşulların hazırlanmasında önemli bir aşama oldu. 18 partinin teşebbüsü, komünist ve işçi partilerinin bir uluslararası toplantısının hazırlıklarına somut, pratik temeller sağladı.

Bir danışma toplantısı düzenlenmesinin yapılan teklifte amaç edinilmesi birçok kardeş partinin basın organlarında belirtilen görüşlerde özellikle ele alınmaktadır.

Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi organı «Rude Pravo» gazetesinde şöyle deniyordu: «18 kardeş parti, partilerin önemli bir çoğunluğunun şu veya bu şekilde resmen, bir dünya toplantısının yapılmasından yana olduğunu açıklamış bulundukları bir sırada bu teşebbüsü yaptılar.»

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi organı «Pravda» gazetesinin bir baş yazısında da şöyle deniyor: «kardeş partilerin temsilcilerinin bir toplantısı yolunda elverişli koşulların yaratılması için ilk adım artık atılmıştır. Bir danışma toplantısının düzenlenmesi teklifi, görüşme hazırlıklarını pratiğin yoluna oturtmakta ve bütün hazırlık çalışmalarını başından itibaren geniş bir demokratik temel üzerinde yürütme olanağını sağlayan bir örgütlenme biçimini gerçekleştirmektedir.»

18'lerin teşebbüsü, kardeş partiler arasındaki ilişkilerin, demokrasi, tam hak eşitliği ve uluslararası komünist hareketin bütün bölümlerinin bağımsızlığı gibi ilkelerinin titizlikle uygulanmasına ve aynı zamanda da her bir partinin uluslararası sorumluluğuna ve onların devrimci dünya hareketinin kaderiyle bağlı olan en öz çıkarlarına dayanmaktadır. 18 partinin yayınladığı çağrının metninde açıkça görüldüğü gibi, danışma toplantısına katılmaları için kardeş partilere yapılan davet, şu veya bu sorunda aldıkları tutumun başkalık ve nüansına bağlı olmayarak gönderilmiştir. Görüşmelerin hazırlığı sürecinin kolektif, açık karakterde olduğunu, komünizmden çok uzak olan basın organları ve temsilcileri de yorumlarında belirtmek zorunluğunu duymuşlardır.

Birçok ülkenin komünist ve ilerici basını, sadece danışma toplantısının hazırlıklarında uygulanan yöntemlerin, bir parti ya da partiler gurubu için, uluslararası komünist ve işçi hareketinin gelecekteki ortak eylemlerinin somut karakterini ya da somut biçimini önceden tayin etme olanağı bırakmamakta olduğuna işaret etmektedirler. Aynı şekilde herhangi bir kimse de bu toplantıya bir gündemi ile de kabul ettirmeyi denememektedir. Aksine, söz konusu olan, bütün kardeş partilerin aktüel sorunlar karşısındaki görüşlerini açıklayabilecekleri ve ortak çözüm yollarının aranmasına tam yetkiyle katılabilecekleri danışmalardır. Bu toplantıya katılma sorununa gelince, Macar Sosyalist İşçi Partisinin dergisi olan «Part Elete»nin

belirttiği gibi her parti «bu toplantıya katılması hakkında kendisi karar vermelidir. Bununla beraber görüşmelerden uzak kalmak isteyen bir partinin toplantıya katılanlara kendi görüşlerini zorlamamasını istemek te yerindedir.»

Kardeş partilerin çoğunluğuna göre olayların gelişme süreci, dünyada ortaya çıkan objektif durumlar, daha sıkı birleşme yolunda yeni, kararlı adımlar atılmasını âcil bir ihtiyaç olarak sıvıltmaktadır.

Yorumların birçoğunda, komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 toplantılarından bu yana dünyada önemli değişiklikler olduğu ve bu değişikliklerin titizlikle marksist-leninist tahlillerinin yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bu dönem içinde kardeş partiler başka başka koşullar altında ve başka başka biçimlerde savaşın büyük ve değerli tecrübeleriyle zenginleştiler. Bu tecrübelerin değiş-tokuşu; çok yönlü ve karmaşık olan ortak sorunların, dünya ölçüsünde barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda yürütülen savaşın bugünkü aşamasının ortaya attığı bu sorunların kolektif olarak incelenmesi ve kolektif olarak görüşülmesi, komünistlerin ortak düşmana, emperyalizme karşı önceden tayin edilmiş ve etkili eylemleri için en iyi koşulları yaratmaktadır. Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi organı olan "Neues Deutschland," gazetesinin bir başyazısında şöyle denmektedir: «Her Marksist-leninist parti, ... komünist dünya hareketini ilgilendiren bütü sorunların görüşülmesine faal olarak katılmakla, gerekli sonuçların çıkarılarak ortak eylemlerin tayin edilip hazırlanmasına katkıda bulunmakta, ... sosyalist ülkeler, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi, genç anti-emperyalist milli-devletlerin devrimci-demokratik güçleri ile bütün öteki barış ve demokrasi güçleri muazzam bir savaş birliği teşkil etmekte (edebilmekte), bu da emperyalist gericiliğe karşı çıkmaktadır ... Birlik halinde davranan komünist dünya hareketi, bütün insanların ezici çoğunluğunu toplumsal ilerilik ve barışın garantisi uğrunda savaşta birleştirmek yeteneğindedir.»

Dünyanın bütün komünistlerinin birliğini ve beraberliğini sağlamlaştırmak uğrunda çabaların canlandırılmasını gerektiren âcil ihtiyaç, bugünkü uluslararası durumun karmaşıklığından doğmaktadır. Barış ve sosyalizm güçlerinin, hem halk ekonomisinin geliştirilmesinin ve toplumsal ilişkilerin mükemmelleştirilmesinin son döneminde sosyalist ülkelerde; hem tekellere karşı, demokrasinin savunulması ve emekçilerin temel haklarının korunması uğrunda savaş bölümlerinde kapitalist ülkelerde; hem de politik bağımsızlığın ve sosyal ilerilik hareketinin sağlamlaştırılması için gelişmekte olan genç ülkelerde eriştikleri başarılar, tartışma götürmeyen ve genellikle kabul edilen sonuçlardır. Aynı zamanda, birçok kardeş partinin görüşüne göre, bugünkü politik durumda birkaç olumsuz etken de açıkça su yüzüne çıkmıştır. Emperyalizm, saldırganlığını şiddetlendirmekle kendi içinde gittikçe büyüyen iç çelişmelerden kurtulmanın yollarını aramaktadır. Anti-emperyalist dünya cephesinin birçok önemli kesimlerinde emperyalizm, halkların ilerilik yolunda hamlelerini bütün araçlarla

durdurmaya, orada burada hattâ karşı akınlara geçmeye ve bununla da devrimci güçlerin savaşarak elde ettikleri mevkilleri yeniden ele geçirmeye çalışmaktadır. Emperyalizm bunları yaparken silahlı kuvvetlerini doğrudan doğruya ileri sürmekten, bölgesel harpler ve çatışmalar çıkarmaktan, nükleer şantaj siyasetini daha da şiddetlendirmekten geri durmamaktadır. Son iki üç yıl içinde kahraman Viyetnam halkının cesur direnişini kırmayı deneyen emperyalizm, güneydoğu Asyadaki kanlı saldırganlıklarında tırmanmayı daha da ileri götürmüştür; Yunanistanda faşist askeri darbe planlarını (saldırgan NATO blokundan yararlanarak) hazırlatmış ve onun gerçekleşmesine yardım etmiştir; Birleşik Arap Cumhuriyetinde ve Suriye-deki ilerici rejimlerin yokedilmesi amacıyla İsrail devletinin saldırgan güçlerini arap devletlerine karşı askeri bir işgal yolunda seferber olmalarında cesaretlendirmiştir. Gerici güçler Endonezya Komünist Partisine ağır bir darbe indirmişlerdir. Bu güçler Gana'da ve daha birkaç Afrika ülkesinde gerici hükümet darbeleri yapmışlardır. Amerikon generalleri klığı – modern emperyalizmin bu başlıca vurucu gücü – gitgide daha açık ve daha kaba bir şekilde birçok Lâtin Amerika devletlerinin içişlerine karışmakta, ve bu kıtada parlamakta olan devrimci savaş alevlerini bağmaya çalışmaktadır. ABD'nin sosyalist Küba'ya karşı komplolarının sonu gelmemektedir. Avrupanın göbeğinde şekillenen Batı Alman neo-faşizminin çatlak sesleri gittikçe yükselmekte ve bu sesler küstahça – yalnız açık bir şekilde hakim çevrelerin isteklerini tekrarlayarak – intikam çağrıları haykırmakta ve bu amaçla Batı Alman Federal Cumhuriyetinin atomla silahlanmasını istemektedir.

Pekçok kardeş partinin yorumlarında belirtildiği gibi uluslararası komünist hareketi meydana gelen durumdan belirli sonuçlar çıkarmak zorundadır. Ve çıkarılacak başlıca sonuç, birliğin sağlamlaştırılmasının, anti-emperyalist eylemlerin ahenkleştirilmesinin, emperyalist kışkırtmalara verilecek en iyi cevap olduğudur. ABD komünist partisi genel sekreteri Gus Hol, bir danışma toplantısı teşebbüsünün, «... emperyalizme karşı ve işçi sınıfının genel çıkarları uğrunda savaşa öteki bütün çıkarlardan daha önemli bir yer veren herkes tarafından selâmlanacağını» belirterek şöyle dedi: «Bu, emperyalizm güçlerinin ve siyasetinin, uygarlığın ilerlemesi için bir engel olduğunu anlayan herkes tarafından selâmlanacaktır.» «L'Humanite» gazetesinde Etien Fajon yoldaş şunları yazıyor: «... Aralarındaki bağları sağlamlaştırmak partilerimiz için bir yükümdür. Bu, özellikle amerikan emperyalizminin Viyetnam halkına karşı kanlı harbi sürdürdüğü, dünyada saldırganlıkları ve komploları şiddetlendirerek dünya barışını ciddi bir şekilde tehdit etmekte olduğu günümüzde geçerlidir.»

Emperyalizmin, kendine özgü olan derin objektif çelişmelerinin son zamanlarda özellikle keskin bir şekilde su yüzüne çıkmasına rağmen global stratejisini yürütüp pratikte bunu gerçekleştirme yolundaki çabalarının da başarısız olmadığı bir sırada, – birçok yorumlarda işaret edildiği gibi – ilerici, devrimci bütün dünya güçlerinin ortak hedefler uğrun-

daki eylemlerinin gerekli olduğu ve tarihsel gelişmenin objektif sürecine uygun düşen olumlu büyük ödevlerle bu eylemlerin birleştirilmesi, daha da açık olarak gün işiğına çıkmaktadır.

Birçok kardeş parti basını özellikle şuna işaret etmektedir: Emperyalizmin, saldırgan planlarını gerçekleştirmek için açıkça saflarımız arasındaki fikir ayrılıkları üzerine hesaplar kurduğu bir sırada, yalnızca bir görüşme toplantısının düzenlenmesi gerçeği bile, gericiliğin ilerici güçleri önceden parçalayıp tecrid ederek yoketme yolundaki planlarına ve umutlarına bir darbe indirecektir. L'humanite gazetesinin işaret ettiğimiz yazısında şöyle denmektedir: «Bugün barış ve sosyalizm uğrunda savaş, dünya ölçüsünde yürütülüyor. Bu savaşta kardeş partilerin çabalarının ahenkleştirilmesi, bütün dünyada işçi hareketinin ve milli kurtuluş hareketinin dayanışmasını kuvvetlendirmek için en güvenilir araçtır. Aynı ayrı eylemler sadece emperyalist planlarına yararlı olur.»

Günümüzün temel sorunlarının birlikte tartışılması, gerici güçlerin ideolojik hücumlarına karşı koymak için de gereklidir. Son zamanlarda tekelci sermaye nazariyecilerinin, komünist ülküsünü «eskimiş», «zamanı geçmiş» bir şey olarak, geçen yüzyılın bir ürünü olarak gösterme çabaları; üretim güçlerinin gelişmesi, bilimsel-teknik devrim ile sözümona kişinin ve toplumun temel ihtiyaçlarının otomatik olarak karşılanmasının gerçekleştiği yolundaki iddiaları özellikle hissedilmektedir.

Tekelci propaganda cihazı son yıllarda «Konvergens»-teori denilen nazariyeyi gittikçe aktif bir şekilde yaymaktadır. Buna göre, kapitalizmle sosyalizm arasındaki ilkesel, antagonist çelişmeler, bilimsel-teknik devrimin buyruklarının etkisi altında silinmekte, kişinin toplumsal ve fikri kurtuluşu sorunları, bugünkü insanlararası yozlaşma biçimlerinin giderilmesi sorunu anlamını kaybetmekte ve «tüketim uygarlığının gerçek değerleri»ne yer açmaktadır.

Emperyalizmin ideolojik kampanyasında başka bir önemli doğrultu da burjuva nasyonalizmi ve şövenizminin aktif olarak beslenmesidir. Emperyalizm, türlü halkların tamamen anlaşılır birşey olan milli duyguları ve özellikleri üzerinde hesaplar kurarak, ilerici, devrimci kampın başka başka milli bölümleri arasında şüphesiz kendi sorunlarıyla ilgili olarak varolan fikirler arasındaki ayrılıklardan ve değişikliklerden kurnazca manevralarla kendi çıkarına yararlanmaya çalışmaktadır. Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi organı «Rabotniçesko Delo» gazetesinde şöyle deniyor: «Emperyalizm, nasyonalizmi ve büyük devlet şövenizmini kışkırtmayı, aynı ayrı ülkeleri birbirine düşürmeyi ve türlü devrimci güçler arasında varolan ayrılıklardan yararlanmayı denediği için, bugün birliğin her zamandan daha âcil olduğunu komünistler anlıyorlar.»

Emperyalizmin yürüttüğü ideolojik kampanyaya karşı aktif, savaştan cevap verilmesi, birçok yorumda belirtildiği gibi bütün komünist hareketinin önünde duran önemli sorunlardan biridir. Sudan Komünist Partisinin geçenlerde yapılan parti kongresinde kabul edilen özel bir kararda şöyle

denmektedir: «Sudan Komünist Partisi, komünist ve işçi partilerinin yeni bir toplantısının yapılmasını çok önemli bir ödev saymaktadır. Partiye göre böyle bir toplantı 1960 tan bu yana ortaya çıkan bütün yeni sorunları dikkatle inceleyecek, bu dönemde edinilen uluslararası tecrübeleri birleştirecek ve böylece uluslararası komünist hareketinin saflarının daha sıkı bir ideolojik birliğine yardım edecektir...»

18 partinin teklifiyle ilgili olarak uluslararası komünist ve işçi hareketinin sözü geçer temsilcilerinin açıklamalarında ve ilerici basın yorumlarında, proletarya enternasyonalizminin sarsılmaz değerinin yeniden önemle doğrulanması yolundaki çağrılara özellikle çok sık rastlanmaktadır. İspanya Komünist Partisinin genel sekreteri Santiago Kariyyo geçenlerde verdiği bir demeçte, yapılacak uluslararası toplantının dünya çapındaki komünist ve işçi hareketinin uluslararası karakterini doğrulaması gerektiğini belirtti ve ayrıca «partilerin birliği ve partilerin eşitliği» üzerinde durarak bunu savundu. Yapılacak toplantının başlıca savaş şiarı, Şili komünistlerinin organı «El Siglo» gazetesine göre, emperyalizme ve harp tehlikesine karşı savaşta, emekçilerin çıkarlarının korunmasında komünist hareketin birliği olmalıdır. Bu tutum proletarya enternasyonalizmi ilkelerine, bütün komünistlerin çıkarlarına tamamen uygundur ve «El Siglo»nun belirttiği gibi komünist partilerinin çoğunluğu bu tutumu paylaşmaktadır.

ABD emperyalizminin Viyetnam macerasına komünistlerin birlik halinde ve kesin cevap vermeleri zorunluğu kardeş partilerin büyük çoğunluğu tarafından özellikle belirtilmektedir. Avustralya Komünist Partisi genel sekreteri L. Aarans şöyle demiştir: «Bir toplantı yapılması düşüncesini destekleyenler, bu sorunun başlıca istem olması gerektiğinde hemfikirdir.»

Komünist hareketinde kardeş partilerin hak eşitliği ve özerkliği ilkeleri artık yerleşmiş olduğundan, hepsini ortak olarak ilgilendiren sorunların demokratik temel üzerinde, birlik ve beraberlik uğrunda çaba gösterme ruhunda tartışılması için bütün koşulların varolduğuna her yerde işaret edilmektedir.

Danışma toplantısı çağrısı haberi üzerine İtalyan Komünist Partisi genel sekreteri Luici Longo bir yorumunda şuna işaret ediyordu: «Bildiriden açıkça görüldüğü gibi, bu sorunların kollektif olarak, açık bir şekilde gözden geçirilmesi istenmektedir. Her parti bunlar hakkında fikrini açıklayabilecektir.» Öte yandan Longo yoldaşın belirttiği gibi özerklik, «bütün işçi hareketinin ortak ve sürekli çıkarlarının bir kenar atılması anlamına gelmez», gelemez ve gelmemelidir: «özerklik istekleri hiçbir şekilde başlıca istek olan etkili bir uluslararası dayanışmayı arka plana itmemeli ve itmemelidir. Çünkü aksi halde komünist hareketi, sosyal demokrasi düzeyine düşmüş olur. Onun için biz, — hangi sebeple olursa olsun — işçi hareketinin uluslararası birliği gereğine gölgeleyerek kendi milli çıkarları etrafında duyulan dar ve egoist endişe ile yalnızca kendi partisini ön plana sürmek yolundaki her türlü denemelere karşıyız.»

Son zamanlarda yapılan ikili ve bölgesel buluşma ve görüşmelerin tecrübeleri gösteriyor ki, – çeşitli partilerin savaş ve işbirliği şartları arasındaki başlıklardan ileri gelen – belirli sorunlar etrafındaki fikir ve görüş ayrılıkları bir yana, bütün partileri ilgilendiren ve etrafında eylem birliğinin yaratılabileceği ve yaratılması gereken birçok aktüel sorun vardır.

Komünist ve işçi partilerinin toplantı uğrunda çabalarının gözden düşürülmesi amacıyla emperyalizmin ve onun uşaklarının yürüttükleri ideolojik kampanyanın başlıca doğrultusu bugün artık belirmektedir.

Tekelci basın durmadan görüşmeleri sadece birkaç partinin istediğini, sözümona böylece kendileri için «özel yararlar» sağlamaya çalıştıklarını öne sürmektedir. Aynı zamanda bunu, bir ya da birkaç partinin suçlanması ve «afaroz edilmesi» amacını güden bir toplantı olarak görmek gerekirmiş.

18 partinin teşebbüsünü tahrif etmek ya da bayağılaştırmak amacını güden bu çabaların ardında titizlikle maskelenmiş bir motif görülmektedir: yeni uluslararası buluşmadan, onun başarısından duyulan korku. Önümüzdeki danışma toplantısının gerçek amacı ve emeli etrafında şüphe yaratmak için tekelci basının herşeyini seferber etmesi gerçeği bile bu olayın büyük uluslararası önemini fazlasıyla göstermektedir.

Komünist ve işçi partilerinin basını, bütün dünya komünist hareketinin, birlik ve beraberlikle objektif olarak yakından ilgili olduğunu; eylemlerin ahenkleştirilmesinden her bir ülkenin devrimci güçlerinin kazançlı çıkacağını belirtmektedirler. Aynı zamanda milli güçlerin kendi ülkelerinde ilerilik uğrunda yürüttükleri savaş böylece daha kuvvetli bir uluslararası yankı bulduğu gibi, bunun sonucunda da devrimci anti-emperyalist dünya hareketiyle bağlılığının sıklığı ölçüsünde de etkili olacaktır.

Toplantıda, «birisiyle hesaplaşmak için» denemeler olabileceği yolundaki tahminler de aynı şekilde temelsizdir. «Pravda»nın bir başmakalesi bu gibi hayal mahsullerine kesin bir cevaptır. Gazetenin belirttiği gibi S.B.K.P.'nin görüşüne göre toplantının bütün hazırlıkları ve yürütülmesi, «dünya komünist hareketinin olumlu ödevleri üzerinde, bu hareketin birliği, bütün sosyalist ve demokratik güçlerin emperyalizme karşı birliğinin sağlamlaştırılması üzerinde «yoğunlaştırılmalıdır. «Herhangi bir kardeş partinin içişlerine karışmak, hele herhangi bir kimseyi komünist hareketinden «dışarı atmak» bu toplantının bir ödevi olamaz. Toplantının en önemli savaş şiarı, emperyalizme ve harp tehlikesine karşı savaşta, emekçilerin çıkarlarının savunulması uğrunda komünist hareketin beraberliğidir.»

Şüphesiz kardeş partilerin bir toplantı yapmasında ortaya çıkan ciddi sorunlar karşısında kimse göz yummuyor. Bilindiği gibi henüz ya bugünkü durumun genel karmaşıklığına bağlı olan ya da komünist ve işçi hareketinin ayrı ayrı bölümlerinin çalıştıkları başka başka şartlara bağlı olan güçlükler vardır. Bazan bunlar şu ya da bu kardeş partinin gerçek politik

doğrultusu hakkındaki yetersiz bilgilerden doğmaktadır. Ama asıl bu durum çok taraflı fikir ve bilgi değiş-tokuşunu özellikle gerekli kılmaktadır. Uluslararası komünist hareketinde artaya çıkan güçlükler kendiliğinden çok alamaz. Bunları gidermek için amaca uygun ortak çalışmalar gereklidir. Ve birçok kardeş partinin fikrine göre önümüzdeki toplantı, bu çalışmalarda önemli bir aşama olmak durumundadır.

Bir danışma toplantısının yapılması teklifinin, komünist saflarının beraberliği uğrundaki savaşta önemli bir aşama olduğu ve bunun da bütün devrimci ve demokratik güçlerin geniş birliği yolunda ilk adım olacağı düşüncesi, komünist ve işçi partileri basının sayısız yorumlarında baştan aşağı kendini göstermektedir. Olayların bu yönde gelişmesi şüphesiz bütün dünyada ilerilik güçlerini kat kat arttıracak, emperyalistlerin saldırı-ganlık siyasetine karşı direnişi ölçülemeyecek derecede kuvvetlendirecek ve sonunda emperyalistleri yüz kızartıcı bir iflâsa uğratacaktır.

Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin 50. yıldönümü uluslararası bir önem taşımaktadır

Valdo Attias, Pavel Auersperg, Pierre Hentges

Çağdaş tarihimiz, Oktobr Devriminin – gerek yaptığı derin etkiler gerekse yol açtığı tarihsel sonuçlar açısından – insan toplumunun gelişminde eşi olmayan bir yer aldığını göstermektedir. Oktobr Devrimi, emekçiler lehine işleyen bir toplumun kurulmasına yol açtı, çok büyük bir ülkede insanın insanı sömürmesine son verdi. Dünyanın ilk proletarya ihtilâlini zafere götüren Lenin, daha 1918 yılında şöyle diyebiliyordu: «Bugün insanlık tarihi, en muazzam, en çetin dönüm noktalarından birine varmış bulunuyor, hiç de mübalağaya kaçmadan, bütün danyayı kurtaracak, muazzam etkileri olacak diyebileceğimiz bir dönüm noktası... Dünyanın her tarafında, milyonlarca işçinin yüreğinde bir heyecan alevi yaktık, kendi güçlerine karşı güven uyandırdık. Her yerde, emekçileri dünya işçi ihtilâline katılmaya çağırdık. Dünyadaki bütün emperyalist yırtıcı kuşlara meydan okuduk.»

Devrimci Amerikalı yazar John Reed, Ekim günlerinin bütün dünyayı sarstığını söylemiştir. Bugün ise bütün insanlık Oktobr (Ekim) Devriminden bu yana geçen yarım yüzyılın, bütün dünyayı baştan aşağı değiştirdiğini görebilmektedir.

O günden bu yana geçen elli yılın başlıca bilançosu şudur: Dünya ölçüsünde, güçler dengesi işçi sınıfının ve ilerleyiş, demokrasi, milli kurtuluş ve sosyalizmden yana güçlerin lehine değişmiştir. Ekim Devrimi insanlık tarihinde yeni bir dönem açmıştır: Kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemini. Bu yüzden de Ekim Devrimi i sanların gönlünde ve aklında daima yaşayacaktır; bu yıl kutlanan elli yıldönümü, çok tabii olarak, bu gerçeği bir kere daha açıklıkla ispatlamıştır.

Sovyet iktidarının bu şanlı yıldönümü bütün dünya devrimci hareketi için büyük bir bayram, insanlığa sosyalist ve barışçı bir gelecek sağlamak üzere yürütülen savaşta önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bütün ilerici insanlık bu yıldönümünü önemle kutladı. Bu anış her yerde aynı özelliği taşımıştır: Törenleri, çok çeşitli ve birbirinden farklı şartlar içinde düzenlendiği – yani devrimci hareketin içindeki grupların savaş şartları birbirinden çok farklı olduğu halde – bu anışların hepsinde aynı devrimci ruh – Ekim Devriminin ruhu – görülmüştür.

Bu yıldönümünün taşıdığı evrensel önemi belirten diğer bir özellik te, devrimci hareketin başlıca eğilimlerini temsil eden delegelerin, Moskova'daki törenlere katılmaları olmuştur. 73 ülkenin komünist ve işçi partilerini temsil edenlerden, çeşitli ülkelerden gelmiş komünistlerden başka, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikanın 12 devrimci demokratik partinin delegasyonları, 7 Arap ve Afrikalı parti ve hükümeti temsil eden heyetler, 10 Avrupa, Asya ve Lâtin Amerika sol-sosyalist partisinin temsilcileri de bu törenlere katılmıştır. Yani, 109 ülkeden gelmiş 436 parti ve teşkilâtın temsilcileri, 12.000 yabancı konuk. İlerleme, devrimci demokrasi ve sosyalizm uğruna savaşan milyonlarca üyesi bulunan, ulusal ve uluslararası teşkilâtları temsil ediyordu.

Dünya sosyalist sistemi, emperyalist aleyhtarı milli kurtuluş hareketi, kapitalist ülkelerde günden güne gelişen güçlü işçi hareketi, 88 komünist ve işçi partisinde üye bulunan 50 milyonluk komünist ordusu: Çağdaş dünyanın büyük ilerici güçleri işte bunlardır. Çağdaş dünyada, komünist ve işçi partilerinin yaratıcı ve özgün katkılarıyla gelişen Marksizm-Leninizm, yüz milyonlarca insanın bayrağı; komünist hareketi de, çağımızın en etkili ve en büyük gücü haline gelmiştir. Bugün marksizm-leninizm kadar yaygın, onun gibi geniş kitlelere hitap eden hiçbir ideoloji mevcut değildir. Emekçi kitlelerin temel çıkarlarını anlamak, olayları, gerçekleri bilimsel bir şekilde tanımak olanağını ve bu bilginin örgensel bireşimini (sentezini) sağladıkları için, marksist-leninist fikirleri uygulandıkça dünyayı değiştirmekte, emperyalizm, sömürgecilik, harp ve sömürü dünyasının güçlerine karşı yürüttükleri savaşta halklara güvenebildikleri bir kılavuz temin etmektedir.

Marksist-leninist nazariyeyi uygulayan başlıca güç, dünya emperyalist ve gerici güçlerine karşı yürütülen savaşta, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin temel menfaatlerini dile getiren komünist ve işçi partileridir.

Bu şartlar içinde, dünya komünist hareketini meydana getiren bütün

milli müfrezelerin birliği ve beraberliği – özellikle bugün, yani emperyalizmin günden güne daha saldırgan bir hal aldığı bir dönemde – çok önemli bir zorunluluk haline gelmektedir. Denilebilir ki proletarya enternasyonalizminin gerçekten devrimci anlayışının temel ölçüsü, bu zorunluluk karşısında takının tutumdur.

Büyük Ekim Devriminin 50-nci yıldönümü münasebetiyle Sovyetler Birliğinde düzenlenen törenlere katılanlar (bu makalenin yazarları dahil), Moskovada esen milletlerarası dayanışma ve karşılıklı anlayış havasını yakından görebilmiştir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi genel sekreteri yoldaş Brejnev'in Sovyet halkının elli yıldan bu yana elde ettiği tarihsel zaferleri ve Sovyet toplumunun komünizme doğru gelişme olanaklarını belirten raporu; Sovyet iktidarının elde ettiği başarıları olduğu kadar, Sovyet halklarının bütün çabaları ve çalışmalarıyla gerçekleştirmeye çalıştığı ödevleri belirten diğer Sovyet temsilcilerinin konuşmaları, bu eşsiz havanın esmesini sağlamıştır. Proletarya enternasyonalizmi ve Sovyet yurtseverliği ile dolu bütün konuşmalar yabancı konutların üzerine çok derin, unutulmaz etkiler bırakmıştır.

Gerek Brejnev yoldaşın raporu, gerekse kardeş partileri temsil eden yoldaşların konuşmaları, bütün komünistleri, daima ileriye bakmaya, ödevleri, olanakları ve yeni yolları görmeye ve tespit etmeye çağırmıştır. Ekim Devriminin 50-nci yıldönümünün taşıdığı evrensel önem, bu münasebetle düzenlenen törenlerde kuvvetle belirmiştir: birlik isteği, emperyalist saldırılara karşı barış, milli kurtuluş ve sosyalizm dâvaları uğruna yürütülen savaşta, bütün komünistleri, çağımızın bütün devrimci güçlerini birleştirme yollarını bulma isteği bir kere daha ve şiddetle dile getirilmiştir.

Bugün bütün dünyada devrimci düşüncenin ve uygulamanın temeli, Marksın ve Leninin fikirleridir. Bu fikirleri en iyi yorumlayan ve koruyan parti, bunları gerçekleştiren, Sovyetler Birliği adını taşıyan büyük gerçeği yaratan partidir; kendi ülkesinde komünizmin temelini atan Sovyetler Birliği Komünist Partisi, hiç şüphesiz dünya devrimci hareketinin öncü kuvvetidir.

Bugün sosyalizm, hem sosyalist devletler sistemi hem de dünya devrimci süreci şeklini aldığı için ilk sosyalist devletin gelişiminden, elli yıllık tarihinde elde ettiği sonuçlardan, teşkil ettiği örnekten ayrı tutulamaz. Büyük Ekim Devriminin yol açtığı muazzam dönüşümler, öyle bir sıçrayış teşkil etmiştir ki, Sovyetler Birliği, az gelişmişlikten, toplumsal, iktisadi, bilimsel ve teknik gelişmenin en yüksek seviyesine geçebilmiştir. Bu elli yıl içinde, feodal ve kapitalist düzenden köklü sosyalist değişimlere, sömürünün ne olduğunu bilmeyen bir topluma; emekçilere herhangi bir hak tanımayan bir rejimden, sosyalist demokrasiye; milli ezgiden, halkların özgürlüğüne

ve eşitliğine, dostluğa ve kardeşliğe; iktisadi ve teknik gerikalmışlıktan, çağdaş bir sanayiye, makinleştirilmiş kolektif bir tarıma; karacahillikten, milli eğitimde, bilim ve kültür alanlarında görülmemiş bir düzeye varılmıştır.

Kardeş partileri ve milli kurtuluş hareketini temsil edenler, Sovyetler Birliğinin ve Komünist Partisinin enternasyonalist tutumunu ve devrimci dayanışma bilincini öğmüşlerdir. Sovyetler Birliği için «yüzyılın en devrimci gücü», «tarihin en faal merkezi, barış, demokrasi ve milli kurtuluş uğruna yürütülen savaşın en güçlü kalesi» sözleri sarfedildi. Sovyetler Birliğinin dünya devrimci sürecinin gelişimine sağladığı büyük katkılar göz önünde tutulduğu takdirde, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerinden hareket etmek şartıyla şu sonuca varılabilir: Gerçek enternasyonalizmin, gerçek dayanışmanın ve olgunluğun ölçüsü, Sovyetler Birliğine ve SBKP ye karşı kardeşçe bir tutum takınılması, Sovyetler Birliğinin ve sosyalist sistemin barış, demokrasi ve sosyalizm uğruna yürütülen dâvada oynadığı tarihsel rolün tanınmasıdır.

Sovyet halkının izlediği yol, savaşlarla, zaferlerle, yoksulluklarla, heyecanlı çabalarla, şanlı başarılarla dolu bir yoldur. Bu yol, fevkalâde gelişmiş bir sosyalist toplumun kurulmasına götüren yoldur. Sosyalizmi kurmak için, SBK Partisi, sosyalist düzenin ve Sovyet sisteminin faydalarından güç bularak, kitlelerin yaratıcı gücünü dayanarak, ileriye doğru atılmış adımlara yardım edecek bütün etkenlerden yararlanmasını bildi.

Bu etkenler arasında, en önemlisi, hiç şüphesiz, Sovyet devleti olmuştur. Bu devlet, daha ilk gününden, yepyeni bir devlet tipi, niteliği bakımından yeni bir demokrasi tipi, iktidarın işçi sınıfının eline geçmesiyle gelişen proletarya demokrasisini temsil etti. Başlıca üretim araçlarının sosyalizasyonu temeline dayanan proletarya demokrasisi devleti, yepyeni bir öz kazandı, yepyeni şekiller aldı. Sosyalizmin kurulmasına yardım eden bu devlet tipi, bir yandan da sosyalizmin diğer siyasi, iktisadi ve ideolojik etkenleri geliştikçe, bu gelişmeye muvazı olarak geliştirdi ve daha mükemmel bir hal aldı.

SBKP-nin sosyalist demokrasiyi daha mükemmel bir hale getirmek için sarfettiği devamlı çabalar, XX-nci Kongrenin sağladığı istisnai kazançlar, Partinin daha sonra verdiği ve yeni Programında yer alan, objektif gerçeklerin Marksist-Leninist incelenmesine dayanan kararlar, proletarya diktatoryası devletinden, işçi sınıfının yöneticiliği altında bulunan ve bütün halkı siyasi bir teşkilât içinde birleştiren halk devletine dereceli geçişini sağladı.

İktidar organlarını düzenleyen sistem, demokrasinin ve kitle teşebbüslerinin gelişimi, Sovyetler Birliğinde bütün toplumun çıkarlarını sağlayacak şartları yarattı. Bugün 25 milyon Sovyet vatandaşının yani çalışma çağında bulunan nüfusun aşağı yukarı dörtte birinin-milletvekili veya fahri yardımcı sıfatıyla Sovyetlerin faaliyetine katılması, emekçilerin iktisadi yönetime daha büyük çapta katılmasını sağlayacak bu kadar tedbirin alınması,

sosyalist demokrasinin ardsız arasız ilerlediğini, Sovyet toplumunun komünist «kendi kendini idare» sistemine doğru yol aldığını ispatlamıyor mu?

Üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, bilimsel ve merkezleştirilmiş bir yönetim, emekçilerin iktisadi yönetime büyük çapta katılması prensipi temeline dayanan sosyalist iktisadın plânlaştırılmış gelişimi prensipleri eksiksiz olarak uygulanmasaydı, Sovyetler Birliğindeki yeni sosyalist dünya, iktisadi iç-gücünün bugünkü düzeyi ve gelişme olanakları tasavvur bile edilemezdi. Bu prensipler tatbik edilmeseydi, Sovyet iktisadının muazzam başarıları gerçekleşemezdi. Sovyetlerin dostlarını hayranlık içinde bırakan bu başarıları artık bugün sosyalizm düşmanları bile tasdik etmek zorundadır. Sovyetler Birliğinin feza çalışmalarında elde ettiği başarılar da bu ülkenin varmış olduğu iktisadi, bilimsel ve teknik düzeyi ispatlayan en güzel delildir. Çünkü gerek üretim, gerek bilim ve teknik güçleri bakımından, her çeşit, en yüksek başarılar bu alanda birleşmiş oluyor.

Sosyalizmin, Sovyetler Birliğinde elde ettiği zafer, komünist bir toplumun kurulması dönemine geçişi sağlayacak toplumsal, iktisadi, siyasi ve manevi şartları yaratmıştır. Brejnev'in raporunda belirttiği gibi: «Bugün gerek önemleri, gerekse nitelikleri bakımından yepyeni sorunlar çözmek zorundayız. Mesele, gelişmiş sosyalist toplumun sağladığı en mükemmel olanaklardan yararlanabilmektir. Toplumsal kazançlarımızı, ülkemizdeki muazzam üretici güçleri, bilimin ve tekniğin yeni kazançlarını, Sovyet halkının günden güne yükselen kültür ve öğretim düzeyini en etkili şekilde kullanmayı öğrenmeliyiz. Bu temele dayanarak ancak, komünizmi başarı ile kurabilir, Parti programında tespit edilen yolda ilerleyebiliriz.»

Bugün Sovyetler Birliğinde gerçekleştirilen iktisadi reformun fevkalâde büyük önemi bundan ileri gelmektedir. İktisadi eylem yollarına ve kişisel kazanç yüzdesi prensibine daha çok yer veren bu reform, daha iyi plânlanmış bir iktisadi yönetim sistemine yol açmakta; merkezleştirilmiş ve plânlaştırılmış iktisadi gelişimin her çeşit faydasını, emekçilerin kişisel teşebbüs olanakları ile rasyonel bir şekilde birleştirmektedir. İktisadi reform sosyalist düzende insanın hizmetine verilen, insanın ihtiyaçlarını ve yatkınlıklarını geliştiren bilimsel ve teknik ilerlemeye yol açıyor.

Sovyet toplumunda gerçekleşen değişmelerin temel ölçülerinden biri de, yeni Sovyet insanıdır. Ekim ihtilâlinde, vatandaş savaşında dünyada gelen, ilk beş yıllık iktisadi dönemlerin çetin yıllarında çelikleşen Sovyet insanı, faşizme karşı yürütülen savaşın bütün yükünü taşıdı, insanlığı faşist vebadan kurtardı. Bugün de Sovyet insanı, barış, ilerleme, halkların özgürlüğü uğruna yürütülen savaşta en ön saftadır. Sovyet insanının özellikleri, çok yüksek bir sosyalist bilinç, kolektivist bilinç, sosyalist yurtseverlik, enternasyonalizm, yüksek bir kültür ve meslek seviyesidir. Bugün Sovyetler Birliğinde, üç kişiden biri öğretim görmekte, bir meslek öğrenmekte, veya mesleki bilgisini arttırmaktadır. Bütün dünyada mevcut bilim emekçilerinin dörtte biri Sovyet vatandaşlarıdır. İşte Sovyetler Birliğinde gerçekleştirilen kültür devriminin bilançosu! Bu devrimde, Leninin «Sosyalizm, herkesi aynı

düzele indirmek demek değildir, sosyalizm, sosyalist ideolojisine ve ahlâkına sıkı sıkıya bağlı, gittikçe yükselen bir nitelemedir» sözü, sistemli bir şekilde gerçekleştirildi.

Bütün sosyalist dünyanın kalkını haline gelen, emperyalist-aleyhtarı bütün güçlere sağlanacak etkili yardımı garanti altına alan Sovyetler Birliğinin askeri gücü, fevkalâde büyük, milletlerarası bir önem taşıyan bir etken teşkil etmektedir. Şanlı kızıl «tatçankalar»dan en modern silâhlara, 7 Kasım 1967 günü Moskovada düzenlenen resmi geçitte seyircilerde derin tesirler bırakan nükleer başlıklı füzelere kadar katılan yol, dünyanın her tarafında barışı savunan, saldırgan bir emperyalizme karşı insanlığın temel menfaatlerini koruyan gücün ne kadar muazzam olduğunu göstermiştir. Emperyalist saldırılara karşı, halklararası barışçı ilişkilerin temelini teşkil eden prensipleri korumak için Sovyetler Birliğin dış politika alanında cesur davranışlarda bulunmasına imkân açan bu askeri güçtür.

Sovyetler Birliğinin halklararası dostluğu ve barışı korumak üzere yürüttüğü mücadele, dünyanın her tarafında kendisine muazzam bir itibar kazandırdı; burjuva propagandasının «Moskova saldırganlığı» iddialarının temelsizliğini ispatladı. Dev bir eser gerçekleştirmekte olan Sovyet halkının harbe ihtiyacı yoktur. Ona lâzım olan, barıştır. Ama barış içinde yan yana yaşama prensipini savunmakla, harp tehlikesine karşı savaşmakla beraber, Sovyetler Birliği bir yandan da Amerikanın ve işbirlikçilerinin maceracı politikasına, emperyalist provokasyonlarına kesinlikle cephe alıyor. Viyetnam saldırısı, Orta Doğu olayları, emperyalistlerin birçok ülkede düzenlediği gerici hükümet darbeleri, Avrupada İkinci Dünya Savaşından sonra tespit edilen sınırları yeni baştan tashihini isteyen nükleer silâhları eline geçirmeye can atan Batı Alman emperyalizminin intikamcı politikası, emperyalizmin saldırgan niteliğini açığa vurmaktadır. Emperyalizmi yenebilmek, çevirdiği oyunlara kesinlikle engel olabilmek için, emperyalist-aleyhtarı güçler arasında birleşik bir cephe kurmak şarttır.

Sovyetler Birliği ile kardeş ülkeler, emperyalist saldırıya ve yabancı müdahaleye hedef olan bütün devlet ve ülkelere kardeşçe yardımlar ve destekler sağlıyorlar. Sovyetler Birliğinin savaşan Viyetnam halkına sağladığı ve harp halinde bulunan Viyetnamın iki kesimini temsil edenlerin şükranla karşıladığı yardımlar; Kübaya gösterdiği devrimci dayanışma, İsrail-emperyalist saldırısına hedef olan Arap ülkelere sağladığı ve Sovyet halkının konuklarının önemle belirttiği büyük yardımlar, Sovyetler Birliğine ve diğer sosyalist ülkelere, temel çıkarlarını ve özgürlüklerini emperyalizme karşı savunan devletler ve halklar arasında büyük bir itibar kazandırmıştır.

Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin dış politikası, mantıktan hiç ayrılmayan, devrimci bir politikadır. Amacı, sosyalizmin ve komünizmin kurulmasına, milli kurtuluş hareketinin ve bütün dünya devrimci hareketinin ilerlemesine en uygun düşecek milletlerarası şartları yaratmaktır. Ama bu dış politika, ihtilâli veya sosyalizmi dışardan, silâh zoru ile ithal

edilmeyeceğini söyleyen marksist-leninist prensipleri esinlenmektedir. Devrimler ve sosyalizm, ihrac malları değildir; şu veya bu toplumda gerçekleşen iç gelişimin sonuçlarıdır. Harp ta, devrimin ve sosyalizmin zaferini sağlayacak bir yol değildir. Halkların istediği, adil bir barış, güvenlik, özgürlük ve kalkınmadır. Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkeler, bu haklı isteklerin gerçekleştirilmesi için çabalarını esirgemiyorlar.

Leninin, Bolşevik Partisinin, Marksizmde sağladığı gelişme, bu nazariyenin Rusyaya özgü şartlara büyük bir ustalıklı uygulanışı, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinin derinleştirilmesi, bütün dünya devrimci hareketi bakımından fevkalâde önemli olmuştur. Ekim Devrimi halkların kaderinde bir dönüm noktası olmuştur. Lenin ve partisi, çeşitli ülkelerde ortaya çıkan komünist partilerine ve bütün dünya komünist hareketine defalarca çok kıymetli yardımlarda bulunmuştur. Leninin, milli özellikleri göz önünde tutma zorunluluğunu belirten öğüdü, dünya ölçüsünde ustalıkla uygulandığı, proletarya enternasyonalizmi ilkeleri mantıklı gerçekleştirildiği için, komünist partileri, çağımızın öncü güçleri haline gelebilmiştir. Komünist hareketinin bütün ilerici insanlığın gözünde kazandığı ve günden güne artan itibarı, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin temel çıkarlarını, barış, demokrasi ve sosyalizm davalarını savunmak üzere, komünistlerin bin fedakârlıkla yürüttüğü inatçı savaşın sonucudur.

Ekim Devriminin teşkil ettiği tecrübe, ellinci yıldönümünde açıklıkla görüldüğü gibi, komünistlerin, toplumsal kalkınmanın en kararlı, en bilinçli, en vefalı, en fedakâr savunucuları olduklarını ispatlamıştır. Kapitalizmi yıkan, sosyalizmi, komünizmi kuran güçlerin başına geçen, komünistlerdir. Kapitalist ülkelerde, tekel aleyhtarı geniş bir cephenin kurulması, sosyalist olanakların ve sosyalist demokrasinin gerçekleştirilmesi için mücadele eden, komünistlerdir. Ezgi altında yaşayan halkların milli bağımsızlığı ve toplumsal kalkınması uğrunda fedakârlıkla savaşan onlardır. Nükleer felâkete engel olmak; bütün dış politika sorunlarına emperyalist-aleyhtarı bir anlayış içinde çözüm yolları sağlayacak milletlerarası ilişkiler sistemini kurmak; emperyalistleri barış içinde yan yana yaşama ilkesine saygı göstermek zorunda bırakmak üzere, en kararlı, en sabırlı şekilde savaşanlar yine onlardır. Komünistlerin karşısına çıkan ödev ve görevler, çağımızın özelliğini teşkil eden karmaşık ve çok-yönlü süreçlerin önemine bağlı, günden güne keskinleşen zorunluluklara uygun düşmelidir. Dünya komünist hareketinin birliği ve bağlantısı sorununun önemi bundandır.

İnsanlık tarihinin bu son elli yıllık döneminde beliren başlıca özellik, çağımızın en önemli güçleri – yani sosyalist sistem, gelişmiş kapitalist ülkelerindeki işçi sınıfı, milli kurtuluş hareketi – şeklini alan devrimci sürecin dünya çapında ölçülere varmasıdır. Hiç şüphesiz, bütün devrimci güçlerin, emperyalist-aleyhtarı tek bir cephe içinde birleştirilmesi için, sayısız çabalar, inatçı savaşlar gerekecektir. Ama bu son elli yıl içinde elde edilen kesin ve etkili başarılar, kazançlar, devrimci harekete şimdiden büyük bir destek sağlamaktadır.

Evrensel devrimci sürecin başlıca dayanağı, dünya işçi sınıfının ve bütün devrimci güçlerin en büyük zaferini teşkil eden sosyalist dünya sistemidir. Sosyalizm yoluna giren ülkelerin birbirine yaklaşması, sosyalist bir cemaat halinde birleşmeleri, bu ülke halklarının temel çıkarlarına uygun düşmektedir. Sosyalist dünya sisteminin gelişmesi, bu sistem çerçevesi içinde, her ülkenin egemenliğini ve bağımsızlığını daha kolay kuvvetlendirebileceğini. Hak eşitliği ve bağımsızlık prensipleri, sosyalist enternasyonalizmi, yardımlaşma ve dayanışma, milletlerarası sosyalist emek bölümü temellerine dayanan ilişkilerden büyük faydalar gördüğünü göstermektedir.

Bununla beraber, yepyeni bir nitelik taşıyan bu milletlerarası ilişkilerin kurulması, bir takım objektif ve sübjektif zorlukların çözülmesini gerektiren çok-yönlü, fevkalâde karmaşık bir süreçtir. Ekim Devriminin 50-nci yıldönümü ile, dünya sosyalist sisteminin bütün tarihçesi, bize şu gerçeği bir kere daha ispatlamıştır: sosyalist cemaatin verimle gelişmesini, olayların gidişatına yaptığı etkilerin artmasını sağlayacak tek etken, marksizmleninize, proletarya enternasyonalizmine gösterilen saygı ve bağlılıktır. Her soruna karşı gerçekten enternasyonalist bir tutumun takılması, yerine getirilecek – gerek milli gerekse milletlerarası nitelik taşıyan – ödevlerin iyi düşünülerek sıraya konulması mümkündür, hatta zorunludur. Bugün, bütün komünistlerin yerine getireceği en ivedili zorunluluk işte budur.

Oktobr Devriminin elde ettiği büyük zafer ve, bu son elli yıl içinde gerçekleşen köklü dönüşümler, dünya işçi sınıfını çağımızın başlıca etkeni haline getirdi; bu zaferin, bu dönüşümlerin etkisiyle, dünya işçi sınıfı gerek kısa-vadeli amaçları, gerekse son hedefi uğruna yürüttüğü savaşı yepyeni şartlar içinde devam ettirebilmektedir. En çok gelişmiş kapitalist ülkelerde, özellikle emperyalizmin kalelerinde, işçi hareketi kuvvetleniyor, yeni yeni tecrübeler ediniyor. İşçi sınıfının teşkilatlanma yeteneği, sınıf bilinci bir kat daha gelişti. Dünya işçi sınıfının çeşitli milli müfrezeleri arasındaki bağlar, kat kat çoğalıyor. Birçok kapitalist ülkede, işçi sınıfı içindeki bölünmelere son vermeye, nüfusun geniş tabakalarını peşinden sürükleyerek tekel-aleyhtarı geniş bir cephe kurmaya çalışmakta, bu işi başarı ile yürütmektedir.

Oktobr Devriminin en önemli tarihsel sonuçlarından biri, milli kurtuluş hareketi ile dünya işçi sınıfı savaşının, tek bir devrimci sel şeklini almış olmasıdır. Bu birleşme çağımızın başlıca özelliklerinden biridir. Bütün emperyalist ve sömürücü hâkimiyet sistemine şiddetli bir darbe indiren Oktobr Devrimi, böylelikle milli kurtuluş hareketine itici bir etkide bulundu. Elli yıl önce sömürgeci sistemde başlayan bunalım, en kudretli sömürge imparatorluklarının parçalanmasıyla neticelendi. Nüfus toplamaları bir buçuk milyarı aşan bir takım ülkeler bağımsızlığa kavuştu, dünya siyasi hayatına faal bir şekilde katılmaya başladı. Sosyalizmin elde ettiği başarıların, teşkil ettiği örneklerin etkisi altında kalan birçok genç devlet, çok önemli toplumsal dönüşümler yoluna girişti. Bu ülkelerin demokratik dev-

rimci partileri, dünya komünist hareketiyle günden güne daha sıkı ilişkiler kurmakta, bilimsel sosyalizme karşı gittikçe artan bir ilgi duymaktadır.

Moskovada kutlanan yıldönümü bu gelişmeyi bir kere daha belirtmiştir. Kremlin Kongre Sarayında, bu partileri temsil edenler, özgürlük, kalkınma ve adil bir barış ilkelerini savunan bütün halkların, yürüttükleri savaşta, aynı şekilde davrandıklarını belirttiler, ve şu sonuca vardılar: «kullandığımız silâhlar arasındaki farklara, savaş alanları arasındaki mesafeye, savaş cepheleri arasındaki başkalıklara rağmen» birlik şimdiden mevcuttur. Bağımsızlığa yeni kavuşmuş toplumsal kalkınma yoluna yeni girmiş ülkeler için, başarının ilk şartı, zorunlu olan büyük sosyal dönüşümleri gerçekleştirmek üzere demokratik ve devrimci bütün güçlerin, bütün milli hareketlerin birliğidir.

Milli kurtuluş hareketiyle sosyalist dünya ve kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi arasında sıkı birlik ve beraberlik bağlarının kurulması da, bağımsızlığa yeni kavuşmuş ülkeler için – emperyalizme ve yeni-sömürgeciliğe karşı egemenliklerini korumaya, karşı-devrimci hükümet darbelerine kurban gitmemeyi samimi olarak kararlı iseler – zorunlu bir şarttır. Emperyalizme karşı yürütülen savaşı başarıya götürmek, toplumsal ve iktisadi gelişimlerine bambaşka bir yön vermek zorunda olan Asya ve Afrika halkları için de aynı şeyi söyleyebiliriz.

Bu zorunluluklar daha başka ülkelerde, hatta koca kıtalar için bir gerçektir. (Özellikle, emperyalist hâkimiyetini bugün çok derin bir bunalıma düşüren Lâtin Amerika ülkeleri için.) Geleneksel toplumsal ve iktisadi iç-yapıların yıkılması, emperyalistlerin sömürüsü ve sızmaları, emperyalist-aleyhtarı hareketin genişlemesi, toplumsal kalkınma uğrunda yürütülen savaşın keskinleşmesi, Lâtin Amerikayı, devrimci dönüşümlere elverişli bir ortam haline getirmiştir. Her ülkede varolan şartlar, kıtanın bütününde gelişen devrimci hareketin tecrübeleri göz önünde tutularak, Lâtin Amerikada devrimci savaşın bütün şekillerine başvurma zorunluluğu bundan doğmaktadır. Sosyalist Küba ile; silâhlı savaş yürüten halklarla; kanun-dışı şartlar içinde mücadele eden, hapislerde çürüyen devrimcilerle dayanışma hareketi, bütün devrimci akımların birliğini ve işbirliğini sağlayacak bilinçli çabaların son kertesine çıkarılmasını gerektirmektedir.

Bütün dünya devrimci güçlerinin birliği bir imkân olduğu gibi, hayati bir zorunluluktur da. Bu birlik mümkündür, çünkü sağlam bir temele oturulmuştur. Bu güçlerin ortak bir düşmanı var: emperyalizm. Ortak amaçları var: emekçilerin menfaatlarını korumak, barışı, demokrasiyi, özgürlüğü sağlamak için yürütülen savaş. Emperyalist ve gerici güçlerin günden güne daha keskinleşen saldırgan tutumu karşısında, bu birlik zorunludur.

Bütün komünist partilerinin elde ettiği tecrübeler de, büyük komünist amaçların gerçekleştirilmesi için, gerçeklerin incelenmesine teorik ve metodik temel teşkil edecek marksizm-leninizm prensiplerine, kardeş partilerin geçirdiği tecrübelerin verimli bir sentezine, emperyalizme karşı girilen bütün hareketlerin kardeşçe birleşmesine dayanacak bir hareket

birliğinin zorunlu olduğunu göstermiştir. Öte yandan her bölücü hareketin, marksist-leninist prensiplere gösterilecek en ufak saygısızlığın, hem teoride, hem pratikte, büyük hatalara yol açtığını, komünist partilerinin birliğini sarstığını, halkların yürüttüğü devrimci savaşa büyük zararlar verdiğini görmemek imkânsızdır.

Kardeş komünist partilerinin işbirliğini, hareket birliğini, birleşimini kuvvetlendirmek, hayatın kendisinden, bütün toplumsal gelişiminden doğan bir zorunluluktur. Ekim Devriminin ellinci yıldönümü, bu partilerin temsilcilerine, dünya komünist hareketinde sağalanacak birliğin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu, bu birliği gerçekleştirmek ve güçlendirmek için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gerektiğini bir kere daha belirtmek fırsatını vermiştir.

Birçok kardeş partinin temsilcileri, yaptıkları konuşmalarda, komünist ve işçi partilerinin bir araya getirecek milletlerarası yeni bir konferansın düzenlenmesini istediler. Örneğin, Şili Komünist Partisi Merkez Komitesi genel sekreteri Luis Korvalan, şöyle demiştir «Komünist partilerinin çok büyük çoğunluğu dünya komünist hareketinin sıkı birliğinden yana olduklarını açıklamıştır. Ortak düşmanımıza, emperyalizme, daha da etkili darbeler indirebilmemiz için, bu birlik yolunda daha da ileriye gitmemiz ivedili bir zorunluluktur. Bize katılmamayı tercih edenler olursa da, onların bu tutumları, bu kadar ivedili hale gelmiş bir soruna çözümyolları bulmak üzere, ellerimizden geleni yapmamıza engel olamaz.»

Fransız Komünist Partisinin görüşünü, genel sekreter Waldeck-Rochet, komünist hareketinin karşılaştığı ivedili sorunlara partisinin nasıl baktığını Moskovada anlatmıştır; «Emperyalistler, ve özellikle Amerikan emperyalistleri, son bir gayretle, tarihin gidişatını durdurmaya çabalıyorlar! Bu amaçlarına varmak için de, dünya komünist ve işçi hareketindeki bölünmeye güveniyorlar. İşte bu yüzden bütün dünyadaki emperyalist aleyhtar güçlerin birliği, ve her şeyden önce komünist ve işçi partilerinin hareket birliği, kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu anlayış içinde, Fransız Komünist partisi, komünist ve işçi partilerini bir araya getirecek milletlerarası yeni bir konferansın hazırlanmasına ve toplanmasına taraftar olduğunu açıklar.»

Sosyalist ülkeler arasındaki birliğin güçlendirilmesiyle ilgili sorunları, komünist partilerinin karşılaştığı milletlerarası meseleleri inceledikten sonra, Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri ve Çekoslovakya Curhurbaşkanı Antoni Novotny, Çekoslovak komünistlerinin adına söz alarak, 31 Ekim günü şunları söylemiştir: «Çeşitli komünist ve devrimci işçi partileri için, bugünkü başlıca sorunlarla ilgili görüşlerini ve tecrübelerini karşılaştırmak zorunluluğu bir kere daha belirlemiştir. Bunun için de komünist partilerinin çoğunluğuna uyarak, bugünkü milletlerarası ortamın ve dünya komünist hareketinin, içinde bulunduğu genel durumun, komünist partilerini bir araya getirecek milletlerarası yeni bir konferansın somut hazırlıklarına başlanılmasını zorunlu kıldığına kanıyız.»

Kardeş partilerde günün en önemli sorunları karşısında beliren görüşlerin karşılaştırılması çok faydalı olabilir. Karlovy Vary Konferansından elde edilen sonuçlar bunu göstermiştir. Komünist partilerinin bir konferansında, toplu halde ve bütün yönleriyle incelenmesi gereken evidili sorunlar pek çoktur.

Böyle bir konferansın toplanması için lehte kanıtlar aramaya lüzum yoktur. Çağımızın başlıca sınıf çelişmelerini her gün yenileyen hayatın kendisi, bize gereken kanıtları sağlıyor. Bu çelişmelerden doğan sorunlar, ancak ve ancak komünist hareketinin marksist-leninist birliği temelinde çözümlenebilir.

Bundan on yıl önce, Kasım 1957 de, kardeş partiler Moskovada toplandı. Bu konferansta kabul edilen bildiri: «safklarını sıkılaştırdığı, böylelikle işçi sınıfı ile bütün dünya halkları arasındaki bağları perçinleştirdikleri takdirde, komünist ve işçi partileri, yollarında karşılarına çıkan bütün engelleri aşabilecekler, barışa, demokrasiye ve sosyalizme dünya ölçüsünde yeni ve büyük zaferler sağlayabilecekler» kanaatını belirtiyordu.

Oktobr Devriminin ellinci yıldönümü münasebetiyle komünizm aleyhtarı güçler geniş bir yerme ve iftira kampanyası tertiplemişti. Ama Oktobr Devriminin gerçekleştiği ülkede, bu büyük yıldönümü kutlandığı sırada, bir kere daha beliren inkâr edilmez gerçekler, bu kampanyayı bozguna uğratmıştır. Burjuva basını bile bunu bugün kabul etmektedir.

Bundan elli yıl önce, Rus proletaryasının elinde yükselen sosyalizm bayrağı, bugün dünyanın her tarafında dalgalanıp bütün insanlığın geleceğini temsil eden bir simge haline gelmiştir. XIX-ncu yüzyılda bilim şeklini alan sosyalizm hayali, Oktobr Devriminden bu yana, yüzmilyonlarca emekçi için bir gerçek haline geldi. Günler, yıllar geçecek, bu sefer komünizm de bir gerçek olacaktır. Ama ne torunlarımız, ne de torunlarımızın torunları, insanlık tarihinde yeni bir çıkış açan sosyalist Oktobr Devrimini unutacaklardır. Oktobr prensipleri ölmez prensiplerdir.

Alman Komünist Partisinin serbest bırakılması aktüel politik bir zorunluktur

Manfred Kapluck

Alman Komünist Partisinin yasaklanması hakkındaki karar üzerinden on bir yılı aşkın bir zaman geçmiştir. Bu karar etrafında yürütülen tartışmalar son zamanlarda canlı bir şekilde arttı. Federal Almanyanın hemen hemen bütün çevrelerinden, Alman Komünist Partisine konan yasağın kaldırılması ve Partinin kanuni hakkının tanınması konusunda teklifler yapılmaktadır. Alman Komünist Partisine, (KPD) ye konan yasak, soğuk harple bağlı bir tedbir olarak suçlandırılmaktadır. Aksine Partinin serbest bırakılması gerçek bir barış ve gerginliği azaltma politikasının mehenk taşı olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda derhal uygulanması gereken demokratik bir istek olarak kıymetlendirilmektedir.

KPD'ye konan yasağın kaldırılması hareketi büyük ölçüde genişlemiştir. Çok sayıda politikacı, yazar, bilim, hukuk ve kilise çevreleri mensupları KPD-nin serbest bırakılmasını teklif etmektedirler. Şu nokta iyice biliniyor: KPD-nin yasaklanmasının bu şekilde açığa vurulması, anti-demokratik gelişmenin, neonasizmin kuvvetlenmesinin kaçınılmaz sonucudur. Anti-komünizm devlet doktrini haline geldiğinden, tabii olarak hükümet politikasını bütünüyle etkiledi ve yasak kararının elde edilmesinde büyük bir rol oynadı. Devletler Hukuku profesörü Dr. Ridder bu konuda açıkça şunları söyledi: Yasak kararı Federal Cumhuriyetin politik yapısında derin değişikliklere sebep oldu. İktidara uygun olmayan akımlar komünistlik şüphesi altında kaldı. Bu sebeble de parlâmenter demokrasinin temel elemanı sarsıldı. Bunun için de fikir hayatının tanınmış kişileri, değişik politik ve dini akım temsilcileri, Federal Mecliste (Bundestag) defalarca KPD yasağının kaldırılmasını istediler.

En kuvvetli baskı son zamanlarda işçi tekliflerinde belirdi. Ekim ayının sonlarında sanayi şehri Dortmundta 15 bin işçinin işlerini kaybetme tehlikesine ve yıkıcı kapitalist enerji politikasına karşı yaptığı gösteride, siyah ve yas bayrağı taşıdılar. Oysa bu gibi gösterilerde bu güne kadar taşınması alışılmış olan işçi hareketinin kırmızı bayrağı idi. Maden işçilerinden bir çoğu münakaşalarında ve taşıdıkları dövizlerde KPD-nin serbest bırakılmasını istiyorlardı. Münih'te yapılan Mayıs gösterisinde, Mannheim ve Stuttgart'taki sosyal haklar için ihtar grevinde Ruhr bölgesindeki sendika toplantılarında KPD yasağının kaldırılması ileri sürüldü. Alman Sendikalar Birliğinin organı «Welt der Arbeit» şu noktalar üzerinde duruyordu: «Geçmiş yıllarda, 17 Ağustos 1956 Karlsruhe yasaklama kararının nasıl kaldırılacağı arada sırada münakaşa ediliyordu. Fakat bu günlerde bu konu

geniş ve entansif bir şekilde tartışılıyor.» Metal Sanayii Sendikasının gazetesi de KPD-nin tekrar serbest bırakılması kararını destekliyor.

Şu nokta açıktır: Batı Almanya komünistleri zor şartlara, kovuşturmalara ve şahsi büyük fedakârlıklara rağmen işçilerin menfaatlerini şaşmaz bir şekilde savunmaktadırlar. İşçi sınıfının lefal bir Komünist Partisine ihtiyacı vardır.

Aydın gençliğin politikayla günden güne daha fazla meşgul ve bu yolda angaje olan kısmı, üniversite ve yüksek okul gençliği KPD-nin serbest bırakılmasını savunmaktadırlar. Alman Sosyalist Öğrenciler Birliği, Sosyal-Demokrat Yüksek Okullar Birliği ve Almanya Liberal Öğrenci Birliği gibi öğrenci birlikleri KPD yasağının kaldırılmasını savunmaktadırlar. Bazı öğrenci örgütleri, işçi sınıfının ilerici kısmında olduğu gibi komünistlerde geniş halk yığınlarının menfaatlerinin temsilciliğini henüz görmüyor ve bu ölçülerde düşünmüyorlar. Öğrenci gençliğin önemli bir kısmı Federal Cumhuriyet'te fikir münakaşası istiyor. Bu gençlik bilimsen sosyalizmi tanımak istiyor. Öncü bir fikirle kapitalist düşünce çıkmazından kurtulmak istiyor. Komünistler üniversitelerde gittikçe büyüyen bir yankı uyandırıyorlar.

1967 Şubatında KPD Birinci Sekreteri Max Reimann Federal Almanya hükûmetine KPD-nin tekrar serbest bırakılmasını teklifetti. Bonn bu teklif mektubunu bilmemezlikten geldi. Mektupta konuşma teklifleri vardı. Ama politik kamu oyu başka şekilde tepki gösterdi. Komünist Partisinin tekrar açık çalışması için gösterdiği çabalar çok ilgi çekmektedir.

Yasağın on birinci yıldönümü münasebetiyle KPD Birinci Sekreteri televizyonda şunları söylüyordu: «Federal Almanya, komünistlerin anayurdu-
dur. Ve komünistler Federal Almanyada olup bitenler hakkında kaygusuz değildir. Biz barışçı, demokratik ve sosyal adalete bağlı bir Federal Cumhuriyet yaratmak için gayret gösteriyoruz. Max Reimann milyonlarca televizyon seyircisine şunları bildiriyordu:

«Federal Başbakan Kiesingere şu dört teklifi yaptık:

1. KPD yasağı veya ona bağlı olan herhangi bir hareketten ötürü kovuşturmaya uğrayanlar için genel af, yahut takipsizlik kararının verilmesi.

2. Komünist dünya görüşünü veya ona bağlı politikayı savunan, Federal Almanya yurttaşları için de Anayasanın öngördüğü fikir özgürlüğünün garanti edilmesi.

3. Komünistlere pasiv oylama hakkının tanınması, tek, yahut listelerle, belediye, eyalet parlâmentoları ve Federal Meclis seçimlerine adaylıklarının sağlanması.

4. KPD-nin tekrar legal olarak faaliyetine izin verilmesi. Bu şartlarla Federal hükûmetle konuşmalar başlayabilir. Bu yönde KPD-nin hukuki ve politik tam yetkili temsilcileri her zaman hazır.

Bizler her zaman konuşmalara girişmeye hazırız.»

Böylece KPD-nin tekrar legalize edilmesi için konkre ve mümkün olan teklifler gündeme alınmıştır. On bir yıl evvel, iç işleri bakanı bugün de

savunma bakanı olan Schröder, yasağın KPD-yi Federal Almanyanın politik yaşantısının dışına atacağını ilân etmişti. Ama hayat, Schröderin dediğini haklı çıkarmadı; bugüne kadar gerek, basında, gerekse radyoda veya televizyonda KPD yasağı meselesinin konuşulmadığı bir gün aşağı yukarı geçmemiştir.

Federal Cumhuriyet içişleri bakanları Ekim ayındaki Ulm toplantılarında KPD-nin serbest bırakılması teklifini neden ele aldılar? Yeni hükümetin üyelerinden beş bakanın son zamanlarda KPD-nin serbest bırakılması hakkında açıklamalarda bulunmalarının sebebi neydi?

Bununla esesli sebebinin yani KPD-nin serbest bırakılması münakaşalarının temelini nizzat Federal Cumhuriyetin politik gelişmesinde aramak gerek. Bir yıl evvel Erhard hükümeti başarısızlığı uğruyordu. Bu hükümet uzun yıllardan beri sosyalist memleketlere, özellikle Demokratik Alman Cumhuriyetine karşı «kuvvetli bir politika»nın mirasçısıydı. Bu politikanın açıkca iflası yeni bir yönelme getirmedi. Aksine, Federal Cumhuriyetin egemen çevreleri politikalarını kurtarmak ve Hristiyan Demokrat ve Hristiyan Sosyal Partilerini sağlamlaştırmak için, sağcı Sosyal-Demokrat idarecilerini hükümete aldılar ve bir koalisyon kurdular. Bu koalisyon daha sert sağcı bir politikaya yöneldi.

Bir yıllık koalisyon idaresinin şu eğilimleri açıktır: «Yeni Doğupolitikası», «gerginliğin azaltılması için gayret göstermek», ve «Avrupada barış düzeninin kurulmasına» çaba sarfetmek. Bunlar yalnız aldatmacalardır. Var olan saldırgan bir Almanyayı tek başına temsil ve Demokratik Alman Cumhuriyetine karşı ilhakçılık iddialarıdır. Var olan 1937 sınırlarının istenmesi ve atom silâhlarını elde etmek gayretidir. Bunu Batı Alman ordusunun silâhlanmasında resmi adı «nükleer ortaklıktır».

Demokratik Alman Cumhuriyetine karşı yayılcı politika ve komünistleri kendi öz yurtlarında şeytan gibi göstermek gayretleri, Bonnun eski ve yeni eğilimlerinin özüdür. Bunun, barış ve gerginliği azaltma politikası karşısında çelişmesi açıktır. Ve bu politika Federal Cumhuriyetinde artan rahatsızlığın ve kuvvetlenen tenkitlerin açığa vurulmasına sebep oluyor. Günden güne artan Demokratik Alman Cumhuriyetini tanımak ve iki Alman devleti arasındaki ilişkileri normalleştirmek istekleri de Federal Cumhuriyetinde komünistlere karşı normal ve demokratik davranış istekleriyle bağlıdır. Soğuk harbe ve onun olumsuz sonuçlarının ortadan kaldırmasını isteyen yurttaşların sayısı hergün artmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak şu gerçeği belirtmek gerek: Bir çok yurttaşımızın şerefli bir deyim söylediği «Tanıma Partisi» deyimini Başbakan Kiesinger hareket saymaktadır. Oysa «Tanıma Partisi», bütün akli başında olanların, iki Alman devleti arasında eşit ilişkiler isteyenlerin barışçı partisidir. Bu düşüncede olan yurttaşların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

İç politika gelişmeleri bu yönlerdedir. Yayılcı dış politika, içerde anti-demokratik ve sosyal bakımdan gerici metotları kaçınılmaz kılmaktadır. Olağanüstü durum kanunlarının plânlaştırılması, sosyal hakların geri alın-

ması gayretlerindeki geniş cephe ve olağanüstü silâhlanma istekleri, halkın savaştan direnmesiyle çatışıyor. Sosyal-demokrat idarecileri bu politikayı Hristiyan Demokratlarla ortaklaşa gerçekleştirmek isterlerken üyelerinin ve seçmenlerinin sert tenkitlerine uğruyorlar. Bu durumda KPD-nin alternatif olabilecek politikasıyla daha yakın ilgileniliyor.

Büyük sanayiye bağlı gazetelerden birinin «ekonomik mucize Demokratik Alman Cumhuriyetine kaçmıştır» diye yazması, büyük sermayeci zümresinin sosyalizmin başarılarından nasıl bir endişe duyduğunu göstermektedir. Bu durumda büyük sanayi çevreleriyle içişleri bakanlığının KPD'ye karşı yasak kararında sert bir şekilde ayak diremeleri, Demokratik Alman Cumhuriyetinde sosyalizmin gelişmesi, Federal Almanyanın buna elverişli ve dolayısıyla zayıf ekonomik durumu ve KPD-nin büyük etkisiyle bağlıdır. Tabiidir ki, sosyalist toplum sistemi geliştikçe, kapitalizmin devlet tekeldi sistemine alternatif olma niteliği isbatlanıyor, bu oranda da Federal Almanyada tek Marksçı parti olan KPD-nin legal olma zorunluğu açıklığa kavuşuyor.

KPD-nin serbestliğe kavuşması savaşında, Komünist ve İşçi Partilerinin dünya ölçüsündeki dayanışma çabaları önemli bir etken niteliğindedir. Bu sebeble Alman Sosyalist Birlik Partisinin VII. Kongresinde KPD ile bağlantının açığa vurulması ve Avrupa Komünist Partilerinin Karlovy Vary toplantısında KPD yasağının kaldırılması teklifi burada Federal Alman Cumhuriyetinde çok ciddi olarak gözönünde tutuldu.

6 ile 7 Mayıs arasında Düsseldorfta yapılan (Federal Almanya Cumhuriyetinde KPD yasağından doğan meseleler hakkında konferans)ın ulusal ve uluslararası önemi vardı. Konferansa Avrupa ülkelerinden 200 den fazla şahsiyet katıldı. Davetlilerden 124-ü Federal Cumhuriyet'tendi. Bunlar arasında Kilise Başkanı Martin Niemöller, Prof. Dr. Ridder, Dr. Drexel, Prof. Dr. Abendroth, Prof. Dr. Fabianla yazarlardan Peter Weiss ve Christian Geissler vardı.

Parlâmento üyeleri, fikir adamları, sendikacılar, hukukçular ve yazarlar, uluslararası örgütler temsilcileri söz aldılar. Konferansta şu fikirler sonuç olarak çıkarıldı:

KPD yasağı, olumsuz politik bir karardır. Bu kararın Federal Cumhuriyet'te tutucu gelişme ile sıkı bağı açıktır.

KPD yasağının kaldırılmasını etkilemek, Federal Cumhuriyet'te demokrasinin güvenliğini garantileyen bir elemandır. Bundan ötürü de bu, yalnız komünistlerin değil, bütün demokratların ödevidir.

Yasağın kaldırılması, Avrupa güvenliğinin garantisi ve bir barış politikasının menfaati için kaçınılmazdır. Avrupanın barış ve güvenliği neonasizmin gelişmesi ve komünistlere karşı yürütülen baskı yüzünden tehlikeye girmektedir.

KPD yasağının kaldırılması politik bakımdan bir zorunluk olduğu gibi hukuki bakımdan da mümkündür. Konferans bu konuda ileri sürülecek konkre teklifler üzerinde çalışmıştır.

Konferansın protokolü açıklandı ve parlâmento üyelerine verildi. Federal Cumhuriyetle politik fikirlerini serbestçe savunmak hakkı için yürütülen savaşta, geçen ay içinde yüzlerce Batı Alman yurttaşı komünist kanılarını açığa vurdular. Beyannamelerle, basında yayınlanan yazılarla ve toplantılarda yaptıkları konuşmalarla bütün aktüel politik sorunları komünist görüşlerine göre savundular ve Partilerinin tekrar serbest bırakılmasını istediler.

1967 Martında kurulan, KPD-yi Serbest Bırakma Teşebbüsü Komite-sinin faaliyeti bu açıdan önemlidir. Komite şu şahsiyetlerden kuruludur: Karl Schabrod, KPD Nordrhein-Westfalen eyalet grubu başkanı, Franz Ahrens, KPD eski merkez organı «Freies Volk» başyazarı, Kurt Erlebach, KPD Hamburg Eyalet Meclisi eski sayısları, Richard Scheringer, Ravyera Anayasa Kurucu Meclisinde KPD grub başkanı, ve Manfred Kapluck, gazeteci.

Bu beş komünist Federal hükümeti ve Federal Parlâmentoya bir mektub göndererek KPD-nin tekrar serbest bırakılmasını teklif-ettiler. Mektupda şu noktalar üzerinde duruluyordu: KPD yasağının kaldırılması, barış ve gerginliği azaltma politikasının güzel sözlerle ilân edilmesiyle yetinilmediğini, fakat uygulandığını da gösterecek bir politikanın kaçınılmazlığıdır. Yeni hükümete ayrıca şunları da teklif ediyorlardı: Politik olayları yeniden kıymetlendirmek ve bu kıymetlendirmeye uygun kararlar almak. Barış politikasının bütün halklar ve fertler için ölüm kalım niteliğini kazandığı zamanımızda, barışa bağlı bütün kuvvetlerin politik yaşantıda layık oldukları yeri almaları gerekir. Komite, işçi sınıfını ve onun sosyalist hedeflerini temsil edebilmesi için KPD-nin legal çalışma hakkının garanti edilmesini teklif etti.

Komite üyeleri Ekim ayının sonuna kadar 64 toplantı tertiplemek imkânını buldular. Bu toplantılara 15.000 kişi katıldı ve katılanlar, KPD-nin yasaklanmasından doğan meseleler hakkında görüşlerini bildirdiler. Bu toplantılar değişik nitelikte idiler. Açık münakaşalara, Köln, Mainz, Darmstadt, Karlsruhe, Göttingen vs. de öğrenci temsilcilerini davet ettiler. Kürsü münakaşalarında politik partiler temsilcileriyle gazeteciler bulundu. Aynı zamanda Hamburg, Essen, Frankfurt ve Fürthde gençlik forumları yapıldı. Remscheid, Solingen, Stuttgart, Düsseldorf ve daha başka bölgelerde KPD-nin eski sayısları toplantıları yapıldı. Daha başka karşılıklı münakaşalar ve forumlar için davetler yapıldı.

Gözönünde tutulacak nokta, bu toplantılara katılanların hemen hemen oybirliğiyle KPD-nin tekrar serbest bırakılmasının zarurluğunu savunmalarıdır. Bütün bu toplantılarda, aktüel meseleler karşısında komünistlerin tutumu ve KPD programı üzerinde münakaşa yapılması istendi. Teşebbüs Komitesi üyelerinin KPD-nin yasaklanması hakkında konuşmalarında KPD-nin politikasını ehliyetli bir şekilde yorumlamaya gayret ediyorlardı.

KPD-nin tekrar serbest bırakılması hareketinin genişlemesi karşısında hükümet, manevralara başladı. Adalet bakanı yaptığı bir açıklamada,

Yüksek Mahkemenin verdiği kararın kanun niteliğinde olduğunu ve bunu kimsenin değiştiremeyeceğini ve KPD-yi serbest bırakamayacağını söylüyordu. Oysa yasaklamının en başta politik bir karar olduğunu hemen hemen kimse inkâr edemez. Adenauer hükümeti yasaklama gerekçesinde KPD-nin silâhlanma konusunda bir referandum istemesine dayıyordu! Kısa bir zaman önce, CDU politikacılarından von Guttenberg soruyordu: Zamanında halkın menfaatlerini kim korudu? «Adenauer zamanında halkın isteğine rağmen silâhlanmaya karar vermek bir cesaret meselesi idi!» diye cevap veriyordu. KPD ise bir barış politikası ileri sürüyordu. Buna karşı egemen CDU (Hristiyan Demokratlar) çevreleri «kuvvet politikası» yürütüyor ve Amerikan dünya stratejisini izliyorlardı. KPD-nin yasaklanmamasının esas sebepleri burada saklıdır.

Arada adalet bakanının sağcı yönde yaptığı yorumlar, kamu oyunda ünlü hukukçuların fikirleriyle çelişmeye düşüyordu. Yasaklanma kararının kaldırılması için değişik yollar gösterildi. KPD-nin serbest bırakılması için Teşebbüs Komitesi, Sosyal-Demokrat sayıtlarından ve tanınmış hukukcu Dr. Arndtın şu teklifini benimsedi ve onu parlâmontoya sundu:

1. Federal Meclis, Federal Anayasa Mahkemesi kanununa ek bir kanun kabuleder. Bu ek kanun, partilerin yasaklanması hakkını zamanla sınırlar. Bu kanuna yapılacak bir ilâve ile, on bir yıl evvel KPD hakkında verilen yasaklama kararının müddetini doldurduğu ve hükümsüz kaldığı ilan edilir.

2. Parlâmento bir af kanunu kabul eder. Bu kanun, KPD-nin yasaklanmamasıyla ilgili olarak kavuşturmaya tabi olan şanıslar ve örgütler hakkında takipsizliliği de kapsar.

Demek oluyor ki, herşeyden evvel söz konusu olan politik istektir söz konusu olan, hukuki yolları aramak da bu isteğe bağlıdır. Bu gün, on bir yıl sonra KPD-nin legal olması esasta politik bir sorundur.

Bu gibi bir kıymetlendirme pratik olarak Ekim ayında yapılan eyaletler içişleri bakanları konferansında ele alınmalıydı. İçişleri bakanları anti-komünist tutumlarının da ayak dirediler ve KPD-nin yasaklanmasında ısrar ettiler. Onlara göre KPD-nin serbest bırakılması mümkün değildi. Federal Cumhuriyetin temel düzeni, KPD-nin tekrar serbest bırakılmasına elverişli değildi. Gerçekte, KPD, bütün eylemlerinde, Anayasa temeline dayanıldığını isbat etmiştir. Anayasayı tehdit eden KPD değildir. Bonn hükümeti Anayasayı Olağanüstü durum kanunları gereğince 84 yerden değiştirmek ve onu içi boş bir kabuk haline getirmek maksadıyla plânlar hazırlamıştır. KPD demokratik temel hakların garanti edilmesinden ve onların genişletilmesinden yanadır.

İçişleri bakanları konferansı «yeni» bir Komünist Partisi kurma gibi şaşırtıcı bir teklif kabul etti. Bu karara göre komünistler yeni bir parti kurabilirlerdi. Bununla beraber, «yeni» parti, «eski» sinin hedeflerini gütmemeliydi. «Eski hedeflerini» bırakmış «yeni kuruluş» demek, KPD-nin sosyalist hedeflerinden ve Marksçı-Leninci prensiplerinden vazgeçmesi demektir.

Hükümetin ve Anayasayı savunma diye anılan siyasi polisin insafına bağlı sözde bir Komünist Partisi idi istenen. Tabii bu, tamamen gerçekler dışı bir tutumdur. Federal Cumhuriyetinde hiç bir komünist bu demagojik bir teklife inanamaz. Özellikle Sosyalizmin Alman toprağında, yani Demokratik Alman Cumhuriyetinde, tekelleri toplum düzenine, günden güne daha fazla güvenilir ve etkili bir alternatif olarak belirlediği, başka hiç bir olayla kıyaslanmayacak derecede insanlığı etkilediği açık olan Ekim Devriminin ellinci yıldönümünde, komünistlere dünya görüşlerini değiştirmek ve teslim olmak teklif ediliyor. Böyle bir şey hiç bir zaman olmayacaktır.

Mesele herhangi «yeni bir parti kurmak» değildir. On bir yıl evvel illegal çalışmaya zorlanan KPD-nin tekrar legal olmasıdır. Marksçı temeli olmayan, komünist hedeflerini terketmiş bir partiye, komünist partisi denemez.

KPD-nin sosyalist hedefleri Anayasa ile çelişmede değildir. Anayasa, Federal Cumhuriyeti, az sayıda tekellerin ekonomik güçlerini politik iktidara ulaştırmak yönünde kötüye kullanmalarına, yani özel büyük sermayeci düzenine bağlamaz. Anayasa bütün güçlerin halktan geldiğini kaydeder. Sosyalist hedefleri olan Komünist Partisinin legal olması, Federal Cumhuriyetinde işçi sınıfının menfaatleri için hemen yerine getirilmesi gereken bir zorunluktur.

KPD yasağının kaldırılması bugün bir çok demokratların isteği haline gelmiştir. Hareketin başarıyla sonuçlanması her şeyden önce, sendikalarda, Sosyal-demokratlar ve işçi gençlik arasında daha geniş ölçüde yerleşmesi, ve Federal Cumhuriyetinde bütün demokratik kuvvetlerin savaş konusu haline gelmesine bağlıdır.

KPD-nin yeni bir program hazırladığını ve onu yayınlayacağını ilân etmesi, daha şimdiden Batı Almanya kamu oyunda canlı bir ilgi uyandırdı. Program taslağının tartışılması ve KPD-nin serbest bırakılması hareketi şüphe yok ki, yeni bir aşamaya ulaşacaktır. Federal Almanyanın önde gelen katolik haftalık dergilerinden biri, KPD Birinci Sekreteriyle yaptığı uzun bir görüşmede hazırlandığı açıklanan program hakkında da bilgi istedi. Max Reimann şu cevabı verdi: «Bu programın temel noktası, bu güne kadar Federal Almanyada iktidarı elde tutan ve demokratik olmayan, barış düşmanı hükümetlere alternatif hazırlamaktır. Açık konuşuyorum: Federal Almanyada sosyalizm yönünde gayret gösteriyoruz, çünkü, devlet tekelleri toplum sistemi, halka, barış, demokrasi ve sosyal güvenlik garanti edememektedir. Halkımız ancak sosyalizm düzeni içinde anlamlı bir yaşantı, özgür ve insanlık bir yarına kavuşabilecektir. Bu günkü gayemiz, egemen çevrelerin saldırısı karşısında demokrasiyi korumak ve işçilerin, sendikaların, politikada, devlet, toplum ve kültür alanlarındaki etkilerini toplumdaki rollerine uygun duruma getirmektir.»

İşçi sınıfının ve geniş halk tabakalarının menfaatlerinin temsilcisi olarak ve tutumu yukarıda anlattığımız şekilde olan KPD-ye özgürlük ve legal çalışma hakkının tanınması gerekmektedir.

Yunanistanda gericiliğin manevraları

Yan Praski

Yunanistanda geçen son olaylar dünya kamu oyunun dikkatini yeniden üzerine çekiyor. Yunan kiralı Konstantin, faşist rejimin «liberalleştirilmesi» yönünde tutum aldı. İktidardaki Cunta, bir «af» ilân ederek ve bir «Anayasa tasarısı» yayınlayarak harekete geçti. Oysa, Londrada çıkan *Times* gazetesinin de yazdığı gibi, başbakan Papadopoulos, siyasi tutukluları serbest bırakmak yolundaki sözünü tutmamıştır. Affın uygulanmasından gerçekte birkaç burjuva siyaset adamının serbest bırakılmasından başka kimse yararlanmamıştır. Binlerce demokrat halâ hapisanelerde ya da toplama kamplarında mahpus durumdadır. Anayasa tasarısı ise doğrudan doğruya faşist hükümetin iktidarını sağlamlaştıracak şekilde hazırlanmıştır. Bütün bu manevralar, faşist rejimi içinden sarsan süreçlerle, cuntanın kendi kendisini kuvvetlendirmek için giriştiği denemelerle ve aynı zamanda hem ülke içinde hem de dünya çapında gitgide büyümekte olan direnişle bağlıdır.

Yunanistanın Atlantik İttifakının önemli bir stratejik üssü olduğunu ve bu yüzden de Amerika Birleşik Devletlerini özellikle ilgilendirdiğini unutmamak gerekir. Vaşington, bu ülkedeki gelişme yolunun, onu daima amerikan etkisine daha fazla bağımlı kılacak yönde olmasını istemektedir. Böylece NATO'nun bu üssünü elde tutarak, Kıbrıs karşı kışkırtmaları arttırmak, özellikle bu ülkenin içişlerine karışmak ve Akdenizde saldırganlık siyasetini sürdürmek olanaklarını korumak amacını gütmektedir. Yunanistan olaylarında NATO'nun oynadığı rol apaçık meydandadır. Bununla ilgili olarak bazı norveç gazetelerinde, Yunanistandaki hükümet darbesini yorumlayan yazılarda şöyle deniyordu: «Eğer Norveç Parlamentosu, ülkenin NATO'dan çıkması yönünde karar alsaydı, aynı olaylar Norveç'te de geçebilirdi. Çünkü Norveç, Atlantik İttifakı için Yunanistandan daha az önemli değildir.»

Nevarki, Yunanistandaki faşist yöneticilerin içinde bulundukları moral ve politik tecrid olma durumu, NATO'yu ve bu örgütün yöneticilerinin yürüttükleri siyaseti güç duruma düşürmektedir. NATO'ya üye bazı ülkeler hükümetleri, kamu oyunun baskısı altında, yunanistandaki yeni rejime karşı daha ziyade sakıngan bir tutum takındılar. Hattâ, NATO konseyinde Danimarka temsilcisi, Yunanistanın NATO'dan çıkartılmasını bile istedi. Öte yandan, NATO'nun solcu kuvvetlere karşı savaşta demokrasi düşmanlarına yardım ettiğini, ve gerici rejimleri bütün araçlarla desteklediğini

söyleyen sesler her taraftan duyulmaya başladı. Unutmamak gerekir ki, NATO'ya üye olmak, kapitalist devletlerin egemenliğini, yalnızca dış politika alanındaki çeşitli sorunlarda ve bir sıra askeri sorunda sınırlandırmakla kalmamakta, onları aynı zamanda NATO tarafından tespit edilmiş amaçlara kayıtsız şartsız bağlılığı sağlayacak bir iç politika izlemek zorunda bırakmaktadır.

Bu durumda Amerikalılar, Yunanistandaki hükümet darbesinden hoşnut değillermiş gibi görünmek zorunda kaldılar. Fakat bu, dünya basınında yankılanan olguların kamu oyunda uyandırdığı büyük ilgiyi ve yarattığı itibarı silmeye yetmedi. Norveç Halk Sosyalist Partisi organı olan *Orientering* gazetesi şöyle yazıyordu: «Eğer Amerika Birleşik Devletleri karşı koyacak olsaydı, Yunanistandaki diktatorya bir günden fazla süremezdi. Cunta'nın dayandığı askeri kuvveti tamamen felce uğratmak için Yunanistana yapılan petrol nakliyatını durdurması yeterdi.»

1967 yılında Yunanistandaki yabancı sermaye yatırımları 1960 yılına oranla büyük bir düşüş kaydetmişti. Oysa hükümet darbesinden hemen sonra, amerikan *Littan International Development Corporation* şirketi, Peloponezde 840 milyon dolarlık yatırım yapma hakkını elde eden bir anlaşma imzaladı. Cunta'nın sağladığı yabancı sermaye yatırımları toplamı artık 1,5 milyar doları bulmuştur. Bunun önemli bir kısmı, ülkenin politik ve ekonomik hayatına apaçık karışan ve silâhlı kuvvetlerini kontrolü altında tutan amerikan tekellerinden gelmektedir.

Yunan faşizmi Mussolini diktasını ya da Hitler'in nasyonal-sosyalizm'ini kopya etmeye yeltenmektedir. Zira, moral ve politik bakımdan gittikçe daha fazla tecrid olması, onu, kendi gerici özünü elden geldiği kadar gizlemeye zorlamaktadır. «Af ve Anayasa» vaatleri ile kiralın «liberal isyanı»ndan yararlanması da bu amacı gütmektedir. Yunan faşistleri, eylemlerini gizleyebilmek için kendilerini, demokrasiye sözümona bağlılık gösterileri yapmak zorunda hissediyorlar. Bir yandan, siyasi tutukluların yüz yıl tam bir tecrid içinde bırakılmasını isteyerek, «duvarlara rejime karşı şiarlar yazanlar oldukları yerde, tabancadan topa kadar ele geçirilen ilk silâhla öldürülmelidir» diyen İçişleri Bakanı Patakos, öte yandan «Yunanistana, şimdiye kadar hiç görülmemiş gerçek bir demokrasi getireceğiz» demektedir.

Bu «gerçek demokrasi»nin ilk tedbiri, binlerce komünisti, komünist dostunu ve genellikle ilerilik taraftarlarını tutsak ederek, ülkenin ıssız adalarında bulunan toplama kamplarına sürmek oldu. İlim ve kültür hayatının onlarca değerli temsilcisi hapse atıldı. Memurlar bir «sadakat bildirisi» imzalamaya zorlandı. Bunu reddetmek, kanunsuzluk ve solculara yakınlık gösterisi sayıldı.

Yunan faşistleri anti-komünizmi meslek edinmişlerdir. Amaçları, yunan halkının «politik eğitimi», yani, demokrasinin kökünü kazımdır, yöntemleri, yığınlara baskı, toplama kampları, sindirmeden başka birşey değildir.

Cunta, orduyu ve köylüleri kazanmak için bol bol demagoji yapmış ve milli ekonominin içinde bulunduğu durumdan ötürü zaten gerçekleştirilemeyecek olan bir sürü vaatte bulunmuştur. Aslında, cunta iktidarı eline geçirdiğindenberi, ülkenin milli ekonomisi durmadan gerisin geriye gitmektedir. Birçok işletme kapılarını kapamıştır; işsizlik artmış, Yunanistanda önemli bir ekonomik rol oynayan turizm hissedilir derecede azalmıştır. Cunta'nın ekonomik bunalımı önlemek için çıkarttığı bir buçuk milyar değerinde «ekonomik gelişme için milli istikraz» tahvilleri, emekçilere, ücretlerinin bir kısmı kesilerek çoğu defa zorla aldırılmaktadır.

Cunta'nın, eylemlerini demagojik manevralar arkasına gizleme denemeleri birbiri ardına başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Faşist rejim, karşısında, gitgide kuvvetlenmekte ve yayılmakta olan halk direnişini bulmaktadır. Hükümet darbesinden az sonra, gayet iyi örgütlenmiş ve çoğu kez komünistler tarafından yönetilen direniş kümeleri kurulmuştur. Bugün bunlar ülkenin her tarafına yayılmış olan direnme örgütleri haline gelmiştir. En önemlileri de iş ve eylem birliği halinde olan Vatanseverler Cephesi, Demokrasiyi Savunma ve DEKA'dır.

Bu örgütler arasında en fazla etkisi olan, kurulduğunun hemen ertesi günü besteci Mikis Teodorakis'in çağrısı üzerine eyleme geçen Vatanseverler Cephesi örgütüdür. Vatanseverler Cephesinin önüne koyduğu hedefler şunlardır: Askeri cunta'nın devrilmesi, demokrasinin yeniden kurulması, politik tutukluların serbest bırakılması, hür seçimlerin yapılması. Bu ortak hedefler, çeşitli siyasi görüşteki kişileri birleştirmektedir.

Bu durumda, yunan faşistlerinin ve onların okyanus ötesi yöneticilerinin, Vatansever Cephenin sağlamlaşmasına hertürlü araçla engel olmaya çalışmaları, Cephe içine anlaşmazlık sokmaya, solcu çevreleri ve herşeyden önce komünistleri tecrid etmeye çabalamaları ve bunun için de sağ elemanları sözümona af ya da «anayasa» vaatleriyle kısırtarak Vatanseverler Cephesinden koparmaya uğraşmaları anlaşılır bir şeydir.

Yunan halkı uzun zamandanberi, milli ekonominin ve sosyal yapısının nispeten zayıf gelişmiş olmasının yarattığı son derece güç şartlar altında, gericilikle savaşmak zorunda kalmıştır. Birinci dünya savaşı sırasında ve onu izleyen yıllarda, yunan yönetici sınıfları, alman, ingiliz ve amerikan süngülerini birbiri ardına kullanarak, yunan işçi hareketine ve demokratik hareketine büyük darbeler indirmişlerdir.

Aşırı sağcıların hükümet darbesinin, milletlerarası gerginliğin yumuşamasına, avrupa güvenliğinin ve dünya barışının sağlamlaşmasına engel olmak için girişilen denemelerden biri olduğu, bugün, Yunanistanda olduğu kadar, ülkenin dışında da, gittikçe daha iyi anlaşılmaktadır.

Yunanistanda iktidarı ele geçiren ve Batı Almanyada başını gitgide daha fazla kaldırmakta olan faşizm, çağdaş emperyalizmin genel yönünü açık bir şekilde nitelendirmektedir: Gericiliğe gitgide daha sıkı bağlılık, şiddetlenen saldırganlıklar, ulusal alanda olduğu kadar uluslararası alanda da şiddet ve zor kullanma. Emperyalizmin bu nitelikleri en açık bir

şekilde Amerika Birleşik Devletlerinin Viyetnam'da yürüttüğü savaşta belirmektedir.

Yunanistandaki faşist diktatörlük, İspanya ve Portekiz'deki benzeri rejimler gibi, avrupa ve dünya barışı için çok büyük ve ciddi bir tehlikedir. Ve en büyük tehlike de, bu rejimlerin, Amerikanın Avrupa ile ilgili tasarılarını kolaylaştırmak, askeri üsler kurmak için amerikan emperyalizmi ile işbirliği yapmalarından doğmaktadır.

Avrupa Komünist ve İşçi partilerinin Karlovivari toplantılarında, Yunanistan askeri hükümet darbesi ile ilgili olarak yayınlanan bildiri, bütün ülkeler emekçileri arasında büyük yankılar uyandırdı. Gerçekten de bu vesika, Yunanistanda, hükümet darbesinden sonraki durumu tahlil etmekte ve bu darbenin amacının, amerikan emperyalizminin ve onun saldırganlık aracı Kuzey Atlantik Pakti'nin durumunu sağlamlaştırmak olduğunu göstermektedir. Birçok ülkede yapılan bildiriye destekleme kampanyaları sırasında, bunlara katılanlar, yunan demokratlarıyla dayanışmalarını açıkladılar ve Yunanistanda faşist terör ve baskının biran önce sona ermesini istediler. Öte yandan Sovyetler Birliği hükümetinin ve bir sıra sosyalist ülkeler hükümetlerinin, aynı amaçla yaptıkları çıkışlar da önemli bir rol oynamıştır ve bugün de oynamaktadır. Bu çıkışlar, Yunanistanda olduğu kadar, bütün dünyada da gayet etkili olmuştur.

Dış ve iç şartların etkisi altında gitgide duvara sıkışmakta olan yunan faşistleri, bir yandan uluslararası alanda tamamen tecrid olmalarını önleyebilmek ve öte yandan da demokratik güçlerin kuvvetlenmesini kösteklemek için daha ustaca manevralara girişmek zorundadırlar. Fakat bu manevralar, ilerici direnişi arttırmaktan başka sonuç vermemektedir. Girişilen savaş devam etmektedir. Yunan Komünist Partisi Polit-büro'sunun bildirisinde şöyle deniyor: «Şimdiye kadar bu denli acılara katlanmış olan yunanlılar, diktatoryaya boyun eğmek niyetinde değillerdir.» «Ülkenin geleceğini, maceracıların eline bırakmayı reddeden politik güçler, aralarındaki bütün anlaşmazlıkların üstüne çıkmalı, kuvvetlerini birleştirmeli ve cunta ile onun yabancı koruyucularının bütün tasarılarını suya düşürmek için bütün güçleriyle mücadeleye devam etmelidirler. Bu mücadele, baskı ve işkencelerin bitmesi, bütün tutsakların serbest bırakılması, ülkemizde yabancı silahlarla kurulmuş olan diktatörlüğün devrilmesi ve demokrasinin yeniden kurulması içindir.»

Sansürün bütün engellemelerine rağmen, Yunanistandan, orada faşist rejime karşı savaşın, halkın demokratik hak ve özgürlüklerinin yeniden sağlanması uğrunda, barış uğrunda, ülkenin NATO'dan çıkması uğrunda, bir tarafsızlık siyaseti uğrunda savaşın yayıldığı haberleri gelmektedir.

Bu savaşta bütün kıtaların devrimci ve demokratik güçlerinin yunan yurtseverleriyle uluslararası dayanışması ve onları desteklemeleri büyük bir önem taşımaktadır. Bu güçlerin birliği, onların bütün dünyada emperyalizme karşı yürüttükleri savaşın başarısı için en sağlam güvencedir.

Sterling ucuzladı . . .

1967 yılı Kasım ayının ikinci yarısı ve Aralık ayının başlangıcındaki günler, çağdaş Kapitalizmin tüm döviz ve maliye sisteminin ağır biçimde sarsıldığı bir dönem olarak tarihe geçecektir. Az bir istisna ile bütün kapitalist ülkelerin dövizlerinin değerini düşürmek zorunda kaldıkları 1949 yılından beri ilk defa böyle sert bir biçimde döviz bunalımı ortaya çıkmıştır. Bu döviz bunalımı, toplumsal bir sistem olarak kapitalizmin bütün gelişmelerini ve zayıflıklarını meydana çıkarmıştır.

Kapitalist dünyasının başlıca iki döviz: ABD doları ve sterling, olayların metamorfozuna sürüklenmiştir. Döviz bunalımının darbeleri altında İngiltere, sterlingin değerini düşürmek zorunda kalmış, döviz kurunu, 18 Kasım'da % 14,3 azalttığını. Bir Sterling bedelini 2,80 dolardan 2,40 dolara indirdiğini ilân etmiştir. Bu defa Birleşik Amerika, 35 dolara karşılık 1934 yılında kabul edilen altın birimi seviyesinde olmak üzere doların altın para değerini korumayı başarmıştır. Fakat gerek sterlingin, gerekse doların uluslararası durumu, itibarı ve etkisi ciddi bir biçimde sarsılmıştır. Böylece, savaştan sonra çağdaş kapitalizmin döviz ve maliye sisteminin bunca çaba ile oturtulduğu temellerde derin çatlaklıklar belirmiş bulunmaktadır.

Devalüasyonun nedenleri

Kasım ayında bunalım durumunu doğuran ilk direkt neden, İngilterenin ticaret ve ödeme bilançosunun yeniden adamakıllı bozulmasıdır. 1967 yılının on ayında ticaret bilançosundaki açık 297 milyon sterlingi bulmuştu, fakat sadece Ekim ayında açık miktarı 107 milyon sterling idi. Bu durum, merkezi altın yedeklerinin ve yabancı döviz miktarının azalmasına yol açmıştır.

Bu gerçekleri, tesadüf eseri elverişsiz durumlarla, örneğin: Süveyş kanalının kapatılmasıyla, İngiliz limanlarında işçilerin grevleriyle ya da Döğol'un sözüm ona «entrikaları» ile açıklamak, bunların İngiltere ticaretine ve deniz ulaşımına olumsuz etki yaptıklarını ileri sürmek ciddi bir eleştirme değildir. Gerçek nedenler çok daha derinlerdedir. Savaş sonrası bütün yılların öncesinde her 3—4 yılda sterlingin ardarda, birbirinden daha derin bunalımlara uğraması, rastgele bir şey değildir.

İngilterenin süregen döviz güçlükleri, Britanya emperyalizminin genel derin bunalımının eseridir. Her şeyden önce Sömürgecilik sisteminin çöküşü, İngiltereye hissedilir bir darbe indirdi. Kapitalist dünya pazarın-

daki güçler oranı da İngilterenin lehine olmıyarak değişti. Teknik devrim koşullarında, pazarlar, sürüm için rekabet savaşının şiddetlenmesi, ekonominin bünyesinde çabuk değişiklikler yapılmasını, üretimin teknik ve organizasyon düzeyinin birden yükseltilmesini gerektirmektedir. Bunun, İngiltere ekonomisi için özel bir önemi vardır. Çünkü İngiltere ekonomisi üretimin dağınıklığı, makinelenendirme ve emek verimliliğinin oldukça düşük düzeyi ile nitelenir. Ve bunun sonucu olarak, yabancı rakiplere oranla üretim masraflarının düzeyi yüksektir. Bundan dolayı, ihracaatın gelişmesinde daimi güçlükler çıkmaktadır, bu sebepten, İngiliz ihracatçıları, kendilerinden daha elverişli durumda bulunan Federal Almanya, Fransa, Japonya, Birleşik Amerika ve İtalya ihracatçılarıyla rekabet savaşında yenilgiye uğruyorlar, ticaret bilançosundaki açık artıyor. 1961 yılında dünya ticaretinde İngiltereye düşen pay % 15, iken, 1966-da % 12,9-a inmiştir.

Gelgelelim İngiltere yönetici çevreleri, dünya durumundaki değişmelerden gerekli sonuçları çıkaramamışlardır. Ne 1967-e kadar iktidarda bulunan muhafazakâr Hiyt hükümeti, ne de onu değiştiren, ve aslında muhafazakârların ekonomik politikasına devam eden Laybrist Vilson hükümeti, memleket önünde duran iktisadi ödevleri çözümliyememişlerdir. Bu hükümetler tarafından alınan kararlar sebatlı değildi ve ekonomik güçlüklerin temel nedenlerine dokunmuyordu.

İngiliz ekonomisini istikrara kavuşturmak ve sanayi üretim cihazını modern bir hale getirmek için etkili bir programı gerçekleştirecek araçlar ve uygun yöntemleri bulmayan İngiliz hükümetleri, aynı zamanda askeri amaçlar uğrunda muazzam miktarda paralar harcamaya devam etmişlerdir. (İngiltere 1961–1966 yıllarında 13 milyar sterlingten fazla askeri masraflar yapmıştır.) Bununla beraber bu paraların büyük bir kısmı yabancı ülkelerdeki İngiliz askerlerinin ve askeri üslerin masraflarına harcanıyordu. Bu masraflar yalnızca İngiltere bütçesine değil, aynı zamanda ödeme dengesine ağır yük olmuştur. Aşırı kârlar peşinde koşan İngiliz tekelleri memleket dışına yaptıkları sermaye ihracaatını genişletiyorlardı. Bu da ödeme dengesinin daha fazla ağır duruma düşmesine ve sermayelerin memleket içinde üretici bir biçimde kullanılmaya olanağının azalmasına yol açmıştır.

Uzun zaman İngiliz hükümeti, aynı zamanda üretim ve tüketimin istikrarlı şekilde artmasını, halka tam meşguliyet ve döviz istikrar sağlamak gibi üç problemi çözümlmeye çalışıyordu. Hükümetin, değişmiş bulunan koşulları hesaba katmayarak, kapitalist dünyasında sterlingin genel durumunu değişmeden koruma deneyleri onu, vergileri arttırma ve kredi ve tüketim alanlarında sınırlandırma politikası izlemeye zorladı. Bu politika, sanayi üretimi temposu ve meşguliyet üzerinde kötü etki yapıyordu. Döviz durumunun istikrarsız olmasına yol açan derin nedenlere dokunmaksızın, meşguliyet, üretim ve tüketimi arttırma çabası ise, ülkenin ticaret ve ödeme dengesinin yeniden bozulmasına kaçınılmaz biçimde yol açıyordu.

İngiliz hükümeti bu sihirli çemberin içinden çıkamadı. Bunun sonucu olarak da sözü geçen sorunlardan hiçbiri çözümlenmemiştir. 1967 üretimin durgun nitelikte olduğu bir yıldır, aynı sanayi dallarında üretim, bunalım yüzünden düşüyordu, işsizlerin sayısı Ekim ayında rekor denilecek bir düzeye yükseldi, savaştan sonraki yılın aynı döneminde olduğu gibi 600.000-i geçti, sterlingin değerinin düşmesini önleme deneyleri suya düştü. Böylece, tekelci devlet kapitalizminin, büyük ekonomik ve sosyal sorunlar çözümlemekte yeteneksiz, aciz olduğu bir kez daha açık ve inandırıcı bir biçimde ortaya çıkmıştı.

İngiliz burjuvazisi, devalüasyonun ihracaatı teşvik etmesine ithalatı durdurmasına ve bu suretle ticaret ve ödeme dengesini iyileştirmesine yardım edeceğini umuyordu. Gerçekten sterlingin değerinin düşmesi sayesinde, İngiliz ihracatçıları, mallarının satış fiyatlarını % 10-a varan bir oranda indirme olanakını elde ettiler, tabii bu da onların yabancı pazarlardaki şanslarını arttırıyor. Fakat, onların, devalüasyonun kendilerine sağladığı kısa süreli önceliklerden doğan çıkarı ne kadar koruyup bundan ne derece yararlanabileceklerini ancak istikbal gösterecektir. Şurası muhakkak ki, dünya kapitalist pazarında rekabet savaşı şiddetleniyor ve aynı zamanda kapitalist ülkeler arasındaki çelişmeler de gittikçe çetinleşiyor.

Sözde «yardım»ın bedeli

İngilterenin döviz sisteminin temellerini sarsan bunalımın çok derin ve şiddetli olduğu ortaya çıktı, bu sebeple, sadece İngiltere ekonomisinin iç kaynakları hesabına bu bunalımın içinden çıkmanın artık imkânı yoktu. İngiltere, uluslararası mali kapitalin yardımına başvurmak zorunda kaldı, uluslararası mali kapital İngiltereye toplam olarak 3 milyar dolar tutarında kredi verdi. Velakin bu destek İngiltereye çok pahalıya malolmaktadır. İngiliz hükümeti, özellikle Fransa ve Federal Almanyanın etkisini arttırdığı kredi veren taraflara, dövizini istikrara kavuşturacak ekonomik tedbirleri kapsayan bir program sunmak zorunda kalmıştır. Bu programda özellikle İngiliz bankasının iskonto yüzdesinin son yarım yüz yıl içinde görülmemiş bir düzeye, yani % 8-e çıkarılmasını, Kredilere daha ileriye doğru sınırlanmalar konmasını ve üretimin genişletilmesi için eskiden sanayicilere gösterilen mali kolaylıkların kaldırılmasını ve millileştirilen sanayi kollarına yapılan devlet yatırımlarının azaltılmasını öngören sert tedbirler de vardı.

Kreditörler, İngiliz ekonomisinin durumunu muntazaman kontrol etmek ve kendi görüşlerine, İngilterenin genel ekonomik, mali ve döviz politikasında alması gereken tedbirler ve bu politikanın yönleri konusunda tavsiyelerde bulunmak hakkını elde ettiler. Uluslararası mali kapital, şimdiye kadar ancak zayıf ve geri kalmış ülkelerle böyle bir dille konuşuyordu.

Devalüasyonun zincirleme tepkisi

Sterlingin degerinin düşürülmesi, diger birçok ülkelerde dövizlerin devalüasyonuna yol açtı. Bu defa devalüasyonların zincirleme tepkisinin 1949 yılındaki kadar uzun süreli olmadığı bir gerçektir. Fakat bunun nedeni açıktır. 1949 yılında dövizlerin değerden düşmesi, bütün kapitalist ülkelerde, harpten sonraki dönemde halk ekonomisinin kalkınma ve gelişmesi ödeme bilançolarındaki açıkların eşitlenmesi için zorunlu bir şart olarak gözden geçiriliyordu. Fakat 1967 yılında durum bambaşkadır. Savaş sonrası kalkınma çoktan bitmiş, kapitalist ekonomisinin nisbi bir istikrar dönemi başlamıştır. Fakat gene de 20-den çok ülke, bu arada İspanya, Danimarka, İrlanda, Yeni Zelanda, İzlanda, Seylan İngilterenin örneğini izlemişlerdir. Bu ülkelerin çoğunun ekonomisi oldukça büyük ölçüde İngiliz pazarına mal sürümüne bağlıdır. Ve dövizlerini değerden düşürmekle İngiliz pazarında tutumlarını korumak istemektedirler. Bu ülkeler aynı zamanda, döviz kurunu değiştirmiyen memleketler hesabına İngiliz pazarındaki tutumlarını sağlamlaştırmak amacını gütmektedirler.

Fakat sterlingin degerden düşürülmesinin başka ülkelerin dövizlerine etkisi hiç de bununla sınırlanmadı. Sterlin bunalımı, kapitalist dünyasının başlıca döviz olan Amerikan dolarına da darbe indirdi. Buna şaşmamak gerekir. Çünkü, Sterling ve Doların, kapitalizmin çağdaş döviz ve maliye sisteminde kilit mevzilerini elde tutan bu iki dövizin, kaderi sıkı bir biçimde birbiriyile kenetlidir. Bu savunma hattının yarılması, doların zayıflıklarını meydana çıkarmış bulunuyor.

Dolar darbe altında

Sterlingin degerden düşürülmesi ve doların da kaçınılmaz bir şekilde aynı akıbete uğrayacağına dair ısrarla ortalığa yayılan söylentiler, yığın-sal olarak dolardan kaçma, eldekileri de altına çevirme çabalarına yol açtı. Bu sebeple, Kasım ayının bir haftasında sadece Londrada 350 ton külçe altın alındı. Bunun degeri hemen hemen 400 milyon dolar tutmaktadır. Uluslararası altın pazarlarına hücum devam etmektedir. 14 Aralıkta altın spekülasyonu yeniden kelimenin tam anlamıyla Londra borsasını sarmıştır. Tahminlere göre, 0 gün 120 ton kadar altın satılmıştır.

Belirtmeliyiz ki, dolar sahiplerinin, doların istikrarından şüphelenmeleri için yeteri kadar nedenler vardır. Birleşik Amerikanın döviz, çoktandır, İngiltere dövizinin aynı süregen hastalıklardan ıstırap çekmektedir.

Birleşik Amerikanın ödeme dengesinin istikrarını her şeyden önce yabancı ülkelerdeki askeri üslerin bakımı için yapılan astronomik harcamalar ve özellikle kanlı Viyetnam savaşı için durmadan artan masraflar baltalamaktadır. Askeri amaçlar için yapılan 80 milyar dolarlık masraflar

şimdi, Birleşik Amerikanın devlet bütçesinin bütün masraflarının yarısını artık geçiyor.

Bu durumda, Birleşik Amerikanın ödeme dengesi yıldan yıla büyüyen bir açıkla kapanmakta, altın rezervleri ise ilkbaharda karların eridiği gibi erimektedir. 1957 yılında Birleşik Amerikanın altın kaynaklarının tutarı 22,9 milyar dolar olduğu halde şimdi 12,4 milyar dolara inmiştir. Bu, son 30 yılın en düşük düzeyidir.

Prensip bakımından doların hastalık teşhisi, sterlingin aynıdır. Dünya arenasındaki güçler oranında vukua genel değişiklikleri fark ve itiraf etmeli istememek, dünya jandarması rolünü oynamak için başarısız deneylere girişmek, kapitalist dünyasının en zengin ülkesine pahalıya mal olmaktadır Birleşik Amerikanın saldırgan politikasının, ülkenin ekonomik olanaklarını aştığı gittikçe daha olarak anlaşılıyor.

Dolar dayanabilecek mi?

Dolara karşı girişilen hücumlar şimdilik püskürtülüyor. Birleşik Amerika hükümetinin, 1961 yılında kurulan «Altın Pool»ünde birleşmiş olan uluslararası bankerlerin yardımıyla altının pazar fiyatını istikrara kavuşturması ve doları savunması güçtür. Fakat halen altın pazarındaki panikle başa çıkıyorlar. Altının para değeri şimdilik değişmeden kalıyor. Bu aşamada İngiliz dövizinin durumu da bir dereceye kadar sağlamlaşabilir. Fakat döviz krizinin şiddeti henüz hiç de geçmiş değildir. Çünkü temel döviz problemleri çözülmeden kalmıştır.

Şimdi kapitalist dünyasında uluslararası ödemelerde altın yerine dolar ve sterling gibi sözde «rezerv dövizleri»ne dayanan bir döviz ve maliye sistemi uygulanıyor. Şimdi bu sistemin ancak, dünya ticaretinin ve uluslararası ödemelerin nisbi bir sükunet içinde geliştiği anlarda az çok memnuluk verici bir biçimde çalışabildiği tamamen anlaşılmıştır. Fakat bu mekanizmada aksaklıklar başgöstermeye başlayınca, bu döviz ve maliye sisteminin organik kusurlarının hepsi hemen meydana çıkıyor. Böyle anlarda dolara karşı gösterilen genel arzu, «rezerv dövizleri»nin tek başına önemi olmadığını ve sadece altının yerine getirdiği tam kıymetli dünya para birimleri fonksiyonlarını yapamadığını inandırıcı bir biçimde göstermektedir.

Savaş sonrası döviz bunalımları ve sarsıntılardan elde edilen yeterli kadar zengin tecrübe şunu gösteriyor ki, başlıca kapitalist devletlerin ticaret ve ödeme dengelerinde kısa süreli bir bozulma, siyasi gerginlik ve hatta bu yönde önemsiz denilecek nedenler belirmesi, sterling ve doların yeniden tehlikeli bir şekilde sarsılmasına kafidir. Bunu kapitalizmin bütün döviz ve maliye sisteminin aynı derecede sarsılması izliyor.

Dolar artık ancak diğer ülkelerin mali desteği hesabına yedek döviz fonksiyonlarını yerine getirebilir. Burada söz konusu olan ülkeler arasında

evvela Avrupa ekonomik topluluğuna üye memleketlerdir. Bu ülkeler büyük miktarda altın ve yabancı döviz yığımayı başarmışlardır. Bu ülkeler kendi merkez bankalarında bulunan dolarları antına çevirmemek suretiyle dolara çok büyük ölçüde yardım ediyorlar. Kapitalist ülkelerin merkez bankalarının hesaplarındaki dolar Avoirlarının genel tutarı 13—14 milyar dolardır ve bu miktar, Birleşik Amerikanın altın ihtiyadından hacim itibariyle oldukça fazladır. Yabancı bankalar bu paraların yarısını bile altına çevirmek için Birleşik Amerika hazinesi önünde istekte bulunmuş olsalardı, bu durum karşısında Birleşik Amerikanın döviz sistemi yıkıma sürüklenebilirdi. Fakat dolar yedeklerine sahip olan ülkeler bunları altın karşılığında degistirmek için acele etmiyorlar. Elbette, bunu onlar iyi duygulann etki-siyle yapmıyorlar. Korkudan böyle hareket ediyorlar. Bu ülkeler, doların düşmesinin, kapitalist ekonomisinde hercümerce yol açabileceğinden, tüm kapitalist çelişmelerinin adamakınlı şiddetlenmesine ve kapitalist dünyasının zayıflamasına sebep olabileceğinden korkuyorlar. İşte böylece, kapitalist dünyasında, başlıca kapitalist devletler arasında bir dereceye kadar dayanışma sağlayan bir döviz mekanizması çalışıyor.

Fakat böyle ortak çıkarların var oluşu, mevcut durumun ilelebet korunabileceği demek değildir, Kapitalizm dünyasında herkes evvela kendi çıkarlarından hareket eder. Doların durumu tepetakla bozulsaydı, Birleşik Amerikayı, müttefiklerinin kendi kayıplarını hesaba katmadan kurtaracakları düşünülemezdi. Dahası var. Örneğin, Fransa daha şimdiden, doların dünya döviz ilişkilerindeki hegemonyasına karşı çıkıyor, «Altın Pool»ünün çalışmalarına katılmıyor.

Kapitalist dünyası zor bir tercihle karşı karşıya geldi: Ya uluslararası ödemelerde altın tamamen kalkacaktır ki bu, kapitalizmin bütün döviz ve maliye sisteminin istikrarsızlığını son derece arttıracaktır, ya da altının rolünün yükseltilmesi zorunlu olacaktır. Fakat bunun için altının dolar fiyatının arttırılması lazımdır, şimdiye kadar bu fiyat suni olarak 35 dolarlık bir düzeyde tutuluyordu. Doların altın fiyatının, yükseltilmesi, dolarda devalüasyon yapılması demektir. Bu da kaçınılmaz bir biçimde öteki kapitalist ülkelerin dövizlerinin toptan kıymetten düşmesine ve enflasyonun şiddetlenmesine yol açacaktır.

Bu şık etrafında gelişen çetin savaş, ayrı gruplar halindeki kapitalist devletler arasında mevcut derin çelişmeleri yansıtmaktadır. Uluslararası kapitalin bulunduğu derin döviz çıkmazından çıkış yolunu bulup bulmıyacağını gelecek gösterecektir.

Devalüasyon ve işçi sınıfı

Emperyalist devletlerin yönetici çevreleri, döviz bunalımlarını önlemek için nasıl yollar ve metodlar uydursunlar, şurası açıktır ki, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve bütün emekçilerin uyanık olmaları gerekir.

Tecrübe gösteriyor ki, kapitalist hükümetlerin döviz deneylerinin hepsi, halkın geniş tabakalarına pahalıya mal oluyor. Bu, sterlingin değerinin düşürülmesi örneğinden yeteri kadar iyi anlaşılıyor.

Bu devalüasyonun sonucu olarak ithal mallarının iç pazardaki fiyatları yükselecektir. Nitekim, Britanya milli ekonomik ve sosyal araştırmalar milli enstitüsünün yaptığı hesaplamalara göre, bu fiyat artışları 1968 yılı ortalarına doğru % 13,5-i bulaçaktır. Fiyat artışları her şeyden önce İngilterenin büyük miktarlarda ithal ettiği tahıl, et, peynir, teryağı, çay, kahve, konserve, yumurta v.s. gibi yiyecek maddelerini kapsayacaktır. Yapacı, Pamuk, renkli metaller, Neft v.s. gibi ithal malı hammaddelerin fiyatlarının artması, İngilterede yapılan ve geniş ölçüde kullanılan endüstri mamullerinin pahalılaşmasına yol açabilir. Bütün bunlar ve iş ücretlerinin, aylıkların dondurulması için alınan tedbirler, kapitalist metodlarıyla, yani sözümona «fazla» işçileri gaddarca iştenatma ve verimli işletmeleri kapatma metodlarıyla uygulanan üretim rasyonalizasyonu, ingiliz işçilerinin yaşama düzeyine ağır darbe indirmektedir. Böylece halk, yönetici çevrelerin emperyalist politikasının zararlarını tekrar ödemek ve kapitalist sistemin sosyal adaletsizliklerini kendi sırtında hissetmek zorunda kalıyor. Bununla birlikte, Devalüasyonun ağır sonuçlarını laybırst hükümetinin kendi de önceden görmüştür. Maliye bakanı Kalagın daha 24 Temmuz 1967 tarihinde şöyle demişti: «Devalüasyon fikrini savunanlar, aslında bütün işçi sınıfının reel maaş düzeyinin düşürülmesi yolunda çağrıda bulunuyorlar.»

Devalüasyondan doğrudan doğruya zarar görmedikleri sanılan başka ülkelerin emekçileri de döviz bunalımının siddetlenmesinden doğan sonuçları hissetmektedirler. Nitekim Birleşik Amerikada geniş halk tabakaları vergilerin arttırılması için Conson hükümetinin Kongreye getirdiği tekliflerin müzakere sonuçlarını endişeyle beklemektedirler. Vergiler, askeri masrafların finanse edilmesi, enflasyonun durdurulması ve memleketin ödeme dengesinin istikrarının korunması için arttırılmak isteniyor. Mallarının rekabet kabiliyetinin arttırılması zorunluluğunu ileri süren Batı Avrupa devletleri tekелci çevreleri de emekçilerin yaşama düzeyine, onların sosyal kazanımlarına el uzatılması için ısrar ediyorlar.

Böylece, devalüasyon ve kapitalizmin döviz ve maliye sistemin genel sarsıntıları sonucunda, işçi sınıfının reel maaşın arttırılması için yaptığı çetin sınıf savaşının neticeleri tehlikeye düşürülmüştür. İşin aslına bakılırsa, bu, tekелci kapitalin çıkarına uygun olarak ulusal gelirin yeniden bölüşülmesidir. Elbette, her burjuvazi gibi ingiliz burjuvazisi de, askeri masrafları kısıtlamak ve diğer progresif icraatları uygulamak suretiyle halk ekonomisini modernleştirmek, onun rekabet kabiliyetini ve ödeme gücünü arttırmak için para bulabilir. Zaten Treydünyonların Eylül ayında yapılan kongresinde bu uğurda askeri masrafların azaltılması ve diğer ilerici icraata girişilmesi için tavsiyelerde bulunulmuştur. Fakat yönetici sınıf, emekçilerin kesesine elini uzatmayı tercih etmiştir.

İşçi sınıfının ilerici kısmının devalüasyana karşı tutumu, Büyük Britanya Komünist Partisinin XXX-cu kongresinde ifade olunmuştur. (Büyük Britanya Komünist Partisinin Otuzuncu kongresiyle ilgili yazı dergimizin bu sayısındadır.) Bu kongrede, sterlingin değerinin düşürülmesiyle ilgili olarak kabul edilen olaganüstü karar suretinde, hükümetin politikasının reddedilmesi ve ekonominin sağlamlaştırılması için yapıcı tedbirlerin alınması hususunda çağrıda bulunuluyor.

Viktor Isupof

TÜSTAV

Kapitalizm nereye gidiyor?

25–26 Ekim 1967 günlerinde, Pragda, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin merkezinde, «Kapitaliz»in birinci cildinin yüzüncü yıldönümü ve Leninin Emperyalizm Kapitalizmin en yüksek aşaması: eserini ellinci yıldönümü münasebetiyle bir yuvarlak masa toplantısı düzenlenmiştir. Kardeş partilerin dergimizdeki temsilçileri, çeşitli ülkelerden gelmiş Marksist iktisatçılar bu konferansa katıldı, çağdaş kapitalizmle ilgili Marksist-Lenist nazariyenin bugünkü sorunlarından birkaçını inceledi.

Derginin başredaktörü Yuri Frantsov kısa bir konuşma ile çalışmalarını açtı. Tartışmalara: Vilem Novy (Çekoslovakya), Bert Ramelson'la birlikte bir rapor hazırlayan John Campbell (İngiltere), Christian Vernay (Fransa), Michele Rossi (İtalya), Tudor Postolache (Romanya), Felix Oliva (Çekoslovakya), Victor Perle (Amerika), Lutz Maier (Almanya Demokratik Cumhuriyeti), A. Mileikovski (Sovyetler Birliği), Antonio Pesenti (İtalya), Jak Natan (Bulgaristan), Jozef Zawadski (Polonya), Pierre Hentges (Fransa), Antonin Kolnar (Çekoslovakya), Ramon Fena (İspanya), Emile Bjarnsson (Kanada), Barbu Zaharescu (Romanya), Milos Cihak (Çekoslovakya), Hannes Hunderlich (Almanya Demokratik Cumhuriyeti), Juan Vicene (İspanya), Zdenek Bednarik (Çekoslovakya), Gheorghe Badrus (Romanya), Francisko Mieres (Venezuela), İsmail Sabri (Birleşik Arap Cumhuriyeti), György Göncöl (Macaristan), Evgeni Kamenov (Bulgaristan), Stefan Here-tik (Çekoslovakya), Heins Schwars (Federal Alman Cumhuriyeti) katılmıştır.

Ludek Urban, Jozef Zavada ve Vladimir Gerloch (Çekoslovakya) Hans Müller (Almanya Demokratik Cumhuriyeti) yazılı raporlarını sundular.

Bu sayımızda konferans tutanaklarının ilk kısmını yayınlıyoruz. Çağdaş kapitalist iktisadındaki üretim gelişmesi sorunlarına, tekelci Devlet kapitalizminin toplumsal ve iktisadi sonuçlarına ve sınıf mücadelesine ait ikinci kısım gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

Bugün neşrettiğimiz metinler, tartışmalar esnasında incelenen başlıca sorunlara göre ayrılmıştır.

Çağımız ve Marksizm

Yuri Frentsov'un açılış konuşmasında belirtildiği gibi, bu günkü siyasi durumun ve içindeki çelişmeli eğilimlerin incelenmesi, emperyalist stratejisinin benimsediği başlıca hatların ve güttüğü başlıca amaçların tespiti içinde, marksist iktisat doktrininin bize getirdiği yenilikleri işaret etmek çok ilginç olur.

Kapital'ın birinci cildinin yüzüncü; «*Emperyalizm, kapitalizmin en üst aşaması*»nın ellinci yayın yıldönümü, marksist-leninistlerde teorik düşünüyü canlandırdı, dikkati, kapitalist gelişimin temel sorunlarına çekti.

Konferansta yapılan bütün konuşmalarda, okunan bütün raporlarda aynı fikre rastlanmaktadır. «Kapital»ın ve «Emperyalizm»in yayınlandığı yıllardan bu yana meydana gelmiş bütün yeni oluş ve süreçlere rağmen, çağdaş kapitalizmi ele alan bir inceleme, bu iki eserin temel sonuçlarına dayanırsa, metolojilerinden esenlenirse ancak, bir değer taşıyabilir.

Avgeni Kamenov şu noktayı belirtmiştir: Çağdaş kapitalizm incelendiği zaman, Marksın varmış olduğu sonuçların değerlerinden hiçbir şey kaybetmedikleri görülüyor. Çünkü Marks'ın amacı, kendi çağındaki kapitalizmin, fotografik diyebileceğimiz bir tarifini vermek değildi. Marks, iktisadi ve toplumsal gelişimin genel bir teorisini yaratmak istiyordu. Kapitalizmi tarihsel bir sistem olarak inceleyen Marks, bu sistemin gelişmesini yöneten kanunları ve prensipleri keşfetti; kapitalizmin menşeyini, olgunlaşma çağını, ve ilerideki gelişiminin objektif eğilimlerini bilimsel bir şekilde izah edebildi.

Kapital'ın ve *Emperyalizm*'in yıldönümü, bize bu eserlerin gerek teorik gerekse pratik büyük önemini bir kere daha takdir etmek; Marksizm-Leninizmin, bir bütün olarak, bugünkü gelişme durumunu tespit etmek fırsatını sağlamıştır. Jozef Zawadski'nin belirttiği gibi, bugün burjuva iktisatçıların bile Marks'ın teorisine karşı bu kadar ilgi göstermeleri, ideolojik düşmanlarımızın Marks'a – iddialarına göre – «asıl itibarını» iade ederek, bugünkü kuşağın Marksistlerine karşı Marks'ı kullanmaya kalkışmaları, hiç şüphesiz, bir tesadüf değildir.

Bugün Marksistlerle Marksist olmayanlar (veya da Marksist aleyhtarları) arasında yürütülen tartışmada, mesele, marksizmin iktisat teorisinin değerini hâlâ koruyup korumadığını, bugünkü sosyalizmin, bugünkü kapitalizmin ne olduğunu anlamamıza yardım edip etmediğini tespit etmektir. Jozef Zawadski şöyle dedi: «Kanaatıma göre, Marksizme ve leninizme bulunabileceğimiz en büyük hizmet, Marks'ın ve Lenin'in bugün de haklı olduklarını, eserlerindeki her cümlemin bugün de değerini koruduğunu ispat etmek değil; ödevimiz, Marksizm-leninizmi yaratıcı şekilde geliştirmek, çağımıza uygulamaktır. Bugün bir Marksistin ilk ödevi işte budur.»

Heins Schwarz'ın belirttiği gibi: Batı ülkelerindeki iktisatçılar ve geniş aydın çevreleri arasında, Marks'ın ve Lenin'in itibarı durmadan artmaktaysa, bunun bir nedeni, burjuva düşüncesinin içinde bulunduğu buna-

İlmidir, bugünkü gerçekleri izah edebilecek yeni fikirler arama zorunluluğudur. Sosyalist ülkelerin elde ettiği başarılar da burada büyük rol oynamıştır.

Emile Bjarsson şöyle dedi: Kapital'in birinci cildi çıktı çikalı, her on yılda bir, dönemin meşhur burjuva iktisatçıları ve düşünürleri (Böhn-Bawerk'ten, Keynes'ten Samuelson'a kadar) Marksizmin eskimiş, ölmüş bir bilim olduğunu iddia ederler. Ama hedense her defasında Marks, masallarda ölüp ölüp dirilen kuş gibi – eskisinden daha da canlı ortaya çıkıyor, hayat da aleyhine bulunanların teorilerini silip süpürüyor.

Jożef Zawadski, konuşmasının büyük bir kesiminde, burjuva düşünürlerin Marksizmi nasıl anladıklarını anlattı. Marks'a karşı yürütölen polemik çok çeşitli şekiller almıştır: İktisadi doktrini tıpyekün reddetmeye kalkışanlar, iktisatçı Marks'ı devrimci Marks'tan ayırmaya çalışanlar oldu. Bugün burjuva iktisatçıları, çoğunlukla, Marks'ın kendi çağındaki kapitalizmi tarif ettiğı zaman haklı olduğunu, ama bu teorisinin bugünkü kapitalizme tatbik edilemeyeceğini iddia ediyorlar.

Bir süreden beri – özellikle İkinci Dünya Savaşından bu yana – Marks'ın teorisi, kapitalist ölkelerdeki siyasi iktisadın gelişimine gittikçe artan etkiler yapmaktadır. Fransız tarihçisi Emile James'in belirttiğı gibi, bugün kapitalist ölkelerde Karl Marks'ın fikirlerine gösterilen ilgi hiçbir zaman bu ölçüyü bulmamıştır. *Refah Toplumu* adlı eserinde John K. Golbraith, Batılı iktisatçılarının eskiden Marksın etkilerini fazlasiyle küçümsemiş olduklarını söylüyor. Marks milyonlarca insanın üstadı haline geldikten başka, doktrini reddedenlere bile derin etkiler yapmıştır. *Amerikan Economic Association* bile, *Kapital*'in yüzöncü yıldönümünü kutlamak üzere özel bir toplantı tertiplemiştir. Bu toplantıda söz alanların hemen hemen hepsi Marksist görüşlerin, toplumun gelişmesine olduğı gibi, iktisat ilminin gelişimine de yaptığı etkileri belirtmiştir.

Bugünkü burjuva iktisadi düşünöcenin en güçlü akımı, «gelişim teorisi» taraftarları bile, *Kapital* yazarının önemini kabul etmektedir. Meselâ, Amerikalı iktisatçı Domar, dengeli bir iktisadi gelişimin şartlarıyla ilgili ve Keynes nazariyesinin yeni bir şeklini teşkileden tezlerin Marks'a çok şey borçlu olduğunu belirtiyor. Burada, çağdaş teoride son zamanlarda ancak incelenen ikikesimli gelişim ve artış sisteminin ilk örneğini Marks'a borçlu olduğumuzu hatırlatalım. Marks'ın tespit ettiğı üretim gelişimi şemaları bugünkü kesimler dengesi nazariyesinin ilk şeklini teşkil etmektedir.

Vladimir Gerloch'a göre: Marksist teori yeni görevler yüklenmek zorundadır. İktisadi siyasetin, her çeşit sosyalist ekonominin yönetiminde temelde bu teori bulunmaktadır. Kapitalist ekonominin incelemesini yaparken, Marks, bu ekonominin gelişmesini yöneten spesifik kanunu keşfettiğı gibi, bir takım genel tezler de tespit etti. Kapitalist düzende meydana gelen iktisadi süreçlerde kendilerine özgü özellikler bulunduğı gibi, kapitalizme özgü olmayan yönler de bulunmaktadır.

Jozef Zawadski da konuşmasının sonunda bu noktaya temas ederek! «Marksist iktisat teorisinin başlıca ödevlerinden biri, sosyalist ekonomide bir yönetim sistemi tespit etmek, sosyalist pazarın işleyişi, fiat mekanizmasıyla ilgili sorunları derinlemesine incelemektir» dedi.

Bugün birçok sosyalist ülkede, iktisatçıları pazara, yeni toplumda yeri olmayan bir unsur diye bakmıyorlar. Gerçekte pazar, insanlar arası ilişkileri düzene sokan, eşdeğerlik prensibine dayanan bir şekildir. Kapitalizm, pazarı en son kerteğe kadar geliştirdi, eşdeğerlik prensibi kapitalist sömürü kanunu haline geldi. Sosyalist toplum sömürüyü, insanlar arasındaki temel iktisadi eşitsizliği ortadan kaldırdı. Sosyalist toplumda, pazar mekanizmasının, bir plâna tabi olarak, bütün toplumun yararına işlemsini sağlayacak şartlar bulunmaktadır.

Toplantıya katılanların hepsi, dogmacılığa da, deneycilığe de karşı çıkan Marksizm-Leninizmin gerçekten yaratıcı niteliği üzerinde durdular.

Söz alanlardan bazıları şu noktayı belirtti: Bugünkü kapitalizmi ele alan incelemelerin en büyük eksikliği: üretici güçlerdeki gelişmenin, burjuva üretim ilişkilerine yaptığı etkiler üzerinde yeteriyle durmamalarıdır. Bu noktada Zawadski'nin düşüncesine katılan Milos Cihak şunları söyledi: Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki diyalektik birliğin, birbirlerine yaptıkları karşılıklı karmaşık etkilerin yanlış bilinmesi veya yeteri kadar incelenmemesi, kapitalizmdeki genel bunalım döneminde üretici güçlerin durgun olacağını savunan tezin yıllarca muteber sayılmasının sonucudur. SBKP'nin XX-nci ve XXII-nci Kongreleri, SBKP'nin yeni programını hazırlamak üzere düzenlenen toplantılar, bilimsel ve teknik devrimle ilgili yeni bir Marksist teorinin meydana gelmesine yardım etmiştir. Çeşitli komünist partilerinde, çok önemli teorik çalışmalar yürütüldü. Gerek kapitalist gerekse sosyalist ülkelerde, bu sorunu ele alan Marksist eserler yayınlandı.

Prag toplantısında önemle belirtilen bir nokta da şu: çağdaş kapitalizmi ele alan incelemeler, Marks'ın ve Leninin eserlerinde olduğu gibi, bir sınıf niteliği taşımalıdır. Antonin Kolnar'ın dediği gibi: Sosyal kalkınma uğruna savaşıyan işçi sınıfının meseleyi iyi bilmesini temin için, çağdaş kapitalist ekonomisinin mekanizmasını, devletin yaptığı müdahaleyi, iktisadi politikayı derinlemesine incelemek zorunludur.

John Campbell'e göre: Tekelci Devlet kapitalizminin bugünkü aşaması hakkında doğru bir hüküm verebilmemiz, böylece mantıklı tekel-aleyhtarları bir stratejiye başvurarak bu devlet kapitalizmine karşı daha etkili bir şekilde savaşabilmemiz için, Leninin yaptığı incelemelerden faydalanmalıyız.

Toplantıya katılanlardan bazıları, çağdaş kapitalizmle ilgili Marksist-leninist teorinin bugünkü gelişme aşamasında, tekelci devlet kapitalizminin kategoriler sistemi özel bir önemle incelenmelidir. Bu incelemeye de Leninin eserleri temel teşkil etmelidir. Gheorghe Badrus'un raporunda belirtildiği gibi: kapitalizmi inceleyen Marksist-Leninist siyasi iktisadın ödevi, kapitalist kategorileri çağdaş bir tasnife tabi tutmak, bu kategoriler

arasındaki münasebetleri meydana çıkarmaktır. Böyle bir işin yapılması hem teoriyi zenginleştirir, hem de marksis leninist siyasi iktisat metodlarını daha mükemmel bir hale getirir.

Badrus, kapitalizmdeki gelişmeleri ve kategorileri etki alanlarına ve oynadıkları role göre sistemli bir tablo halinde tespit etmenin çok faydalı olacağını söyledi. Evvelâ, kapitalist işletmeler seviyesindeki üretim ilişkilerine özgü mikro-ekonomik gelişmeleri ve kategorileri tespit etmek lâzım. Çeşitli üretim kolları ve milli ekonomi seviyesindeki üretim ilişkilerinin tesirleri, gerek karşıt sınıflar arasında, gerekse bu sınıflar içinde – örneğin, kapitalistler arasında – kurulan ilişkiler ise makro-ekonomik kategoriler arasında yer almaktadır ortalama kâr oranı, faizler, rekabet, mali sermaye vb. Nihayet, uluslararası üretim ilişkilerinden doğan «dünya-ekonomik» adını verebileceğimiz kategori ve gelişmelere apayrı bir yer ayrılmalıdır. (Dünya piyasası, sermaye ihracı, uluslararası tekeller.) Üretim ilişkilerinin ayrı ayrı kesimlerinde ve ayrı ayrı seviyelerinde, ticari kâr gibi, sermayenin örgensel yapısı gibi, iktisadi kategorilere rastlanmaktadır. Bu kategorilerin bütünü, kapitalist iktisadın «anatomik sistemi» diyebileceğimiz sistemi meydana getirmektedir.

Mileikovski de bu görüşe katılmaktadır: Sovyet bilim adamları, tekelci devlet mekanizmasındaki iktisadi kategori sistemini bütün ayrıntılarıyla incelemek zorunluluğunu idrak ediyorlar. Yeni (fenomenlerin) oluşların incelenmesinden, bu oluşları toplu halde ve çok daha geniş olarak tetkik edecek ve sistemleştirecek daha soyut bir senteze geçme zamanı gelmiştir. Mileikovski, dergimizin tekelci devlet kapitalizmiyle ilgili teorik çalışmalara daha fazla önem vermesini istemiştir.

Tekelci devlet kapitalizmi

Toplantıda yapılan konuşmaların çoğu, tekelci devlet kapitalizminin bugünkü gelişme aşamasında ortaya çıkarttığı sorunlara ayrılmıştır. Asıl mesele, her şeyden önce, tekelci devlet kapitalizminin niteliğini ve özünü tanımlamaktır.

Tudor Potolache'nin belirttiğine göre: Burjuva toplumunda meydana gelen büyük değişiklikler karşısında, tekelci devlet kapitalizmine, burjuva toplumunun bugünkü gelişme aşaması, bugünkü gelişme şekli diye bakan Marksist araştırmacıların sayısı gittikçe artıyor.

İsmail Sabri için, tekelci devlet kapitalizmi bugün artık istisnai şartlar zoruyla alınmış istisnai ve ivedli tedbirler olmaktan çıktı; gelişmiş bir kapitalizmin tabii şekli haline geldi.

Tekelci devlet kapitalizmi, kapitalizmin bugünkü aşamasıdır. Bu görüşü birçok konuşmacılar savundu: Christian Vernay, Lutz Meier, Ludek Urban, Hannes Wunderlich, vb.

Christian Vernay ile Antonio Pesente'ye göre, tekелci devlet kapitalizmini, meydana çıkışını, gelişmesini tâyin eden, Marks'ın keşfettiği bir kanunun etkisidir: Sermayenin değerini artırmak imkânları sınırlı olunca, kâr haddinde düşme eğilimleri belirir. Pesenti'nin belirttiğine göre, devletin müdahalesi hesaplı bir şekilde yapılır ve sermaye değerinin artışı sağlayacak bir şart haline gelirse ancak, tekелci Devlet kapitalizmi var, denilebilir.

Yine Pesenti'nin belirttiğine göre, tekелci devlet kapitalizmi, iktisadın bütününe mali sermayenin çıkarlarına tabi tutmaya çalışan bir iktisadi siyasetin bir kesimi sayılmamalı, sadece. Tekelci devlet kapitalizmi bütün kapitalist sistemin devam edebilmesi, günden güne şiddetlenen çelişmelerin etkisiyle iflâs tehlikesi karşısında kalan mevcut toplumsal yapıların korunması için gereken, kapitalist toplumun iktisadi yapısını devam ettirmek için şart olan bir unsur haline gelir artık.

Tudor Potolache'ye göre: Bugünkü tekelleşme seviyesi göz önünde tutulunca, tekелci kapitalizme, kapitalizmin bir üst-yapısı diye bakmak yanlış olur (oysa, tekелci kapitalizm serbest rekabet hâkimiyetinden tekellerin hâkimiyetine geçiş döneminde bir üst-yapı idi). Bugün artık tekелci kapitalizm gelişmiş kapitalist ülkelerde iktisadi yapının temel unsurlarından birini teşkil ediyor. Tekelci kapitalizmi kapitalizmin bir üst-yapısı sanmak, kapitalist ülkelerdeki gelişiminde meydana çıkan olayların bilimsel izahını güçleştirir ancak. Hiç şüphesiz, gelişmiş kapitalist ülkelerde küçük ve orta kapitalistler hâlâ çoktur. Ama iktisatta oynadıkları rol çok azalmıştır. Tekelci oligarşi toplumsal sermayeyi, ulusal kaynak ve servetlerin büyük bir kesimini çekmek ve kullanmak için gittikçe genişleyen, çok esnek bir düzen kurmuştur. Sözde bağımsız ufak ve orta şirketler, gerçekte büyük tekellerin şubelerinden başka bir şey değildir.

Pesenti'nin belirttiği gibi, iktisatla siyaset arasındaki ilişkiler gittikçe daha sıkı oluyor. Kapitalist, gitgide istediği gibi karar veremeyecek, hareket edemeyecek hale gelmektedir. Sınıfının bir temsilcisi olarak hareket etmek, çıkarlarını koruyabilmek için, Devletten, yani sınıf teşkilâtının en yüksek şeklinden faydalanmak zorundadır.

A. Mileikovski tekелci devlet kapitalizmine hem iktisadi hem siyaseti içine alan bir olay diye bakmak zorunluluğu üzerinde durdu. Tekelci Devlet kapitalizmine, sadece iktisadi kategorilerden biri diye bakmak, bu kapitalizmin niteliğini anlamamıza engel olur. Çağdaş kapitalizmin, bütün iktisadın çerçevesi ve iki sistem arasında yürütülen mücadele şartları içinde geliştiğini, bu mücadelenin etkisi altında da tekелci Devlet kapitalizmini yöneten kanunların mütemadiyen değiştiğini unutmamak lâzım.

Tudor Postolache da aynı noktanın üzerinde durdu: Gerek iktisadi temeli, gerekse üst-yapıları içine alan tekелci devlet kapitalizmi, iktisadi etkenlerin tesirinde kaldığı gibi, ulusal gelenekler (örneğin, İngilterede, Fransada, İtalyada, millileştirilme parolasıyla dile gelenler), harpler, silâhlanma vb. gibi siyasal ve toplumsal etkenlere de tabidir.

Hannes Wunderlich, tekelci devlet kapitalizmine, kapitalizmdeki genel bunalımın sonucu ve belirtisi; dolayısıyla dünya kapitalizminin bir çöküş şekli, yani çağdaş büyük güçlerin dolaysız etkisinde kalan bir süreç diye bakıyor.

Antonio Pesenti'ye göre de bu nitel sıçrayış – yani tekelci devlet kapitalizmi – kapitalizmin genel bunalım dönemine girdiği anda başlamış, ve bu bunalımın bir görünüşüdür.

Francisco Mieres bu görüşe katılmıyor. Kapitalizmde görülen, bugüne kadar eşi görülmemiş bu gelişme, bir bunalımın sonucu olabilir mi? Tekelci devlet kapitalizmi bu bunalımın sonucu nasıl olur? Mieres'e göre, üretici güçlerin gelişmesi de tekelci devlet kapitalizminin asıl nedeni olmaz. Bu neden – Mieres'e göre – savaflara, sınıf mücadelesine ve en nihayet ihtilâllere, sosyalizmin zaferine yol açan kapitalist üretim ilişkilerinin niteliğidir.

Ama Antonin Kolar'ın kanaatine göre: Çağdaş kapitalizmin özelliklerini teşkil eden yeni olayları incelersek, üretici güçlerin varmış olduğu düzey, kapitalist iktisadın işleyişinde – özellikle 1930 yıllarından bu yana – meydana gelmiş değişimler, tekelci kapitalizmdeki iktisadi ve siyasi çelişmeler gibi unsurların, burjuva devletin iktisada yaptığı müdahalenin objektif şartlarını teşkil ettiği sonucuna varmamız pek mümkün değildir. Kendi menfaatlerini korumak ve kapitalizmin yaşamasını sağlamak için, burjuva sınıfı, bütün toplum için fevkalâde önemli bir takım toplumsal ve iktisadi sorunlara çözüm yolları bulmak zorundadır. Bu temel sorunlar: İktisadi artış, talep, yatırımlar, bilimsel ve teknik ilerlemeler, çevrimsel değişimler, işsizlik, öğretim, sosyal sigorta, nüfus, iç-yapılar, tabiatın korunması vb. gibi konularla ilgili olanlardır.

Kapitalist toplumdaki çelişmelerin keskinleşmesine ve artsız arasız gelişmesine yol açan başlıca nedenlerden biri, üretici güçlerde, daha çok bilimsel ve teknik devrimin etkisiyle, meydana gelen fevkalâde hızlı yükseliş ve mükemmelleştirilmedir. Ama Görgy Göncöl'ün belirttiği gibi, bu gerçeğe dayanarak, tekelci devlet kapitalizminin varlığını sadece bilimsel ve teknik gelişimin ihtiyaçlarına bağlamak durumu fazlasıyla basitleştirmek; üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında bulunan zorunlu bağlar kanununu sadece Mekanist bir anlayışla yorumlamak olur.

Ramon Pena ise şunu belirtti: Devletin iktisadi hayata devamlı müdahalesi, hiç şüphesiz, maddi temelde meydana gelen değişmelerin etkisi altındadır. Ama bu müdahalenin temel nedeni asıl, toplumsal çelişmelerin genişlemesi ve derinleşmesidir. Devletin müdahalesini arttıran çeşitli etkenlerin önem nispeti, ele alınan ülkedeki şartlara, bu ülkenin dünyada işgal ettiği yere göre değişmektedir.

Dengeli bir ortam içinde gelişmeyi sağlayabilmek için tekelci devlet kapitalizminin bir koordinasyon ve plânlama mekanizması bulunmalıdır. Bu mekanizmada ise (devlet şirketleri, karma şirketler. Devletin yaptığı siparişler, açtığı krediler, sağladığı tahsisat vb. gibi) dolaysız etki; (ver-

giler, yatırım ve kredi politikası, yabancı ülkelerle iktisadi ilişkiler, iç piyasa düzenleme vb. gibi) dolaylı etki araçları vardır. Ama bütün bunlar bazı maddi şartların varlığına bağlıdır: Çağdaş üretim kesimlerinin yüksek gelişme düzeyi, dünya iş bölümüne geniş bir nispette katılma, bu iş bölümünde ihtisas sahibi haline gelme, sağlam birikim kaynakları, kalifiye el emeği, bilimsel temeller, beratlar, sosyal ve iktisadi denge vb.

Hâkim sınıfın çıkarları iktisadi gelişmenin itici gücüdür hâlâ. Bu çıkarlar ve bu çıkarları savunan güçler, soyut, «saf» unsurlar değildir. Bugün bunlar eskisinden de karmaşık, çelişmelidir. Devletin yaptığı müdahalenin doğrudan doğruya kazanç isteğini tatmin etmemesi, hatta bazan bu isteğe karşı gelmesi bundandır.

John Campbell'in toplantıya sunduğu rapor, tekeli devlet mekanizmasının önemsiz sayılamıyacak başka bir yönünü belirtti: işçi sınıfının kapitalizme günden güne daha şiddetle meydan okuması, yönetici sınıfı bu meydan okumayı hesaba katmak; kapitalist üretim gelişmesi ve sömürü sistemini devam ettirmek üzere her yola – başta devlet mekanizmasına – başvurmak zorunda bırakıyor.

Barba Zaharescu'nun belirttiğine göre, tekeli devlet kapitalizminin bir tanımlanması yapılırken, kaçınılacak iki önemli hata vardır: Marksist iktisatçılar, bir zamanlar, tekeli devlet kapitalizminin, tekellerin devlet üzerinde kurduğu mutlak hâkimiyete bağlı olduğunu iddia ediyorlardı. Böyle bir iddiada bulunmak, burjuva devletin, tarihsel gelişimi içinde, hizmet ettiği burjuva sınıfıyla binlerce bağlarla bağlı olduğunu, ama bu sınıfın bütününe temsil ettiği için de, belli bir otonomiye varmış bir mekanizma kurduğunu unutmak olur.

Zaharescu için tekeli devlet kapitalizminin başlıca özelliği, devlet mekanizması ile tekeli sermayenin yönetici zirveleri arasındaki karşılıklı sızış ve birleşmedir. Bunu, doğrudan doğruya tekelleri temsil edenlerin devlet mekanizmasında günden güne daha önemli yerler işgal etmesinde olduğu kadar; devletin elinde bulunan, tekeli çevreye karşı bir dereceye kadar muhtar kalmasını sağlayan iktisadi müdahale ve etki yollarının günden güne daha büyük rol oynamasında görüyoruz. Öte yandan, işçi sınıfının gittikçe kuvvetlenmesi bu açıdan ihmal edilemeyecek bir unsurdur: bu kuvvet, devletin hareket serbestliğini kolaylaştıran önemli bir etken teşkil eder.

Devletin vazifesi, eskiden beri, temsil ettiği sınıfın çıkarlarını korumaktır. Bunun için de tekeli Devlet kapitalizmi bütün burjuvazinin çıkarlarını savunuyor. Ama büyük burjuvazi ile küçük ve orta burjuvazi, tekeli olmayan burjuvazi ile tekeli burjuvazi bölen, aralarını açan özel çıkarlar da var. Hatta, tekeli sermayenin şu veya bu kategorisi ile şu veya bu kategorisi arasında çatışmalara yol açan daha da dar çıkarlar vardır. Demek oluyor ki savunulması gereken çıkarların hepsi bir değildir.

Burjuva devleti, yine tekeli devlet kapitalizmi çerçevesi içinde belirli Bunun için de tekeli devlet kapitalizmi bütün burjuvazinin çıkarlarını

çıkarlarını, falan çevrenin çıkarlarına zarar verecek şekilde korumak – zorunda kalıyor. Örneğin, Amerikan devleti bugün yılda 70 milyon dolar harcamaktadır (Viyetnam savaşına gereken silâhlar için). Hiç şüphesiz, bu durum silâh üretimine doğrudan doğruya bağlı tekeller için kârlıdır. Ama öte yandan, bu harcamalar burjuvazinin bir kesiminde Johnson hükümetinin harp politikasına karşı günden güne artan bir muhalefete yol açıyor.

Öte yandan, Tudor Postolache'nin belirttiğine göre, çok yaygın bir kanaate göre, tekелci devlet kapitalizminin başlıca özelliği, devlet gücünün tekellerin gücüyle, kapitalizmi korumaya ve devam ettirmeye çalışacak, tekелci burjuvaziye azami kazancı sağlayacak tek bir mekanizma halinde birleşmesidir. Ama bu yorum tekелci devlet kapitalizmiyle ilgili Marksist görüşlerin gelişiminde varılacak son nokta olamaz. Tersine, bu görüş, yeni yeni incelemeler için bir hareket noktası teskil etmektedir ancak. Zaten bu incelemeler halen yapılmaktadır.

Bütün tartışmalarda belirtildiği gibi: Tekelci devlet kapitalizmi kadar çok-yönlü ve karmaşık bir oluş, birbirine sıkı sıkıya bağlı ve birbirini etkileyen bir takım nedenlerle; her şeyden önce burjuva dünyasında gitgide keskinleşen çelişmelerle izah edilebilir (özellikle üretimin toplumsal şekliyle mülkiyetin özel ve kapitalist şekli arasındaki çelişmeler; emperyalist devletler arasındaki çelişmeler; emperyalist devletlerle gelişme yoluna yeni girmiş ülkeler arasındaki çelişmeler, ve nihayet karşıt iki dünya sistemi arasındaki çelişmeler gibi). Sosyalist dünya sisteminin meydana gelişi, gelişmesi, planlı sosyalist iktisadın elde ettiği başarılar karşısında, çökmeye yüz tutmuş bir dünya bütün kozlarını, bütün çarelerini ortaya koymak zorunda kalmıştır.

Tekelci devlet kapitalizminin gelişimindeki aşamalar

Tartışmalara katılanlar, tekелci devlet kapitalizminin geçirdiği dönemleri, gelişme aşamalarını özel bir önemle incelediler; Tekelci devlet kapitalizminin çeşitli dönemlerinde şu veya bu ülkede aynı şekilleri almadığını belirttiler. Öte yandan, konuşmacılar şu noktanın üzerinde durdular: Tekelci devlet kapitalizminin aldığı şekillerdeki özellikler, bu kapitalizmin gelişmesinde burjuva ülkelerinin çoğunda rastlanan bazı tipik aşamalar tespit etmemize engel değildir.

Jak Natan, Bulgaristanda, tekелci devlet kapitalizminin bazı unsurlarına Birinci Dünya Savaşından önce bile rastlandığını söyledi. Nitekim daha o dönemde devletin iktisadi hayatın bazı kollarına müdahale ettiği görülmektedir: demiryolları, posta, telgraf, maden endüstrisi, bankalar vb. gibi olanlarda. Bununla beraber, tartışmaya katılanların çoğu (örneğin Christian Vernay, Tudor Postolache, Ludek Urban vb.) tekелci devlet kapitalizminin Birinci Dünya savaşı döneminde belirmeye başladığını söylediler.

Tudor Postolache'nin belirttiği gibi: Tekeller başlıca emperyalist ülkelerde, mutlak bir hâkimiyet sürdürdükleri bir dönemde, muazzam bir savaş mekanizmasının yönetim ve düzenlenme zorunluluğu, devlet mekanizmasıyla özel tekellerin sıkı sıkıya birleşmesini gerektirmiştir. Tekelci devlet kapitalizminin ilk belirtilerini sezinlemek, devletin milli iktisada normal müdahalesiyle – ki bu müdahale harp esnasında tekeller-öncesi dönemde bile oluyordu-tekellerle devlet arasında başlayan bu «birbirine sızma» olayı arasındaki farkı görmek ve bu olayın nitelik bakımından yepyeni bir unsur teşkil ettiğini anlamak; tekelci kapitalizmin, tekelci devlet kapitalizmi haline gelme eğilimi konusunda, gerek teorik, gerekse pratik bakımdan, çok önemli sonuçlara yol açacak yorumlarda bulunabilmek için, Leninin sezisi ve kavrayışı şarttı.

John Campbell şu noktayı hatırlattı: Harpten sonra burjuvazi devletin tekelci kontrolünü hemen kısıtlamaya, ve imkân nispetleri içinde, savaş-öncesi şartlara dönmeye çalışmıştır. Tartışmalara katılan başka temsilciler (Antonio Pensenti, Tudor Postolache, Ludek Urban ve Stefan Heretik) Campbell'in bu görüşüne katıldılar.

A. Mileikovski, tekelci devlet kapitalizminin Birinci Dünya Savaşından sonra, 1930 yıllarına kadar, bir baskıya tabi tutulmuş olduğu görüşüne katılmadı. Bu baskıya benzer eğilim, 1920 yıllarında meydana gelen süreçlerin küçümsenmesinden doğmuştur. Birinci Dünya Savaşından sonra, iktisadi ve askeri iç-gücü kavramı ortaya çıktı. Askeri nazariyeciler, «Zafer iktisadi kaynak ve imkânların seferber edilmesiyle elde edilir» kanaatine vardılar. İktisadi ve askeri iç-gücü kavramını, bu iç-gücü elde etme imkânlarını, tekelci devlet kapitalizmi çerçevesi içinde elverişli kuruluşların yaratılmasına bağladılar. Faşizmin 1929–1933 bunalımından çok daha önce ortaya çıktığını da unutmuyalım. Oysa, militarist çevrelerine bağlı faşizmin amacı, tekelci devlet kapitalizmini güçlendirecek çeşitli tedbirlere başvurmak, iktisadi ve askeri potansyeli yükseltmekti.

Bu şartlar içinde, 1930 yıllarından önce, tekelci devlet kapitalizminin, Birinci Dünya Savaşı tecrübesine dayanan Leninin izahına uygun düşmediği iddia edilemez. Lenin harp tecrübelerini genelleştirmekle yetinmedi, kapitalist gelişmenin devamlı eğilimlerini de genelleştirdi. Daha sonra, – iktisadi ve askeri potansyelden başka – ülkenin bütün iktisadi içgücünü kuvvetlendirebilmek için kapitalizmin iç yapılarında tekelci Devlet kapitalizmine götüren değişimler zorunlu hale geldi.

Tartışmalara katılanların hepsi şu noktada birleştiler: 1930 yıllarında, dünya bunalımından sonra, devletin kapitalist müdahalesi yeni bir aşamaya varmıştır. Antonio Pensenti'nin dediği gibi, burjuvazi oluşan süreçleri o zaman anlamaya başladı. Büyük bunalım burjuvaziyi büyük bir korkuya düşürmüştü. Keynes teorisi, bu teoriye bağlı çeşitli iktisadi mektepler, burjuva sınıfının yeni emperyalist ihtiyaçları nasıl kavradığını, bunlara nasıl baktığını yansıtır. Keynes teorisi, tekelci devlet kapitalizminin teorisidir, ve amacı, bu sistemin korunmasıdır.

Ludek Urban da aynı sonuca vardı: 1930 bunalımından hemen sonra, bu bunalım daha da derinleştiği bir sırada; ilk sosyalist ülke ise, iktisadi başarılar sağladığı bir dönemde; kontrolsuzluğun, burjuva iktisadi sisteminin dengesini tehlikeye düşürdüğü alanlarda, devletin müdahalesini sağlayarak, piyasayı daha işler bir hale getirmek zorunluluğu belirdi ve anlaşıldı.

Çeşitli nedenler yüzünden 1930 bunalımı, tekelci kapitalizmin iktisadi gelişiminde fevkalâde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bunalımın şiddetli oluşu ve uzun sürmesi, herşeyden önce, daha o dönemde, iktisatta tekelci yapının – pazarın bütün üretim yeteneklerini sağlamak ve işsizliği engellemek için gereken iktisadi tedbirleri otomatik olarak sağlayamadığı bir yapının meydana gelişiyle izah edilebilir.

Böylelikle, devletin iktisada müdahalesine yol açacak bütün şartlar mevcuttu. Ama öte yandan, kapitalist ülkelerde, iktisat daha o tarihlerde tekelci yapının bazı özelliklerini taşımaya başladığı halde, şartlar hiç değişmemiş, pazarın serbest işleminde herhangi bir değişiklik olmamış gibi davranılıyordu. 1930 yıllarının önemi; iktisadi mekanizmada, tekelci kapitalizmin iktisadi iç-yapısında, nitel değişiklikler meydana gelmesinde, devlet müdahalesinin artmasındadır. Tekelci devlet kapitalizmi bugün hızla gelişmekte; harp, harbe hazırlık gibi iktisadi olmayan şartlara ve etkenlere bağlı eski şekilleriyle olduğu gibi, günden güne artan iktisadi dengesizlik gibi iktisadi etkenlere bağlı yeni şekillerle de devam etmektedir.

Tudor Postoache'nin belirttiği gibi, iki dünya savaşı için yapılan hazırlıklar, tekelci devlet kapitalizmi eğilimini kuvvetlendirmiştir. Tekelci devlet kapitalizmi bu şekilde gelişince de, bu kapitalizmin daha çok iktisadi bunalımlara ve askeri çatışmalara bağlı, geçici bir olay diye kabul eden nazariye, marksist iktisatçı çevrelerce benimsendi. Hattâ bazı Marksistler, tekelci devlet kapitalizmini kuvvetlendirme amacını güden tedbirlerin herhangi bir etkisi olacağını kabul etmiyordu.

İkinci Dünya Savaşından sonra, devletin iktisadi hayata müdahalesi hafiflemedi. Tersine: Tekellerle devlet arasındaki karşılıklı etkiler bir kat daha arttı.

Tekelci devlet kapitalizminin, birçok ülkede, olumlu ve uzun süreli iktisadi şartlar içinde gelişmesi, bu tip kapitalizmin sadece harplere ve bunalımlara bağlı olmadığını göstermiştir. Üstelik, devletle tekeller arasındaki karşılıklı sızışlar, eski şekillerinde olduğu gibi eskiden mevcut olmayan, yepyeni şekillerde de kuvvetlendi (örneğin, iktisadi siyasetin daha uzun süreler için ve önceden tespit edilmesi, devletin en ileri iktisadi faaliyetlere ve özellikle bilimsel araştırmalara katılması vb. gibi).

Bu son yirmi yıl içinde, dış ilişkiler alanında devletin müdahalesi çok daha fazla artmıştır. Ülkelerarası tekelci teşkilâtlar meydana çıkmıştır.

Ludek Urban'ın hatırlattığı gibi, iki dünya savaşından sonra devletin tekelci düzenleyici tedbirleri, iki gelişme dönemi geçirdi. 1950 yıllarında,

işsizliğe engel olacak tedbirler başta geliyordu. Bu amaçla talebi yüksek tutacak veya yükseltecek müdahaleler yapıldı. Burada devlet, «yüksek-alçak» çevrimlere engel olacak kısa süreli müdahalelerde bulunuyordu. Bununla beraber, iktisadi gelişmeyi sağlayacak uzun süreli şartlar yaratma meselesi yavaş yavaş birinci plâna geçti. Devletin müdahalesi gitgide planlamaya ve programlaştırmaya benzemeye başladı. Bu ikinci dönemdeki başlıca dönüm noktası 1960 yıllarının başlarında yer aldı.

Bilimsel ve teknik devrim

Çağımızın bilimsel ve teknik devrimi, sosyalist ülkelerde olduğu gibi kapitalist ülkelerde de devam etmektedir. Ama Evgeni Kamenov'un belirttiği gibi, Marksistler bu konuyu yeteri kadar incelememektedir. Yine Kamenov'un belirttiği gibi, bu devrim, gerek özünü, gerekse dışını nedenlerin sonucudur.

Kamenov, özünü nedender arasında, bilimsel ve teknik gelişmenin mantığını, bilimsel ve teknik mirasın etkilerini saydı. Bilim evrensel olduğu için, her iki toplumsal sistemde, özünü nedenler arasında fark yoktur. Ama siyasal, toplumsal ve ekonomik nitelik taşıyan dışını koşullar ve nedenler bu iki sistemde ayırdır. Kapitalist sistemde rol oynayan etkenler arasında, Kamenov'un işaret ettiği şunlardır:

1. toplumsal değerine nispetle, her ürünün fiyatını indirmekle elde edilen üstün-kazanç isteği.
2. silâhlanma ve harpler.
3. sosyalist ülkelerle iktisadi rekabet.

Antonio Pesenti'nin kanaatine göre, bu son yıllarda üretici güçler o kadar gelişmiştir ki, bu gelişme hızlı ama muntazam bir ilerleme olmaktan çıktı, nitel bir teknik sıçrayış halini aldı.

Bazılarına göre, bu olay değerlendirilirken, önemini mübalağa etmek yanlış olur. Geçmişteki bütün tecrübeler, her yeni nitel gelişmenin yeni yeni iktisadi sorunlara, yeni yeni çelişmelere yol açtığını göstermiştir.

Hiç şüphesiz, bugünkü teknik hamleyi hazırlayan unsur, 19-uncu yüzyılın sonlarında varılan ilerleyiştir. Bu hamleye yol açan nedenler arasında yeni enerji kaynaklarını (petrol, elektrik vb. gibi); ve çok karmaşık makineleşmeyi sayabiliriz. Ama son zamanlara kadar, yeni keşif ve icatlar üretim teknolojisinde gerçekten devrimci yeniliklere yol açmamıştı. İki dünya savaşı — arası dönemde bile, üretim gelişmesini arttırmak için eskiden beri bilinen teknik unsurlardan yararlanılıyordu. Emeğin verimi, makinelerin gücüne, bu makinelerde yapılan tadilatla bağlı idi. Bu verimi, burjuva usulünde «standartlaştırma» ve «rasyonelleştirme» terimleriyle ifade edilen taylorizm ve fordizm gibi sistemler de sağlıyordu.

Bugünkü nitel hamlenin temeli ise, elektronik tekniğinden faydalanarak,

üretim süreçlerinin üzerindeki insan kontrolü yerine, mekanik kontrolün geçirilmesidir.

Milos Cihak raporunda, bilimsel ve teknik devrimin etkisiyle üretim güçlerinde meydana gelen başkalaşmaları anlattı. Cihak'a göre, yeni başlayan bilimsel ve teknik devrim, başladığı anda daha, evrensel bir süreç halini aldı. Bu süreç, toplumdaki üretici güçlerin bütün temel unsurlarını – iş araçları, iş ürünleri, enerji kaynakları vb. gibi – ilgilendiriyor. Bu devrim, üretimin bütün «sübjektif alanı»nda oluşan, fevkalâde önemli ve etkili değişiklikleri de içine almaktadır. Bu şartlar içinde, üretici güçler sadece gelişmedi, aynı zamanda bu güçlerin yapısında da köklü bir başkalaşma meydana geldi.

Yeni başlayan bilimsel ve teknik devrim daha çok sibernetiğe, üretimin otomatizasyonuna dayanmaktadır. Bunlar ise gerek işletmelerde, gerekse bütün ülkede, el emeği alanında geniş tasarruf imkânları sağlamaktadır.

Bilimsel ve teknik devrimin en önemli yönlerinden biri, iptidai maddelerin ve enerji kaynaklarının uğradığı önemli değişikliklerdir. Maden endüstrisinde beliren teknik ilerleme, yeni bilimsel buluşların uygulanmasıyla kimyada görülen büyük hamle, yapım malı ob inşaat endüstrilerine ve daha başka sanayi kollarına yepyeni mallar üretme imkânlarını sağlamıştır. Bu şartlar içinde iptidai maddeler çok değişmiştir.

Teknik değişiklikler enerjetik temelin gelişmesine bağlıdır. Sanayi devriminin ilk dönemi, kömür çıkartma endüstrisi ve kömürün enerji kaynağı olarak kullanılmasıyla başladı. XX-nci yüzyılda petrol ve tabii gaz üretimi büyük bir hızla artmaktadır. Bugün ise, gelecekteki enerji temelinin ne olacağını öngörebiliyoruz artık. Bu temel, atom enerjisinin kullanılması olacaktır.

Bilimsel ve teknik devrimde, bilim stratejik bir önem kazanıyor. Bilimsel ve teknik devrimin bütün eğilimleri, üretim gelişmesini aşip giden bilimin hızlı gelişmesine bağlıdır. Günden güne genişleyen bilimsel araştırmalar, üretim tekniğini daha mükemmelleştiren önemli bir faktördür. Bu araştırmalar üretim süreçlerinde günden güne daha büyük başkalaşmalara yol açıyor, gerek toplumsal ve teknik olanlarda, gerekse teşkilatlanma alanında. Böylelikle bilim, kısa vadeli bir üretim gücü haline geliyor; iktisadi gelişmeler ise bilimsel araştırmalara tabi oluyor.

Felix Oliva, Milos Cihak'ın görüşüne katılmadı. Marksist iktisadi bilimindeki kategorileri daha belirli bir şekilde tanımlama zorunluluğunu belirten Oliva, birçok marksist iktisatçıların «üretici güçler» kavramına, üretim için gereken, ama doğrudan doğruya üretime bağlı olmayan bütün unsurları da soktuklarını söyledi. Bilim unsurunu örnek verdi.

Tudor Postolache ise, bilimi üretici güç diye kabul ediyor ve bilimsel araştırmalara, genişletilmiş üretimin ayrı, bağımsız bir aşaması diye bakıyor. Postolache'nin ayrıca hatırlattığı gibi, kapitalist ülkelerde bilim, araştırmalar için krediler ayıran Devletin müdahale alanına günden güne daha çok girmektedir. Böylelikle, vatandaşların ödediği vergilerin bir

kısmı, yeni buluşları üretimde uygulayan tekellerin yararına kullanılmış oluyor. Örneğin, Fransa'da, 1966–1967 yılları için bilimsel araştırmalara ayrılan kredilerin ancak % 30'u özel sektörden gelmektedir. Bu son yıllarda, İngiltere'de ve Amerika'da, bilimsel araştırmalara ayrılan meblağın yaklaşık olarak % 60'ını Devlet sağlamıştır. Genellikle, sanayileşmiş kapitalist ülkelerde, bilimsel araştırmalara giden bütün masrafların üçte ikisini, dörtte üçünü sağlayan Devlettir. Ama bu araştırmalardan en çok yararlanan, yine büyük tekellerdir.

Jozef Zawadski de bilimsel ve teknik devrimle ilgili sorunları ele aldı. Zawadski'nin belirttiğine göre, çağdaş teknik ilerleme sorunu üretim ilişkilerinin incelenmesi açısından ele alındığı takdirde, tek-tarafli sonuçlara varılır. Zawadski'ye göre, eskiden marksist iktisatçıları, insan emeği denen üretici gücü inceleme zorunluluğunu takdir etmiyorlardı. Yine Zawadski'ye göre, bu inceleme şarttır. Bu incelemeyi yapmadığımız takdirde, Amerikan işçisinin Polonyalı işçiden daha-çok neden daha çok para kazandığını izah edemeyiz. Oysa bu fark, üretici güçlerde daha yüksek bir gelişim düzeyinden, emekte daha büyük verimden ileri gelmektedir. Öte yandan Zawadski üretim ilişkilerinin teknik ilerlemeye yaptığı etkileri inceleme zorunluluğunu da belirtti. Polonyalı temsilci, «bu incelemeyi yapmadan eskiden geri kalmış bir ülke olan Rusyanın, üretici güçlerinde görülen muazzam gelişmeyi izah edemeyiz» dedi.

Bu sorunu başka bir açıdan inceleyen Antonio Pesenti, raporunda dikkatli şu noktaya çekti: çağımızın teknik buluşları çok tabii olarak kapitalist üretim ilişkilerini aşmaktadır. Temel toplumsal ve iktisadi anlamı budur. Üretim süreci birleştikçe, otomatikleştikçe, yatırılan sermaye asgarisi da yükselmektedir. Teknik bakımdan otomatizasyon devamlı bir üretim süreci gerektiriyor. Bu ise, iktisadi bakımdan, bütün sermayenin devamlı olarak değerlendirilmesi demektir. Üretim sürecinin devamlılığı kusursuz bir iktisadi ahenk ve ürünlerin tüketimini gerektirir. Bu ise kapitalist ilişkiler şartları içinde imkânsızdır.

Bilimsel ve teknik devrimin üretim ilişkilerine yaptığı etkenleri anlamak için, bu devrimin doğurduğu toplumsal sonuçların; iktisadi ve toplumsal yapılarda meydana getirdiği değişmelerin incelenmesi şarttır. Toplantıda birçok rapor ve konuşmalarda, bu sorunlar ele alınmıştır.

Milos Cihak, raporunun büyük bir kesimini, bilimsel ve teknik devrimin sonucu olarak, üretimde ve toplumda yapı değişikliklerine ayırmıştır. Cihak özellikle belirttiği gibi, üretim teknolojisinde meydana gelen bütün önemli değişiklikler, iktisadi, toplumsal ve siyasal alanlarda daima etki yapar. 18–19-uncu yüzyıllardaki endüstri devrimi, yani serbest rekabet temeline dayanan kapitalizmin kurulduğu dönem, ve 19-uncu yüzyıl sonlarından 20-nci yüzyıl başlarına giden dönem, yani maddi ve teknik temelde meydana gelen önemli değişikliklerin etkisiyle tekelleri kapitalizme geçiş dönemi, bu gerçeği ispatlamaktadır.

Bu bakımdan bugün yeni başlayan bilimsel ve teknik devrimin rolü ne

olacaktır acaba? Cihak'ın kanaatine göre, buna kesin bir cevap vermemiz imkânsızdır; çünkü bilimsel ve teknik devrim henüz başlangıç devresindedir. Bu konuyla ilgili pek çok eser yazıldığı halde, çözüm yolu bekleyen sorunlar daha pek çoktur.

Lutz Maier de bu noktanın üzerinde durdu. Maier'e göre, marksistler bilimsel ve teknik devrimin iktisada yaptığı etkiler, kapitalist toplumun siyasal yapısında meydana getirdiği değişiklikler konusunda henüz kesin bir fikir edinememişlerdir.

Milos Cihak'a göre, bilimsel ve teknik devrimin yapılarda meydana getirdiği değişiklikler arasında en önemli olanları, üretici ve üretici olmayan alanlar arasındaki ilişkilerde oluşanlardır. Kesinlikle anlaşıldığı gibi, maddi üretimdeki en önemli kolun, endüstrinin, sanayileşmiş kapitalist ülkelerin iktisadi gelişmesinde oynadığı rol mütemediyen değişmektedir. Son dönemde, kullanım malları üretiminin durmadan yükselmesi, sanayide çalışan faal nüfus oranının gittikçe düşen bir tempo ile artmasıyla sağlanmıştır. Bu süreç teknik ilerlemenin ve sanayi üretiminin yapısında meydana gelen köklü değişikliklerin sonucu olmuştur. Bilimsel ve teknik devrim geliştikçe, bu eğilimin de kuvvetleneceği tahmin edilmektedir.

Sanayide ve tarımda meydana gelen değişiklikler, hizmetlerin gelişmesini tayin eden objektif şartları meydana getiriyor. Genellikle, hizmetlerin gelişmesi – İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde kapitalizmin gelişmesinden doğan bazı özelliklere rağmen – üretici güçlerin gelişmesine bağlı objektif bir eğilimi dile getiriyor.

Bundan önceki dönemlerde, bütün iktisadi hayatın dinamizmini tayin eden bütün üretim alanlarını – ve başta endüstrinin – gelişmesiydi. Bugün ise hizmetlerin oynadığı rol günden güne artmaktadır.

Bilimsel ve teknik devrim emeğin toplumsal bölümü alanında da köklü başkalaşmalara yol açıyor. El emeğini, kitle halinde, üretici alandan üretici-olmayan alana kaydıran eğilim kesinlikle belirlemektedir.

Hizmetlerde görülen büyük gelişimin, üretici güçlerin gelişmesinde oynadığı yepyeni rolün sonucu olarak, emeğin üretici ve üretici-olmayan emek diye tasnifi eski anlamını kaybetmektedir. Sanayi devrimi henüz hazırlık, hatta gelişme dönemlerinde iken beliren bu tasnif, üretici güçlerin bugünkü gelişmesine uygun düşmemektedir.

Jozef Zawadski Cihak'ın iddiasını kabul etmedi. Zawadski'ye göre, Cihak üretici ve üretici-olmayan emek kavramlarını birbirine karıştırmaktadır. Zawadski'nin kanaatine göre çağdaş kapitalizmde, üretici bir emek diye kabul edilemeyecek pek çok faaliyet vardır. Örneğin, harbin hazırlanışı, hattâ harbin kendisi, ölçsüz reklâmcılık, ve objektif olarak faydalı olmayan daha başka faaliyet şekilleri vardır.

Francisko Mieres Zawadski'nin bu görüşüne katıldı. Bununla beraber, Cihak bu itirazlara karşı gelmedi, hizmetlerin oynadığı yeni rolün sözünü ederken, objektif faydası olmayan faaliyetleri kastettiğini, harbe vb. yi düşünmediğini söyledi.

Burjuva devletin toplumsal ve iktisadi süreçlere yaptığı müdahalenin metotları, ve sınırları

Çağdaş kapitalizmde, gerek siyasi etkenlerin, gerekse Sevlet gücünün oynadığı rol ve taşıdığı önem durmadan artmaktadır. Kapitalist devlet bugün «burjuvazinin bekliliğini»ni yapmakla yetinmiyor artık. Bu Devlet, kapitalist toplumun en önemli iktisadi güçlerinden biri haline geldi, ve hayatın her alanına karışmaya başladı.

Öte yandan çağdaş burjuva Devletin oynadığı role aşkın değer biçmek, bazı burjuva ve revizyonist nazariyecilerin iddia ettiği gibi, bu Devleti tamamiyle bağımsız ve hâkim sanmak ta yanlış olur.

Juri Frantsov'a göre, tekelci devlet kapitalizmi siyaseti çok büyük ölçüde iktisadi alana sokuyor. «İktisadi politika» terimi hiçbir zaman bugün olduğu kadar yerinde kullanılmamıştır galiba.

Tekelci devlet kapitalizmi burjuva Devletin iktisadi görevlerinde çok önemli değişikliklere yol açmaktadır. Jacques Natan'ın belirttiği gibi, üretirmeyi etkileyecek müdahalenin bilinen klasik şekillerine, üretimi isteklendirmeyi veya azaltmayı sağlayacak çeşitli metotlar katıldı. Örneğin, bazı işletmelerin, büyük endüstri kollarının, hizmetlerin devletleştirilmesi, Devletin özel teşebbüse yaptığı finansmanlar, emekle sermaye arasındaki çatışmalara zorla kabul ettirdiği çözüm yolları, sosyal kanunlar, vergi sisteminin, Devletin borçlarını ödeyecek parayı sağlayan bir araç halinden iktisadi bir gelişme aracı haline getirilmesi vb.

Antonio Pesenti raporunda şu noktayı belirtti: Devletin müdahalesi – hele dolaysız olursa – kapitalist üretim gelişmesini ancak isteklendirebilir destekleyebilir ama bu gelişmeyi değiştiremez, çünkü bu tip müdahalenin amacı sadece kazanç kategorisini kurtarmaktır.

Çalışmalara katılanların belirttiğine göre: Devletin dolaysız müdahale şekillerinde artış, dolaylı müdahale şekillerinde azalış, «serbest para ekonomisi» sistemine resmen bağlı kalmış ülkelerde bile görülmektedir. Batı Almanyada, Devletin iktisada yaptığı müdahaleleri anlatan Heins Schwarz, mali tedbirler, para sisteminin düzenlenmesi, kredi sistemi vb. gibi yollarla yapılan dolaylı müdahalenin ağır bastığını söyledi. Dolaysız müdahale daha dar sınırlar içinde kalıyor. Schwarz'ın belirttiğine göre, Federal Almanya Cumhuriyetinde devlet mülkiyeti henüz yüksek bir orana varmamıştır. Ama bu yıl Batı Alman iktisadını sarsan bunalım, dolaylı müdahalenin yetersizliğini ve etkisizliğini göstermiştir. Bu şartlar içinde Bonn hükümeti dolaysız müdahaleye günden güne daha çok başvurmak zorunda kalıyor. Yine de «serbest para ekonomisi» nazariyesine bağlı sosyal demagojiler yapmaya devam ediyor.

Bunun tersine, başka bazı ülkelerde devletin iktisadi alandaki dolaysız müdahalesi (özellikle üretim araçlarının millileştirilmesi yoluyla) çok daha yüksek bir düzeye varmıştır. Antonio Pesenti İtalyada Devlet mülkiyetinin

ve Devlet «iştirak»larının çok genişlediğini gösteren olaylar anlattı. Demir-çelik endüstrisinde, milli üretimin % 50'sinden fazlasını, Devletin de katıldığı işletmeler sağlıyor. Makine inşaatında, bu oran aşağı yukarı % 25'i buluyor. Çimento sanayiinde bu oran % 12'dir vb. Devlet böylece en önemli endüstrilerde pazar ilişkilerine kolayca müdahale edebiliyor. Büyük sermaye yatırılan bu karma işletmeler pek çoktur. Bunlar iktisadi faaliyete, el emeği talebine, ücretlerin seviyesine, talebe, fiatlara tesir ediyor.

Antonio Pesenti devlet mülkiyetinin meydana çıkmasında rol oynayan çelişmeli nedenlere dikkatı çekti. Devlet mülkiyetine yol açan neden, demokratik hareketin gelişmesi olabileceği gibi, iktisadın şu veya bu kolunda meydana gelen bir bunalım da olabilir. Tudor Pastolache, Jacques Natan ve daha başkaları bu mülkiyetin kurulmasına yol açan bir neden daha belirttiler: büyük sermaye yatırımı gerektiren kolları, Devletin işletmeler kurması, tekeller için bir ihtiyaçtır. Bunlardan büyük kazançlar elde ediyorlar.

Şimdilik mali sermaye iktisadın kamu sektörlerinden faydalanmaktadır. Çalışmalara katılan bütün temsilciler, tekelci devlet kapitalizminin bu şeklinde bulunan başlıca çelişmeli niteliği belirttiler. Bu noktanın üzerinde duran Antonio Pesenti'ye göre, tekelci Devlet kapitalizminin bu ilerici şeklinde bulunan başlıca çelişme, işletmenin rantabilitesini sağlamak, yani tıpkı özel sanayi işletmelerinde olduğu gibi, kapitalist kazançlar zorunluluğu ile sınıf mücadelesinden doğan ve Devlet işletmelerine «empoze» edilen siyasi kararlar arasındaki çelişmedir. Bu kararlar sermayenin «pahalılaşması»na yol açıyor ve kazanç düzgüsü kanunu ile tespit edilen sınırları çok defa aşıyor.

Bu iktisadi kararlar temelde siyasi kararlar olduğu ve iktidarın çeşitli kademelerinde – belediye, hükümet – etkiler yaptığı için, sınıf mücadelesi keskinleşiyor, kitlelerin bilinci artıyor, böylelikle iktidar sorunu dolaysız ve somut bir şekilde ortaya konulmuş oluyor.

Halk kitleleri özel işletmelerle devlet işletmeleri arasındaki farkı çok iyi görebiliyor. O kadar ki özel bir iş kolu tehlikeye düştüğü, yabancıların kontrolü altına geçmesi ihtimali belirlediği zaman, kitleler bu işletmenin devlete devredilmesini derhal istiyorlar.

Michele Rossi ise devletle özel tekeller arasındaki farkları ve çelişmeleri belirtti. Bu çelişmeleri ihmal etme veya hesaba katmama eğilimi, işçi sınıfının ve tekellere cephe alan bütün güçlerin mücadele imkânlarının küçümsenmesine yol açabilir.

Tekelci devlet kapitalizminin gelişmesi ve çelişmeleri karşısında, bütün kapitalist Devletler kısa veya uzun süreli bir iktisadi planlamaya, bir programa sevkediliyor. Bazı konuşmacılar bu sorunu tartıştı.

Christian Vernay şu noktayı belirtti: Tekelci oligarşi, ilerlemeyi sağlayamadığı, üretimi çeşitlendiremediği için, Devletin iktisadi, mali ve siyasi mekanizmasıyla iş birliği yapmağa mecburdur. Mali oligarşinin ve iktidar çevrelerinin çeşitli kesimlerinin çıkarlarını koordine eden kapitalist plan-

lamanın nedeni budur. Bu planlamanın özü, çok gericidir. Başlıca amacı, sömürüyü arttırmak: dünya piyasasında tekellere daha elverişli rekabet şartları sağlamaktır. Halk bu antidemokratik planlama üzerinde herhangi bir kontrolda bulunamıyor.

Üretici güçlere etki yapabilmek için Devletin kullandığı diğer bir yol da, Devletin, iktisadın her kolunda birlikler kurmuş olan işverenlerle imzaladığı «anlaşmalar»dır. Bu yol Devletle bazı tekeller arasında bir uzlaşmadan başka bir şey değildir. Kendilerine sağlanan kredilere karşılık tekeller, tekerci Devlet mekanizmasının izlediği genel siyasetin emirlerine uymayı kabul ediyor.

Genel olarak, üretim araçları tekellerin mülkiyetinde kaldıkça, üretim düzeni, üretim güçlerinin gerçek sosyalizasyonunu sağlayamaz. Gittikçe artan konsantrasyon ve Devletin mudahalesi geçici tedbirlerdir ancak; ve tekerci Devlet kapitalizminin gelişmelerine çözüm yolu bulamaz.

Ludek Urban'ın belirttiğe göre, 1950 yıllarında teorik çalışmamara ancak konu olan ve genellikle çok ağır yermelere uğrayan planlama fikri, sanayileşmiş kapitalist ülkelerin çok büyük çoğunluğunda, daha çok siyasal nedenler yüzünden uygulanmaya başladı.

İç iktisadi nedenlerden başka, burada bir dış etken de rol oynamıştır. Bu etken, sosyalist dünyanın varlığıdır. Planlama prensibinin sosyalist ülkelerde ortaya atılması ve uygulanması, kapitalistleri, iktisadi gelişimin uzun vadeli olanaklarını incelemeye zorladı. A. Pesenti de bu noktanın üzerinde durdu. İkinci dünya savaşından sonra, emperyalizm, karşısında sosyalist dünya sistemini buldu. Emperyalizm artık «denge» ile yetinemez hale gelmişti. Gelişiminde dengeyi aramak, sosyalist ülkelerin artış tempolarına benzeyen yıllık artış tempoları tespit etmek zorunda kaldı.

Diğer ülkelerin rekabeti, bazı kapitalist ülkelerin iktisadi gelişme döneminde keskinleşen iktisadi ve sosyal gelişmeler, vb. gibi, kapitalist planlamayı gerektiren daha başka nedenler de vardır.

L. Urban'ın dediği gibi, kapitalist plân pazarın yerini tutacak bir yedek olarak değil; pazarın gelecekteki örneği, «pazarı daha mükemmel bir hale getirecek» bir araç olarak hazırlanıyor. Haber verici bir plan olduğu için uzun bir süreyi ilgilendiren iktisadi bilgiler veriyor. Oysa pazarın kendisi bu bilgileri veremez, işletmeler de kendi imkânlarıyla bu bilgileri elde edemez. Plan hükümetin kararlaştırdığı uzun vadeli işleri, bunları yapmak için kullanacağı yolları, bu amaçları gerçekleştirmek üzere neler düşündüğünü göstermektedir. Bütün bu bilgiler sayesinde, özel işletmelerde kendilerine uzun vadeli planlar hazırlayabiliyor (özellikle yatırım alanında). Hangi şekli alırsa alsın, kapitalist planlama kendiliğinden oluşu (spontaneité-içten gelmeyi) bir dereceye kadar kısar. İşverenler yatırımlarla ilgili kararlar alırlar, ama bu işi yaparken uzun vadeli Devlet planını daima göz önünde tutarlar. Bu bakımdan hükümetin aldığı kararlar işverenleri günden güne daha çok bağlamaktadır.

Kapitalist plânlama konusunda Stefan Heretik, bazı Batı ülkelerinin ikti-

sadi gelişimini planlama ile izah eden Ludek Urban'ın görüşüne katılmadı. Heretik'e göre, planla gelişim arasında böyle bir bağın varlığı şimdiye kadar ispatlanmamıştır.

A. Pesenti'ye göre, bugün artık büyük tekelci sermaye, plânlamaya karşı değildir. Ama bu planlamanın sadece «bilgi verci» olmasını, ortak bazı amaçları tespitle yetinmesini, özel tekelci işletmenin özgürlüğünü kısıpmasını istiyor. Başka bir deyişle, programlama kamu sektörü için mecburi olacak, tekelci sermaye Devletin ne kadar para sarfedeceğini, bu parayı hangi alanlara ayıracağını bilecek, böylece kendi amaçlarını daha iyi tespit edebilecek ve olanaklarını hesaplayabilecektir. Bütün plan da, sermayenin kontrolü altında bulunan «araştırma merkezleri», daireler ve uzmanlar tarafından hazırlanacaktır.

L. Urban şu noktayı belirtti: Kapitalist plânın hedefi, kapitalist pazar unsurları arasındaki ilişkileri değiştirmek, böylelikle köklü iktisadi ve toplumsal dönüşümlere yol açmak değildir. Şimdiye kadar, tam tersi olmuştur: pazarı mükemmelleştirmek amacını güden ve pazarda dengesizlik yaratan bazı unsurları kaldıran kapitalist plan, ivedili ihtiyaçların sağlanmasına engel oluyor.

Heines Wunderlich de kapitalist planlama ve kayıtlamanın gelişmeli niteliğini belirtti. Bu da bütün tekelci devlet kapitalizmi sisteminin bir zaafını teşkil ediyor. Devletin kayıtlarına ve plânlamasına başvurmak zorunda kalan tekeller, kapitalist işletmenin en kutsal ilkelerini, «serbest pazar ekonomisi» prensiplerini sarsmış oluyor. Wunderlich'e göre, bu gelişme, kapitalist üretim dünyasındaki temel gelişmedir.

Antonio Pesenti, bütün bunlardan çıkarılabilecek çok önemli toplumsal sonuçları belirtti. Daha «ahenkli», başka bir deyişle düzenlenmiş bir gelişme zorunluluğu burjuva çevrelerince de anlaşılmıştır. Öte yandan, halk kitleleri başka bir gelişme şekli istiyorlardı artık. Neticede sınıf mücadelesi yeni bir alana, iktisadi programlama alanına da girdi.

Programlama, kapitalist gelişmelerin çok yüksek bir düzeyini yansıtmaktadır. İktisadi hâkimiyetin günden güne daha az elde bulunması; otoriter, gerici rejimlerin kurulmasını, hükümet darbesi teşebbüslerini kolaylaştırıyor. Oysa planlama ve programlama prensibi objektif olarak sosyalist bir prensiptir. Bunun kapitalist ülkelerde uygulanışı sosyalizmin ideolojik bir zaferini teşkil eder.

Tartışmaya katılanların hepsi şu noktada birleştiler: tarihsel bir zorunluluğa cevap veren iktisadi gelişmeyi planlama prensibi, tekelci Devlet kapitalizmi çerçevesi içinde mantıklı bir şekilde uygulanamaz. Kapitalist planlama kapitalist üretim düzeyinin gelişmelerine çözüm yolu bulamadığı gibi, tersine, bu gelişmeleri bir kat daha keskinleştiriyor, özel mülkiyetin çağımıza uymayan niteliğini daha şiddetle belirtiyor, bu mülkiyetin er geç ortadan kalkacağını gösteriyor.

Tudor Postolache'nın sorduğu gibi: kapitalist düzende, devletleştirme nereye kadar gidebilir?

Hiç şüphesiz, «saf» bir tekelci kapitalizme gidilemez. Böyle bir imkânı kabul etmek, Devletin iktisada yaptığı müdahaleyi kuvvetlendirme eğilimine aşkın değer biçmek, bu eğilimin tam karşısını teşkil eden ve hayatın kendisinden doğan çelişmeleri küçümsemek olur. Bu da bizi «kapitalistsiz kapitalist bir toplum» tezine, yani anlamsızlığa götürür. Özel tekeller ve bu tekellerin hâkimiyeti olmadan, tekelci Devlet kapitalizmi diye bir şey olamaz. Pratikte görüldüğü gibi, tekelci Devlet kapitalizminin hızla geliştiği ülkelerde bile, iktisadın kilit noktaları özel tekelci sermayenin elinde bulunmaktadır. Öte yandan, tekellerin kazançları çok büyük ölçüde artmaktadır. Bunun da başlıca nedeni, amaçlarını gerçekleştirmek üzere Devletten faydalanmalarıdır.

Tekelci devlet kapitalizminin kilit noktalarına ve alınan somut tedbirlerin etkililiğine gelince: bunlar bu veya şu çelişmeye son verebilir, bazı «dar geçitler»i ortadan kaldırabilir, iktisadi çevrime etki yapabilir. Ama her seferinde, bu sonuçlara, yeni yeni çelişmelerin, yeni yeni «dar geçitler»in ortaya çıkmasıyla ancak varılabilir.

Victor Perlo'nun dediği gibi: En elverişli şartlar içinde bile tekelci devlet kapitalizmi, iktisadi hayata yaptığı etkiler, belirli enflasyonist eğilimlere yol açar. Devletin tekelci müdahalesi, yeni yeni çelişmelere yol açarak ancak, geçici başarılar elde edebilir, böylece de kapitalistlerin ve Devletin karşısına daha da büyük güçlükler çıkaran, bir kat daha keskinleşen yeni çelişmelere sebep olur.

Çalışmalar sona erdikten sonra yaptığı konuşmada, Juri Frantsov, kapitalist toplumda, devletin toplumsal ve iktisadi süreçlere yaptığı müdahalenin sınırlarını inceleyen tartışmaların bilançosunu yaptı, ve tekelci Devlet kapitalizminin bazı çelişmeleri hafifletebileceğini, ama bu çelişmelere daha şiddetle yol açtığını, fasit bir daire içinde bulunduğunu belirtti.

Tekelci devlet kapitalizmi kazançların bir kesimini kendine çekerek ve kapitalistleri oyalarıarak bütün kapitalist sınıfın lehine hareket edebilir. Ama bu da tekeller arasında iktidar uğruna yürütülen savaşı keskinleştirir, aralarında büyük çelişmelere politik bunalımlara yol açar, halk kitlerinin etkisini güçlendirmek üzere demokratik güçlerin yaptığı müdahaleye daha elverişli şartlar yaratır.

(Devamı var)

Çıkmaza giren tırmanma siyaseti

Amerikan emperyalizminin Viyetnam savaşında, tırmanma gibi, yeni bir tehlikeli yol tutmasından ber geçen üç yıl sona ermek üzeredir. Bu devrede Amerika Birleşik Devletleri Güney Viyetnama büyük sayıda asker yığmış, filolar göndermiş, Demokratik Viyetnamı sistemli surette bombalamıştır.

Geçen üç sene içinde, Amerika Birleşik Devletlerinin Viyetnam halkının içişlerine askeri müdahalesi daimi olarak genişlemiştir. Bugün muazzam ölçülere varan tırmanma, Amerika Birleşik Devletlerinin tarihinde eş görülmemiş bir sömürgecilik ve saldırı savaşı halini almıştır. Yüzlerce Amerikan uçağı, Demokratik Viyetnam Cumhuriyetinde, başkent Hanoy ile Hayfong limanı dahil, endüstri müesseselerini, haberleşme, sulama sistemlerini, köy ve şehirleri barbarca bombalamaktadır. 1965 ten beri Kuzey Viyetnam topraklarına atılan bombaların toplamı, İkinci dünya harbinde Almanya ve Japonyaya atılanlardan fazladır. Amerikan kara birlikleri, Güney Viyetnamda vatanseverlere karşı harekette, aşağı yukarı bütün askeri ödevleri üzerlerine almışlardır. Amerika Birleşik Devletleri, yarım milyondan fazlası kendisine, 600 bini peyki olan devletlere, 600 bini de Güney Viyetnamın kukla rejimine ait olmak üzere, iyice silahlanmış, muazzam bir orduyu-ki peyklerine ait olanlar ücretli askerlerdir, Saygon rejimine ait olanlar ise Amerikalılar tarafından eğitilmiştir – 170 bin Km. karelik, 14 milyon nüfuslu bir araziye yığmıştır.

Vaşıngtondaki siyasi ve askeri şahıslar Güney Viyetnam yurtseverlerine karşı bu büyük harbe girişirken yurtseverlerin mukavemetini kırmak, Hindini ile ilgili Cenevre anlaşmasına rağmen, memleketi ebediyen ikiye ayrılmış durumda bırakmak, Güney Viyetnama daimi olarak sağlamca yerleşmek, askeri üs haline getirmek, Asya halklarının milli kurtuluş hareketlerine karşı saldırı hareketleri için karargah yapmak amacını gütmüşlerdir.

Vaşıngton, askeri kuvvetle Güney Viyetnam Milli Kurtuluş Cephesi silahlı kuvvetlerini ezerek ahaliyi «uslandıracağını», ülkenin bütün bölgelerini kontrolü altına alacağını zannediyordu. Sayı ve silah bakımından üstün durumda olan düşmanın darbelerine rağmen Güney Viyetnamdaki silahlı yurtsever kuvvetler savaş gücünü muhafaza etti, düşmanın bütün saldırılarını püskürttü, kurtarılan bölgelerde saldırganlara büyük kayıplar ver-

dirdi, mukavemet hareketinin dayanak noktalarını muhafaza etti ve etmektedir. Eskiden olduğu gibi şimdi de Milli Kurtuluş Cephesi, ülkenin 5/4 nü kontrol etmektedir ki, nüfusun üçte ikisi burada bulunmaktadır. Amerikalı gözlemci V. Lipman, Amerikan silahlarının büyük üstünlüğüne rağmen, Vietnamsa askeri hareket sonucunun önemsiz olduğunu kabul etmiştir.

Saldırganlar, Güney Vietnam savaşına kendi askeri kuvvetlerinden muazzam bir kısmını çıkarmakla zafere «az kayıpla» erişeceklerini zannediyorlardı. Fakat tahminlere rağmen tırmanma, Amerikan kayıplarının büyük ölçüde artmasına sebep oldu. Mesela, 1965–1966'nın yağmursuz mevsimindeki savaşlar sırasında Güney Vietnam Kurtuluş ordusu ile partizanlar Amerika Birleşik Devletlerine, kukla rejime ve peyk ülkelere ait 700 bin asker ve subaydan 114 binini saf dışı etmişlerdir. 1966–1967 mevsiminde ise yurtseverler bir milyon 200 bin düşman asker ve subayından 175 binini saf dışı etmişlerdir. Hatta Amerikan harbiye bakanlığının küçülttüğü besbelli olan resmi rakamlarına göre, 1967 yılı Aralık ayına kadar Vietnamsa ölen Amerikalıların sayısı 14 bin 846, yaralıları ise 93 bin 227 kişidir.

Saldırganın ileride de kayıplarının artacağı muhakkaktır. Kurtuluş ordusu ve partizanlar düşmana gittikçe daha sert darbeler indiriyorlar. Mesela, 1967 yılının Kasım ayında Dakto bölgesindeki çetin savaşlarda yurtseverler 19 gün zarfında 2.800'ü Amerikan olmak üzere 3.500 düşman askerini saf dışı etmişlerdir.

Tırmanma siyasetinin taraftarları ve uygulayıcıları harbin genişletilmesiyle Saygon rejiminin sağlamlaşacağı, itibarının artacağı ve Güneyde halk üzerindeki kontrolü garanti edeceği, kukla ordunun savaş ruhunun yükseltileceği noktasından hareket ediyorlardı. Halbuki bu ümitleri de boşa gitti. Tırmanma Saygon rejimini takviye etmediği gibi, onun halk aleyhtarı tutumunu daha fazla açığa çıkardı. Bunu en iyi şekilde, polis terörü, işgal ordusunun kontrolü altında ve sadece işgal edilen bölgelerde yapılan sözüm ona başkanlık seçimleri ispat etmektedir. Vietnam savaşının barış yoluyla hallini istediğini beyan eden başkan adayları şu veya bu şekilde susturuldu. Hatta Kurucu Meclis üyeliğine özel surette getirilenler bile seçim sonuçlarını 43 aleyhte oya karşılık ancak 58 oyla kabul etmişlerdir. Hileli seçimlerden hemen sonra şehirlerde üniversiteliler ve budistler arasında geniş bir muhalefet hareketi başladı. Yeni hükümetin faaliyetleri iç çatışmalar sonucunda felce uğradı.

Saygon rejiminin halk aleyhtarı mahiyetinin en açık delili, kukla ordu içindeki durumudur. Zorla seferber edilmiş olan askerler kendi kardeşlerine karşı harbetmek istemiyorlar. Pratik olarak savaş kabiliyetini kaybeden ordu çöküş halindedir. Sadece son iki sene zarfında bu ordudan 300 bin asker kaçmıştır.

Vaşingtonlu yöneticiler, sosyalist Kuzeyin savaşan Güneye yaptığı maddi ve manevi yardımlara engel olmak, Demokratik Vietnam halkını korkutmak, iradesini kırmak, Demokratik Vietnam hükümetini Amerika Birleşik

Devletleri tarafından dikte edilecek görüşmelere zorlamak için Kuzey Vietnama karşı hava savaşlarında tırmanmayı en iyi vasıta saydılar.

Halbuki, Amerikanın bombardımanları ve denizden ateş açması yüzünden meydana gelen büyük güçlükler rağmen, Kuzey Vietnamin Güney Vietnam yurtseverlerine maddi ve manevi yardımları kesilmediği gibi önemli ölçüde artmıştır. Bombardımanlar bütün Vietnamlılarda saldırganlara karşı kin ve nefreti arttırmış, Demokratik Vietnam halkının düşmana karşı zafer kazanmak iradesini kırmak şöyle dursun, takviye etmiş, halkı Vietnam Emekçiler Partisi ve hükümeti etrafında daha fazla birleştirmiştir.

Kuzeye karşı hava savaşındaki tırmanma saldırganlara gitgide daha fazla kayıplara malolmuştur. Tahmini hesaplara göre, düşürülen uçaklar, atılan bombalar v.s. Amerika Birleşik Devletlerine 5 milyar dolardan fazlaya malolmuştur. 1967 yılının 1 Aralık tarihine kadar Demokratik Vietnam üzerinde 2.607 Amerikan uçağı düşürülmüştür. Amerikan harbiye bakanlığının yine hafifletilmiş resmi rakamlarına göre, Amerika Birleşik Devletlerinin Vietnam harbinde genel olarak kaybettiği uçak ve helikopterin sayısı 2.929'a yükselmiştir.

Vietnam halkına karşı büyük bir savaş açmakla Amerika Birleşik Devletleri «itibarını» kuvvetlendireceğini, müttefiklerinin gözünde kredisini yükselteceğini zannediordu. Fakat bu ümitlerinde de haklı çıkmadı. Dahası da var. Tırmanma siyaseti Amerikanın dünya halklarının gözündeki itibarını son derece düşürdü, Amerika Birleşik Devletlerini hatta ananevi müttefiklerinden bile tecrit etti. Bu konuda, burjuva Fransız gazetesi «Mond»un Amerika Birleşik Devletlerinin «kuvvetlenen tecridi»ne dair 8 Ekim tarihli başyazısı dikkate değer. Bu başyazıda şunlar belirtmektedir: «Vietnam siyasetinden dolayı Amerika Birleşik devletlerinin dünya çapında tecrit edilmesini iki beyanat daha fazla hızlandırmıştır. Birinci beyanattı Pier Mence Frans Pariste, ikincisini Hindistan savunma bakanı Sardar Svaran Singh Birleşmiş Milletler genel oturumunda yapmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinin «dostu» değilse bile «müttefiki» olan birçok ülkelerin Singhin tutumuna benzer tutumlar takınmaları kayda değer bir olaydır ki bunlar arasında, Danimarka, Norveç ve Fransa gibi NATO üyeleri vardır. Benzer tutumlar alan diğer ülkeler şunlardır: Kanada, Endonezya, İsviçre, Habeşistan. Bütün bu ülkeler için aşikardır ki «mağrur Vietnam halkı» ile eşit olmanın çelişmeye son-verecek ilk adımı Amerika Birleşik Devletlerinin atması lazımdır.

Amerika Birleşik Devletlerinin hemen de üç seneden beri Vietnama karşı yürüttüğü saldırı harbinde tırmanma siyasetine bağlanan bütün ümitleri suya düşmüştür. Bu siyasetin aşikar olan başarısızlığını bugün burjuva propagandası da açıkça kabul etmektedir. Amerikan yorumcusu V. Lipman şunları yazıyor: «Kazanılması imkanı olmayan, sonsuz bir harbe girişmemiz muazzam stratejik hatalar yaptığımızı gösterir. Gafletimizde inat ettikçe bataklığa daha fazla batıyoruz, Bundan kurtulmamız için

hatalarımızı tamir etmemiz lazım, fakat bunu, hava kuvvetlerine hareket serbestisi vermek, yahut general Uestmorlend ve yüzbinlerce asker göndermekle yapamayız. Mademki Asyada kara harbini kazanamıyoruz veya amacımıza erişemiyoruz, yaptığımız hatayı ancak, silahlı kuvvetlerimizi anayurttan denizle ayrılan topraklardan çekmek siyasetini ilan etmekle düzeltebiliriz.

Şimdi, Amerikan halkının gittikçe daha geniş çevreleri bu sonuca varmaktadır. 1967 yılının Ekim ayında Vaşingtonda, Viyetnam harbine son verilmesi için Milli Seferberlik Komitesince düzenlenen 150 bin kişilik bir nümayiş yapılmıştır. Kasım ayında 48 Amerikan devletinden Amerika Birleşik Devletlerinin en büyük 60 sendikasının 60 temsilcisi «Sendikalar yöneticilerinin Milli Barış Kongresi»nde tutumlarının Viyetnam harbine karşı olduğunu kati olarak belirttiler. Kongre tarafından kabul edilen beyannamede, Viyetnam meselesinin Güney Viyetnam Milli Kurtuluş Cephesi temsilcilerinin de iştirakiyle, barışçı yollarla çözümünü isteyen bir çağrı yer almaktadır. Aralık ayında Birleşik Amerika Devletlerinde Viyetnam harbi aleyhinde, gençlerin askere alınması aleyhinde milli protesto kampanyası başladı. Protesto kampanyasının daha ilk günlerinde 31 Amerikan şehrinde nümayişler yapıldı. On günler zarfında sadece Nüyorkta 88 genç, saldırganların ordusunda hizmet etmiyeceğini ilan etti.

Tırmanma siyasetinin iflasının, Vaşington idareci çevrelerine ağır etkide bulunmamasının imkanı yoktu. Bu sebepten Amerikan siyasetinin saplandığı çıkmazdan kurtarılması için çıkış yolları aranmaya başladı. Bununla ilgili olarak Harbiye Bakanı Maknamaranın istifası dikkate değer.

Vaşington idarecileri yarattıkları bu koşullar içinde ne yapmayı tasarlıyorlar?

Son olaylar, Vaşingtonda bu defa da Viyetnam savaşının daha da genişletilmesini isteyen «şahinlerin» ağır bastıklarını göstermektedir. Bunlar tırmanma siyasetinin bozguna uğramasına tırmanmanın şiddetlendirilmesiyle cevap veriyorlar. Consın son basın konferanslarından birinde Harbiye bakanlığına talep ettiği her türlü aracın verileceğini beyan etti. Netekim Güney Viyetnama ilave olarak 40 bin Amerikan askerinin gönderilmesine başlanmıştır.

Viyetnamdaki Amerikan kuvvetleri başkumandanı general Uestmorlend geçenlerde Viyetnam harbinin dört safhasından söz etti. Onun sözlerine göre, üçüncü safha, Güney Viyetnam kukla ordusunun savaş ruhunun yükseltilmesi ve Mekong deltasında faal hareketlere geçmesiyle ihtimal, 1968 yılında sona ermelidir. General harbin dördüncü safhası için bir vade dahi tespit edemiyerek bu safhada «düşmanın direnişinin kırılması» gerektiğini beyan ediyor.

Amerikan generalleri yeni cinayetler için çağrıda bulunarak Amerikan askerlerinin Kuzey Viyetnam, Laos ve Kamboçya topraklarına girmesini istiyorlar. Vaşington resmi temsilcileri artık, Viyetnama komşu bağımsız devletlere karşı bu tarz tehlikeli planların varlığını doğruladılar. «Vaşing-

ton Post» gazetesinin bildirdiğine göre, Amerika Birleşik devletleri Hindicinde askeri faaliyette bulunabilmek için, askeri ve diplomatik tutumlarını ciddi olarak gözden geçirmiştir. Amerikan saldırganları Laos ve Kamboçyada silâhlı harekete geçmek, bu ülkelerin bütün arazilerini işgal etmek ve Amerikan silâhlı kuvvetleri için üs haline getirmek amacını gütmektedirler.

Demek ki, tırmanma devam edecek ve Viyetnam savaşı, Viyetnam halkının Güney-Doğu Asya halklarının ve bütün dünyanın mukadderatı için çok ciddi ihtimalleri içinde saklıyarak daha tehlikeli bir safhaya girecektir.

Fakat Kuzey Viyetnama karşı girişilen «topyekün» hava savaşında, Güney Viyetnamdaki silahlı kuvvetlerin daha da artırılması da Amerika Birleşik Devletlerinin şimdiki yöneticilerini, Viyetnam macerasında tam iflâstan kurtaramıyacağı gitgide daha açık olarak anlaşılmaktadır. Vaşingtonun siyaseti perspektiften mahrumdur. Çünkü hürriyeti uğrunda savaşan bir halk dize getirilemez. Çağımızın bütün ilerici güçleri Kahraman Viyetnam halkıyla dayanışma halindedir, kardeş sosyalist ülkelerin yardımı ise, gittikçe artmaktadır. Ve bu yardım, Amerikan saldırganları Viyetnamı terkedinceye kadar devam edecektir.

Viyetnam halkı halkı bir dava uğrunda savaşmaktadır. Bu savaşta ayakta kalacağı ve zafere ulaşacağı şüphesizdir.

Yan Prajki

1967 Grev hareketleri

Sömürenlerle sömürülenler arasında «sınıf ahengi» ya da «sosyal barış» kurulması hakkındaki efsanelerin kendi dostları ve propagandacıları var. Örneğin, Batı alman «Handelsblat» gazetesi şunu öne sürüyor: «Kapitalizmin, daha bir kaç yıl önce sosyal kontrastlar doğuran bazı ürünleri bugün artık giderilmiştir.» Fransız iş çevrelerinin organı olan «Entreprise» gazetesi bununla ilgili olarak şunu yazıyor: «Bir zamanlar, Marks'ın hakkı varken, toplum sosyal sınıflara bölünmüştü. Şimdi ise yaşlara göre bölünmüştür...» Japon «Mainichi» gazetesinin çıkardığı sonuç ise daha da iyimser: «Emekle sermaye arasında yeni, iyi ilişkiler çağı doğmaya başlamıştır» diyor.

Gerçekte, kapitalist toplumun yarattığı sosyal çatışmalar ve bağdaşmaz gelişmeler emekçilerin yeni yeni bölümlerini sınıf kavgasına itmektedir. Bu savaşın başında, modern toplumun büyük gücü olan uluslararası işçi sınıfı bulunmaktadır.

Kapitalist ülkelerde emekçilerin grev savaşlarının yaygınlığı söz konusu olduğunda, grevlere katılanların sayısının sürekli olarak arttığı göze çarpmaktadır. Örneğin, Batı'nın sanayii gelişmiş kapitalist ülkelerinde 1965 yılında grevlere 20 milyon kişi katılmış, 1966'da bunların sayısı artık 28 milyona çıkmıştır. Kapitalist dünya bütünüyle ele alınırsa, 1965-1966 yıllarında grevçiler ordusundakilerin sayısının 37 milyondan 45 milyona yükseldiği görülür. 1967 yılında bu sayı artış eğilimini gene korumuştur.

Ayrı ayrı ülkeler için bu sayılar karakteristik bir nitelik taşımaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre geçen yıl ülkede 4.500 grev olmuştur, ki bu sayı son 15 yıl için bir rekordur. Bu grevlere 2,9 milyon kişi katılmıştır. Grevler boyunca 41 milyon iş saati kaybı olmuştur. İtalya'da geçen yıl iş anlaşmazlıkları yüzünden 100 milyondan fazla iş saati kayba uğramıştır. Fransa'da geçen yıl grev hareketleri sonucunda, 1966 yılındaki 2,5 milyon iş gününe karşılık, 4 milyon iş günü kaybı olmuştur. İngiltere'de 1.500 grev düzenlenmiş ve bu grevlere yüzbinlerce İngiliz emekçisi katılmıştır. Japonya'da «İlkbahar hücumu» artık bir gelenek olmuştur ve bu hareket boyunca Japon ekonomisinin çeşitli kollarında çalışan emekçiler birleşik bir cephe halinde yığınsal grevlerle isteklerini direktmektedirler. Bu «İlkbahar hücumu»na 1966'da 7 milyon, 1967'de ise 7,5 milyon kişi katılmıştır.

Emek ile sermaye arasındaki çarpışmaların şiddeti bakımından şüphesiz grevlere katılanların toplam sayısı çok önemli bir ölçektir. Ama bu sayılar, grev savaşlarının karakteri ve hedefi hakkında bir fikir vermekten uzaktır.

Proletaryanın yüksek ücret, yardımlar, emeklilik istekleriyle giriştiği grev eylemleri, ekonomide askeri niteliğin ağır basmasından ve finans-oligarşinin çıkarları uğrunda ekonominin devlet-tekelciliği halinde düzenlenmesi siyasetinden doğan sürekli pahalılığın bir sonucudur.

Gerçi tekeli-sermaye, işçi sınıfının savaş akınları karşısında proletaryanın bazı isteklerini kabul etmek zorunda kalmaktadır. Ama, kapitalist dünyadaki sınıf çıkarları elbette bu gibi tavizler yoluyla birbirleriyle barıştırılmaz.

Kapitalizm, ABD gibi en zengin kapitalist ülkede bile emekçileri yoksunluğa mahkûm etmektedir. ABD başkan yardımcısı Humphery, amerikalıların beşte birinin — yani 36 milyon kişinin — yoksulluk içinde yaşadığını, bunların gelirlerinin resmen kabul edilen asgarî geçim sınırından daha aşağıda olduğunu açıklamak zorunda kalmıştır. ABD başkanı Johnson'un açıkladığına göre 20 milyon vatandaşı sefalet yuvalarında yaşamaktadır. Başkan kendisi bunu «Amerika için utanç» olarak nitelemiştir.

Emekçilerin geleneksel olan daha yüksek ücret istekleri son zamanlarda yeni bir öz kazanmaktadır. Burjuva devleti gittikçe daha açık bir şekilde, iş anlaşmazlıklarında bunlara işverenlerin yararına karışma eğilimi göstermekte, iktidarını kullanarak ücretleri kısıtlamak ya da «dondurmak» istemektedir.

Büyük Britanyada Wilson'un Leybir-hükümetinin emekçiler arasında şiddetli bir memnunsuzluk yaratan gelir siyaseti, buna bir örnek olarak gösterilebilir. İngiliz ekonomisini sıkıntılardan kurtarmak için bir araç olarak öne sürülen bu siyaset, gerçekte halkın hayat seviyesine, emekçilerin haklarına saldırmak için bir silahtı. Bu siyaset, ülkede yığınla işsizliği daha da arttırdı. Öte yandan bu siyaset, büyük finans-tekelin çıkarlarını korumak amacını güdüyordu. Bu siyasetin iflasını, 1967 sonbaharında sterlin'in değerinin düşürülmesi ortaya koymuştur.

Johnson hükümeti, 1967 ilkbaharı ve yazında yüz bin demiryolcunun ve ABD uçak sanayii işçilerinin tasarlanan grevini kaza yetkisiyle ertelemekle, emekçilerin çıkarlarına karşı gelmiştir.

Bazı ülkelerde burjuva hükümetleri «geçerli yöntem» saydıkları baskıya başvurmaktadırlar. Örneğin, Arjantinde böyle olmuş, 1967 yılı ocak ayında şeker sanayii işçilerinin grevi kana boğulmuş ve mart ayında grev yapan ulaştırma emekçileri en ağır baskıya uğramışlardır. 23 kasımda Şili'de yapılan genel grevde de polis, grevcilere ateş açmış ve emekçiler kan dökmüştür.

Bu koşullar altında grev yapanların ekonomik istekleri, burjuva devletin siyasetinin değiştirilmesi gibi isteklerle birleştirilmektedir.

Grevcilerin sosyal-ekonomik istekleri arasında, otomatisasyon ile konsantrasyon ve üretimde kapitalist rasyonalizasyonun doğrudan doğruya bir sonucu olan yığınla işten atılmalara ve işsizliğin artırılmasına karşı kesin protestolarla belirtilen istekler önemli bir yer tutmaktadır.

Emekçiler arasında sürekli endişeler doğuran bu gibi görüntülerin

ölçüsü hakkında 1967 yılındaki işsizler sayısı bir fikir vermektedir. Yıl sonunda ABD'de işsizlerin sayısı 3 milyonu bulmuş, Büyük Britanya'da 600 bini aşmış, İtalya'da 1 milyona, Batı Almanya'da 526 bine, Arjantin'de 1,5 milyona ulaşmış, Fransa'da ise yalnızca geçen yıl işsizlerin sayısı yarı yarıya artarak 450 bine yükselmiştir. İşten atılma, işsizlik ve buna bağlı olan yoksunluklar, henüz bir işi olan milyonlarca emekçiyi sürekli olarak tehdit etmektedir.

ABD'de, AFL-CIO'nun verilerine göre, 16 milyondan fazla amerikan işçisinin işini kaybetmesi halinde herhangi bir geçisi işsizlik sigortası ödeneği istemeye bile hakkı yoktur.

Batı Almanya'da büyük tröstlerin patronları, «amerikan tecrübesi»nden yararlanmayı ve işsizlerin sayısını % 4 arttırmayı, yani en azından 800.000 işçiyi işten atmayı tasarlamaktadırlar.

İşçi sınıfı örgütleri demokratik yollar bulup göstermekte ve işsizlerin sayısını önemli ölçüde azaltma ve emekçileri aileleriyle birlikte karşılaştıkları tehlikeden kurtarabilmek yolunda somut teklifler yapmaktadırlar.

Öte yandan geçen yıl grevlerin birçoğu belirli başarılarla sonuçlanmış- tır. Örneğin, Fort işletmelerinin tarihinde en büyük hareket olan 160.000 amerikan otomobil işçisinin grevi, 49 gün süren sarsılmaz bir savaştan sonra zaferle bitmiştir. Grevci işçiler, ücretlerinin ve emeklilik maaşlarının artırılmasını sağlamışlardır. Şili'de ücretlerinin artırılması isteğiyle bakır madenleri işçi ve memurlarının yürüttükleri 34 günlük savaş başarıyla sona ermiştir.

İtalya'da geçen yıl, emekçilerin grev hareketleri sonucunda yurt ölçü- sünde geçerli genel toplu sözleşme imzalanmış, ve bundan hemen de 3 milyon işçi yararlanmıştır. Yeni toplu sözleşmelerde ücretlerin artırıl- ması, çalışma saatlerinin kısaltılması ve iş şartlarında daha başka düzelt- meler yeralmaktadır.

Geçen yılın grevleri işçi hareketlerinin kendine öz olan önemli bir eği- liminin geriletilemeyeceğini ispatlamıştır. Bu, işçi sınıfının, ayrı ayrı iş kol- larını, hattâ ülkenin bütün ekonomisini felce uğratan genel grev gibi böylesine güçlü bir silahtan yararlanmasıdır. Böyle bir grevde yüzbin- lerce, hattâ milyonlarca emekçi bir anda savaşa katılmaktadır.

Örneğin, Fransadaki genel milli grevler (1 şubat, 17 mayıs ve 13 aralık), Japonyadaki «ilkbahar hücumları», Şili'deki grev (23 kasım) ve Uruguay grevi (20 temmuz) bunu doğrulamaktadır. Grevlerin sayısı bakımından Batı Avrupada başta gelen ülke olan İtalya'da, büyük ekonomi kolların- daki emekçilerin ardı ardına yaptıkları yığın grevleri, ölçüleri bakımından genel grevle eşdeğer idi.

İtalyan, fransız, ingiliz emekçilerinin, lâtın amerika ülkeleri ve Japonya emekçilerinin bazı grev eylemlerinde ekonomik istekleri gelişip politik isteklere dönüşmektedir.

Bu bakımdan İspanya emekçilerinin grev eylemleri oldukça karakteris- tiktir. Geçen yıl nisan ayında büyük bir grev dalgası ülkeyi boydanboya

kapladı. Bu greve, ekonomik istekler öne süren ve Franko diktatörlüğüne karşı gelen binlerce ıspanyol işçisi katıldı. Bu savaş, özellikle ekim ayının sonunda «işçi komisyonları»nın düzenlediği «savaş haftası»nda daha da şiddetlendi. «savaş haftası» 28 ekimde muazzam grev ve gösterilerle sana erdi. İspanyol emekçilerinin bu eylemi hakkındaki bir değerlendirmesinde, İspanya Komünist Partisi genel sekreteri Santiago Carillo, 27 ekim 1967 alayının «Franko rejimine karşı en etkili ve en savaşkan eylem» olduğunu belirtmiştir.

Kapitalist ülkelerdeki en büyük grev eylemleri aynı zamanda, işçi sınıfının kuvvetlenen birliği ruhu içinde geçmiştir. İtalya'da en büyük üç sendikalar birliği tarafından, yani İtalyan Genel Sendikalar Konfederasyonu (Confederazione Generale Italiana del Lavoro), İtalyan Hür Sendikalar Konfederasyonu (Confederazione Italiana Sindacati Liberi) ve İtalyan İşçiler Birliği (Unione Italiana del Lavoro), düzenlenmemiş olan bir tek büyük grev bile almamıştır. Fransa'da genel grevler, Genel Emek Konfederasyonu (Confederation Generale de Travail) ile Fransız Demokratik Emek Konfederasyonu (Confederation Democratique française du Travail) arasındaki birlik bayrağı altında olmuştur. İspanyada sınıf savaşının karakteristik yönü, kamünistlerin, ilerici katoliklerin, sosyalistlerin, nasyonalistlerin ve en önemli olanı da, Franka diktatörlüğü koşulları altında henüz kesin bir politik karara varmamış alan emekçilerin bir birlik cephesi içinde harekete geçmeleridir. Japonya'nın ve bazı Lâtin Amerika ülkelerinin sendika birlikleri de eylemleriyle kendi birliklerini ve beraberliklerini göstermişlerdir.

Açıkça «sınıflar arasında işbirliği» siyaseti güden reformcu sendika yöneticilerine yığınların yaptığı baskı gittikçe artmaktadır. Bu bakımdan geçen yılın başlarında AFL-CIO'dan, etkili bir gurup alan Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası (United Automobile Workers) yönetici fonksiyonelerinin, Sendika başkanı Walter Reuther başta olmak üzere ayrılmalarıyla, bu sendikalar birliğinde başgösteren bunalım büyük bir anlam taşımaktadır. Bu bunalım, Meany'nin başkanı bulunduğu AFL-CIO yönetiminin yürüttüğü siyasetin zorunlu bir sonucu idi. Bu siyaset, ABD'nin geniş sendika çevrelerinde kaynaşmalar ve huzursuzluklar doğurdu. AFL-CIO yönetimi, ücret ve taplu sözleşme sorunlarında elverişli sonuçlar sağlayabilecek güçte alan bir sendikalar birliği olarak, bunun kuvvetini felce uğratmaya, bütün öteki iş sorunlarında işçilerin teşebbüslerini boğmaya çalışmaktadır.

Kapitalist ülkeler emekçilerinin geçen yıl yürüttükleri grev savaşları, kendi haklarını korumak amacıyla ve tekellerin hegemonyasına karşı giriştikleri eylemler, işçi sınıfının saflarının birliği ve bütünlüğü yollarının, bütün demokratik güçlerin birliği ve bütünlüğü yollarının bundan sonra da aranması zorunluğunu ortaya koymaktadır. Onyıllar boyunca edinilen tecrübeler, ancak işçi sınıfının ortak eylemlerinin demokratik toplumsal dönüşümler sağlayabileceğini göstermektedir.

L. N.

Bakü'de

Sovyet devleti ve SBKP yöneticileri, Brejnev, Podgorny ve Kosigin yoldaşların, «Sosyalist Oktobr Devrimi ile Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının milli kurtuluş hareketi» konusunu incelemek üzere Baküde düzenlenen milletlerarası bilimsel konferansa çeşitli ülkelerden gelmiş bilim ve siyaset adamlarına ve çeşitli tanınmış şahsiyetlere gönderdikleri mesajda belirtildiği gibi: «Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının mutlu geleceklere doğru yürüyüşlerini durdurabilecek hiç bir güç yoktur dünyada. Milli kurtuluş hareketi, sosyalist dünya sistemi ve dünya işçi hareketi arasında kurulan ve gittikçe güçlenen birlik, bu gerçeğin garantisidir.»

Bakü Konferansı, Oktobr Devriminin ellinci yıldönümünden kısa bir süre önce, Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi ve Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkeleriyle Sovyet Dayanışma Komitesi tarafından düzenlenmiştir.

Sovyet Akademi üyesi E. M. Yukov'un sunduğu başlıca raporla ilgili tartışmalar, konferansa katılanların, ilk sosyalist devrimin evrensel önemine ve etkilerine, milli kurtuluş hareketinin gelişmesinde oynadığı role verdikleri değeri belirtmiştir. İşte bu konferansta yapılan konuşmalardan bazı aktarmalar:

Dang Quang Minh (Güney-Viyetnam Milli Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi üyesi): «Büyük Oktobr, Doğu halklarının uyanışına yol açtı, dünyanın her yerinde milli kurtuluş devrimlerini alevlendirdi . . . Viyetnam devrimcileri Oktobr Devriminin faydalı etkisini gördüler. Bizler için bu Devrim, susamış bir yolcuya uzatılan su gibidir . . .»

Yusuf El Sebai (Asya-Afrika halkları Dayanışma Teşkilâtının genel Sekreteri): «Sosyalist Oktobr Devriminin, dünya milli kurtuluş hareketinin – özellikle Asyada ve Afrikada – gelişiminde oynadığı rolün önemini bilinçle kavramalıyız . . . Bu Devrim, bütün halkların, yaşadıkları şartları hesaba katmaları ve kendilerine en uygun düşecek yolları seçmeleri şartıyla, sosyalizm yoluna girebileceklerini, bütün dünyaya ve ilk defa göstermiştir. Bu devrim, sosyalizm yolunun halkın isteklerini gerçekleştirecek doğru bir yol olduğunu ispat etmiştir.»

Orta Asya ve Kafkas Sovyet Cumhuriyetlerini temsil eden bilim adamlarının Rus proletaryasının yardımıyla yüzyıllarca sürmüş gerikalmışlığa son verebilmiş ve uygarlığın en yüksek zirvelerine ulaşabilmiş halklarının elde ettiği tecrübelerle ilgili raporları büyük bir ilgiyle dinlenmiştir.

Dört kıtadan gelmiş en yetkili temsilciler çağımızın en önemli oluşlarının-
dan birini teşkil eden bu hareketin başlıca yönlerini bilimsel bir açıdan
ve büyük bir titizlikle incelediler.

Bütün sorunlar ele alınamadığı için, Bakü Konferansında, milli kurtuluş
devriminin çeşitli yönlerini incelemek üzere milletlerarası toplantıların
düzenlenmesini teklif edenler çok olmuştur. H. V.

Berlin'de

Bilimsel konferanslar

12-13 eylül 1967 günlerinde Alman Demokratik Cumhuriyetinin başken-
tinde toplanan milletlerarası konferansta, *Kapital*'ın birinci cildinin yü-
züncü yıldönümü konusu ele alınmıştır. Alman Sosyalist Birlik Partisi Mer-
kez Komitesince düzenlenen konferansa 40'dan fazla komünist ve işçi
partisinin temsilcileri çağırılmıştır.

Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin birinci sekreteri Walter Ulbricht «Karl
Marks'ın *Kapital*'ı, Federal Almanyadaki tekerci Devlet kapitalizmi siste-
mine karşı savaşılan Demokratik Alman Cumhuriyetinde kurulan sosyalist
toplumsal sistemin ilerleyişi bakımından nasıl bir önem taşır?» başlıklı
raporunu okudu. W. Ulbricht'in belirttiği gibi, Marks'ın eseri insan toplu-
munun gelişmesiyle ilgili tahminlere sağlanmış en mükemmel örnektir.
Marks'ın ortaya koyduğu, Lenin'in tekrar ele aldığı ve geliştirdiği, dünya
işçi hareketinin son tecrübeleriyle daha da zengin bir öz kazanan, top-
lumsal süreçleri öngören bu bilimsel nazariyeler, çağımızda, marksist-
leninist partilerin yürüttüğü bütün faaliyetin zorunlu bir unsuru haline gel-
miştir. Bu bilimsel tahminler, bilimsel ilerlemeleri önceden bilmek ve idare
sistemini daha mükemmel hale getirmek üzere büyük çabalar harcayan
Demokratik Alman Cumhuriyetinin yönetici sisteminde devamlı bir rol
oynamaktadır. Böylelikle, gelecek uzun bir süre için, üretici güçlerle tam
bir gelişmeye varmış üretim ilişkilerinin birbirine yaptığı etkileri öngörmek,
beliren çelişmeleri vaktinde farketmek, bu çelişmeleri çözümleyecek yol-
ları bulmak mümkün oluyor.

Sosyalizmin çok gelişmiş bir toplumsal sistemini kurmakta olan Demok-
ratik Alman Cumhuriyetindeki sosyalist yapının bugünkü aşamasında,
Marks'ın *Kapital*'da tespit ettiği görüşler, değerlerinden hiçbir şey kay-
betmemiştir. Alman Sosyalist Birlik Partisi sosyalizm kavramını inceledi, ve,
Walter Ulbricht'in dediği gibi, şu sonuca vardı: «Sosyalizm, toplumsal
gelişmenin kısa süreli ve geçici bir aşaması değildir; kapitalizmden komü-
nizme dünya çapında geçilebilmesi için zorunlu olan bir tarihsel dönem
çerçevesi içinde oldukça ayrı bir yer tutan toplumsal ve iktisadi bir oluş-
tur.» Bu oluşu yöneten kanunlar (örneğin ticari üretim konunu, değer

kanunu vb.) varolan toplumsal ve iktisadi şartlara göre etki yapan, objektif ve bu oluşa özgü kanunlardır. Demek oluyor ki, temel sorun, sosyalizmin kurulmasını kolaylaştırmak üzere, bu kanunlardan tam anlamıyla faydalanabilmektir.

Kapitalizmle bir arada yaşayan sosyalizm, her alanda üstünlüğünü göstermek zorundadır. Ama sosyalizm, bu üstünlüğünü, çok gelişmiş toplumsal sistemini kurabilmesi için gereken ve süresi tarihsel şartlara göre değişen belli bir dönemden sonra ancak, ispatlayabilecektir. Demokratik Alman Cumhuriyetinde kurulduktan sonra, bu sistem Batı Almanyadaki tekelci Devlet kapitalizminin yerini alabilecek bir çözüm yolu teşkil edecektir.

Federal Almanyadaki tekelci devlet kapitalizminin gelişimini inceleyen Walter Ulbricht, kapitalist sisteme özgü temel çelişmelerin, bu ülkede fevkalâde keskinleştiğini, tekellerin hâkimiyeti ile Devlet hâkimiyetinin birbiriyle karışması şartıyla ancak emperyalizme yaşama olanaklarının kaldığını belirtti. Kapitalizm geliştikçe, emekle sermaye arasındaki çelişme daha da keskinleşiyor. İşçi sınıfının yürüttüğü devrimci savaş ancak, bu çelişmeyi ortadan kaldırabilir.

Konferansta, Sovyetler Birliği, Polonya, Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Bulgaristan, Moğolistan, Yugoslavya, Küba, Avusturya, Fransa, Şili, İspanya, Japonya, Birleşik Amerika Devletleri, İngiltere vb. kardeş partilerini temsil eden delegeler de söz aldı. Konuşmacıların hepsi, bütün dünyada devrimci bir başkalaşma gerçekleştirmek üzere savaş yürüten emekçilere, fevkalâde güçlü bir silâh sağlayan *Kapital*'in tarihsel ve evrensel önem ve etkilerini olduğu kadar; bugün sosyalist toplumu kuranların, emperyalizme ve gericiğe karşı, barış, demokrasi ve sosyal kalkınma uğruna savaşan bütün güçlerin daima başvurduğu eser olduğu için, bugünkü değerini önemle belirttiler.

Komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bu eserin yüzüncü yıldönümünü, Alman halkına en büyük şerefi sağlamış ve bilimsel komünizmi kurmuş olanların vatanında – bugün sosyalist ve barıştan yana vatanında – kutladıkları için duydukları mutluluğu belirttiler. W. T.

Paris'te

Oktobr Devrimi ve Fransa

(Maurice Thorez Enstitüsünde düzenlenen bir seminer)

13–15 ekim günlerinde Pariste düzenlenen «Oktobr Devrimi ve Fransa» konulu seminer çalışmaları sona ererken, Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Waldeck-Rochet, yaptığı konuşmada, «Maurice Thorez Enstitü-

sünün bu semineri düzenlemekle yeni çağların en önemli olayını değerince kutlamak istediği»ni belirtmiştir.

Oktobr Devriminin Fransoda yol açtığı büyük değişimleri inceleyen Paris seminerine, marksist tarihçiler, siyaset adamları, sendika yöneticileri, devrimci savaşımlara emek vermiş yoldaşlar davet edilmişti. Profesör Pierre Renouvin gibi Marksist olma yan bir tarihçi, iki Sovyet temsilcisi, Akademi üyesi Isaac Mintz, ve Marksizm-Leninizm Enstitüsüne bağlı Dünya İşçi Hareketi Şubesinden Edouard Arabogly de tartışmalara katıldılar.

Jeannette Thorez-Vermeersch'in çalışmaları açarken belirttiği gibi, bu seminere hâkim olan görüş, Maurice Thorez'in bir sözü ile özetlenebilir: «Oktobr Devrimi Fransız işçi hareketini yükseltti, ona taze bir kan sağladı.» Bu görüş seminere sunulan ve tartışılan raporların dördünde de kuvvetle belirliyordu: Georges Cogniot, «Oktobr Devriminin Fransız işçi hareketine sağladığı yeni unsurlar»; Victor Joannès, «Ekim Devrimi, proletarya enternasyonalizmi ve millet, ve Maurice Thorez'in bu açıdan oynadığı rol»; Jean Freville, Fransız burjuvazisinin, Luce Langevin de Fransız aydınlarının Sovyet devrimine karşı takındıkları tutumu incelediler.

Georges Cogniot'nun belirttiği gibi, Oktobr Devrimi, 1917 yılında, Fransada, ordu içinde ve işçi sınıfında – özellikle demiryollarında, demir-çelik endüstrisinde ve Parisin büyük terzilik çevrelerinde devrimden de önce belirmeye başlayan direniş eğilimine yeni bir güç sağladı: «İhtilâlcı Milli geleneklerle, Oktobr Devriminin getirdiği çok önemli yeni unsurlar, birbirini mükemmel şekilde tamamladı.» Fransız Sosyalist Partisi, 1920 yılında, Tours Kongresinde o dönemin tarihsel şartları içinde III-ncü Enternasyonale katılmaya karar vermiştir. Böylece, Fransız komünistleri, «Lenin yolunu seçmekle hiç yanılmadıkları»nı iftiharla söyleyebiliyorlar.

Victor Joannès 1917 den bu yana geçen elli yıldan çıkarılacak bir ders daha belirtti: Ekim Devrimi, «enternasyonalizmle zenginleşen» Fransız işçi sınıfının yurtseverliğine yeni bir nitelik kazandırdı. Halkın bu yurtseverliği, 1919–1920 de, İtilâf Devletlerinin Rusyaya yaptığı müdahaleye; 1923 de, Fransız silâhlı kuvvetlerinin Ruhr bölgesini işgal etmesine; 1925 de, Suriyede ve Fas dağlarında Fransızların giriştiği sömürgeci savaşımlara karşı yürütülen mücadele ile defalarca dile gelmiştir. İkinci dünya savaşı sırasında, Fransız komünistlerinin yurtseverliğinde, işgal altında bulunan vatan sevgisi Sovyet Birliğine karşı duydukları minnet hisleriyle birleşti.

Jean Fréville'in ve Luve Langevin'in raporları ise, burjuvazinin yürüttüğü Sovyet aleyhtarı kampanyalara karşı, Henri Barbüsse, Romain Rolland, Anatole France, Paul Langevin gibi büyük Fransız aydınlarının oynadığı eğitici ve açıklayıcı role ışık tuttu. Daha başka konuşmalarda ise, 1919 da, Odessa'da, karşı-devrimciler tarafından öldürülen, III-ncü Enternasyonal dâvası uğruna hayatını veren ilk Fransız kadını Jeanne Lacourbe'un, Fransız askeri heyetinde görevli bulunduğu halde devrimcilere hemen katılan yüzbaşı Jacques Sadoul'un; Karadenizde, Bizerte'te, yabancı devletlerin müdahalesine karşı savaşılan Fransız bahriyelilerinin oynadıkları rolü belir-

tildi. Léon Feix de şu noktanın üzerinde durdu: Fransız halkı eskiden beri sömürgeciliğe karşı duyduğu nefreti; hiç durmayan mücadelelerle, evvelâ Fas harbine ve daha sonraları Hindi-Çini ve Cezayir savaşlarına karşı yürüttüğü savaşlarla dile getirdi.

Isaac Mints ve özellikle Waldeck Rochet, daha genel bir nitelik taşıyan nazari sorunlar incelediler. Isaac Mints, Oktobr Devriminin, bütün dünya proletaryasının prensiplerini ve matotlarını bir kat daha yükselttiğini belirtti. Waldeck Rochet'in dediği gibi: «Oktobr Devrimi, emperyalist hâkimiyetini sarstı, yeni bir dünya sisteminin temellerini attı, bütün dünya devrimci hareketine yeni bir güç sağladı». «Bugünkü Fransada devrimci olmak ne demek?» sorusuna, Waldeck Rochet şu cevabı verdi: «1917 de olduğu gibi, bugün de, en temel sorunu, ihtilâl sorununu bilimsel bir anlayış içinde ele almaya çalıştığımız zaman, haziran ayında Prag'da düzenlenen ve Ekim Devriminin yaptığı evrensel etkileri inceleyen milletlerarası konferansta çok doğru olarak belirtildiği gibi, elli yıldan bu yana devrimci sürecin çok ayrıntılı şekiller aldığını heme görüyoruz.»

Bu sözü ile dergimizce düzenlenen yuvarlak masa konferansını kasteden Waldeck Rochet, Fransa gibi bir ülkede sosyalizme geçiş sorununu, bütün ayrıntılarıyla inceledi. Biz burada bu konuşmadan, Fransız komünistlerinin bugünkü tutumunu özetleyen iki cümle vermekle yetineceğiz: (İç alanda) «Fransız komünist partisinin bütün faaliyeti, bütün emekçi halkın yürüttüğü demokratik hareketin sonucu olarak, sosyalizm ülküsünü gerçekleştirmek üzere, sosyalizme barışçı yollarla geçişe elverişli şartların yaratılmasına yönetilmiştir.» Dış politikada ise: «Bütün dünya emekçileriyle tam bir dayanışma halinde bulunan Fransız Komünist Partisi, her ülkenin demokrat güçlerini; emperyalizmin ezgisi altında bulunan bütün halkların yürüttüğü kurtuluş hareketini tamamiyle desteklemiştir ve desteklemektedir. Partimiz, devletlerin barış içinde bir arada yaşama prensibini kabul ettirmek, Amerikan emperyalizmini yalnız bırakmak ve geriletmek üzere, barıştan yana, emperyalizme karşı olan bütün güçlerin hareket birliği zorunluluğunu her zaman belirtmektedir.»

P. H.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri, Yakub Demir yoldaşın, Budapeşte Konsultatif Buluşmasında yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

Emperyalizme karşı, milli bağımsızlık, barış demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelede hareketimizin birliğini kuvvetlendirmek için şimdiye kadar sarfedilen gayretler, bu yolda atılan adımlar bizi önemli bir aşamaya ulaştırmış bulunuyor. Müsadenizle, önce, komünist ve işçi partilerinin ve bu arada partimizin dilek ve gayretlerini dile getirerek bu konsultatif buluşmaya önyak olan 18 kardeş partiye ve özellikle buluşmanın gerçekleşmesi imkânlarını sağlayan Macar Sosyalist İşçi Partisine, Türkiye Komünist Partisi adına teşekkür ederiz.

Türkiye Komünist Partisi, 1960 Danışma Toplantısından sonra milletlerarası alanda meydana gelen Önemli olayları, birlikte incelenmesi, çözülmesi gereken yeni problemleri göz önünde tutarak yeni bir Danışma Toplantısı fikrini hararetle desteklemiş ve bu meselede görüşünü ve tutumunu kararlarıyla, bildirileriyle ve çeşitli vesilelerle açıklamıştır.

Komünist ve işçi partilerinin büyük çoğunluğu tarafından benimsenmiş ve desteklenmiş olan Danışma Toplantısı fikrinin gerçekleşmesi için şartların olgunlaşması, şüphesiz, zaruriydi. Hızla gelişen ve değişen milletlerarası durum, kardeş partiler arasında yapılan iki taraflı ve çok taraflı buluşmalar ve nihayet komünist ve işçi partilerinin büyük çoğunluğunun desteklediği ve katıldığı bu Konsultatif Buluşma milletlerarası bir Danışma Toplantısı için şartların olgunlaştığını, bunun yerine getirilmesi gereken enternasyonal bir ödev olduğunu ortaya koydu. 18 kadeş partinin inisiyativu bu ödevin yerine getirilmesi için atılmış kesin bir adımdır.

Danışma Toplantılarını gerekli ve zorunlu kılan, proletarya enternasyonalizmi prensipleridir. 1957 ve 1960 Danışma Toplantılarının belgelerinde kardeş partilerin, görüş ve hareket birliğinin kuvvetlendirilmesi üzerinde önemle durulmuştur. 1960 Moskova Bildirisinin son paragrafı şöyle bitiyor:

«Danışma toplantısına katılanlar, komünist ve işçi partilerinin Marksizm-Leninizm, proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde bundan böyle de sıkıca birleşmesini, işçi sınıfının bütün kuvvetlerinin, demokrasi ve ilerici kuvvetlerinin birleşmesinin en önemli şartı, dünya komünist ve işçi

hareketinin bütün insanlığın aydın geleceği uğrunda, barış ve sosyalizm dâvasının zaferi uğrundaki büyük savaşında yeni başarıların garantisi olarak görüyorlar».

Önümüzdeki Danışma Toplantısının hazırlıkları işini pratik bir yola sokacak ve bu yoldaki çalışmaları geniş bir demokratik temel üzerinde yürütecek bir teşkilât şekli bulmak, toplantının hedef ve çalışma metodlarını görüşmek ve kararlaştırmak için toplanmış bulunuyoruz. Buluşmamızın başarıyla sona ereceğine kuvvetle inanıyoruz. Çünkü biliyoruz, emperyalizme, emperyalist monopollerin amansız sömürsüne, harbe karşı savaşan yeryüzünün bütün devrimci, ilerici ve barışçı kuvvetleri bunu bekliyor.

Partimiz, yeni bir Danışma Toplantısı fikrini ve bu fikrin gerçekleştirilmesi için şartların olgunlaştığı görüşünü desteklerken, sadece milletlerarası olayların kendi memleketimizin durumu ve özel şartları üzerinde yaptığı ve yapabileceği etkileri göz önünde tutmuyor, sadece bu kaygıyla hareket etmiyor. Türkiye Komünist Partisi, Marksçı-Leninci prensiplere, proletarya enternasyonalizmine bağlı bir parti olarak, çağımızda hiçbir memleketin özel şartlarının milletlerarası olayların etki alanı dışında kalabileceğine inanamaz.

Türkiye, emperyalizme karşı silâhla savaşarak bağımsızlık elde eden, sonra yeniden emperyalizmin politik, ekonomik ve askeri nüfuz alanı içine düşen bir memleket. Milli kurtuluş hareketlerinin alabildiğine geliştiği günümüzde Türk halkının bağımsızlık mücadelesinin geçirdiği safhalar tam bir milli bağımsızlık uğrunda savaşan halklar için ibret vericidir.

Türkiyede 1960 askeri hükümet darbesini yapanlar, halka dayanmadıkları, halka güvenmedikleri için, emperyalizmin açık ve gizli oyunları, istiyerek veya istemiyerek, iktidarı yeniden gerici karşı kuvvetlerin eline teslim ettiler. Buna rağmen, halkın emperyalizme ve gericiliğe karşı milli bağımsızlık, demokrasi, sosyal ilerleme uğrundaki mücadelesi yeni bir hızla gelişmeye, sosyalizm fikri memlekette hızla yayılmaya başladı.

Türkiye Komünist Partisinin açık faaliyetini yasaklayan anti-demokratik kanunlar yürürlükte kalmış, komünistlere karşı baskı ve terör gevşemiştir? Tersine, anti-komünizm kampanyaları, resmi çevrelerin teşvik ve desteğiyle teşkilâtlı, açık ve daha küstahça bir hal almıştır? Fakat bütün çabalara rağmen, işçi sınıfının hızla teşkilâtlanması, memleketin sosyal ve politik hayatında önemli bir etken haline gelmesi önlenememiştir. Şehirde ve köyde sınıf mücadelesi sertleşti. Türkiye İşçi Partisi kuruldu, 15 temsilciyle parlâmentoya girdi, emekçi sınıfların sesi parlâmentoda duyulmaya ve yükselmeğe başladı. Sosyalist ülkelere, milli bağımsızlıkları uğrunda savaşan Orta ve Yakın-Doğu halklarına karşı NATO'nun bir saldırı yığnağı, Amerikanın bir uydusu haline getirilmiş olan memleketimizde anti-emperyalist hareket hızla genişledi; NATO ve Amerikan askeri üslerine, harbe karşı mücadele sertleşti. Bu mücadele, emperyalist tekel sermayesiyle menfaatleri bağdaşmayan küçük ve orta burjuva tabakalarını, yurtsever aydınları, ilerici gençliği sardı.

Amerikan emperyalistlerinin kahraman Viyetnam halkına karşı açtıkları barbarca harp, Israil saldırgan kuvvetlerini Arap ülkelerine saldırtmaları, Akdeniz bölgesinde, Kıbrıs etrafında yarattıkları gergin hava, Yunanistanda kurdukdıkları askeri faşist diktatoro, dünyanın çeşitli bölgelerinde turtuşturdıkları ve körükledikleri harp ocakları, her çareye başvuruarak halkların ilerleme hamlelerini kırmaya çalışmaları halkımızı ciddi surette kaygılandırıyor. Bu kaygı, memleketimizin siyasi görüşleri, inançları ayrı ayrı olan, fakat emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşıyan bütün ilerici milli kuvvetlerini birbirine yaklaştırmış, ortak düşmanlara karşı ortak cephe birliği fikrini gerçekleştirme çabalarını arttırmıştır. Bu çabaları kırmak, ilerici kuvvetleri ezmek emperyalizmin ve memleketimizdeki yerli ortaklarının başlıca amacıdır. Onlar bu amaca varacak yolu, işçi sınıfının legal politik ve sosyal kuruluşlarını dağıtmakta, halkın uzun mücadelelerle elde edilmiş demokratik haklarını yok etmekte arıyor ve saldırıya geçmiş buluyorlar. Mücadele sertleşmiştir. İşçi sınıfı ve memleketimizin diğer ilerici kuvvetleri kolay kolay yenilecek durumdan artık çıkmışlardır.

Belirtmek isteriz ki, Türkiyede 1960 yılından buyana işçi hareketinin kalınmasında, demokratik hareketlerin ve anti-emperyalist mücadelenin genişlemesinde, bütün ilerici kuvvetlerin aktifleşmesinde, emperyalizmin saldırgan politikasına karşılık Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist devletlerin ısrarla izledikleri barış içinde yanyana yaşama politikasının büyük etkisi olmuştur. Bu Leninci dış politika, saldırgan emperyalizmin memleketimizde yaymaya çalıştığı «sovyet tehlikesi» uydurmasının foyasını açığa vurmuş, emperyalizmin, Türkiyeyi en sağlam saldırı yığınaklarından biri olarak elde tutma ümidini bir hayli zayıflatmıştır.

Dünya devrim hareketindeki gelişmeler komünist ve işçi partilerinin birlikte çizdikleri genel savaş hattının doğruluğunu bütün açıklığıyla ortaya koymuştur. Partimiz bu Marksçı-Leninci ana hatta bağlıdır. Bunun içindir ki, 1960 Danışma Toplantısından sonra geçen 7 yıllık süre içinde dünya komünist hareketinde biriken tecrübelerin değiş-tokuşunu ve milletlerarası durumda beliren yeni olayların Marksizmin-Leninizmin ve 1957, 1960 Moskova kararlarının ışığında kollektif olarak incelenmesini, çözömlenmesini gerekli görüyoruz, ve bunu hareketimizin bundan sonraki, gelişmesi için yerine getirilmesi zorunlu enternasyonal bir ödev sayıyoruz.

Milletlerarası komünist hareketinde fikir ve tecrübe değiş-tokuşu, yeni politik olayların birlikte göröşölüp çözömlenmesi hareketimizde göröş birliğini, hareket birliğini sağlamanın ilk şartıdır. Bunun içindir ki hareketimizde birliğin kuvvetlendirilmesi yolunda yeni bir Danışma Toplantısını kesin bir zorunluk sayıyoruz. Komünist hareketinde birliğin Korunmasını, sağlamlaştırılmasını toplantının başlıca amacı kabul ediyoruz. Bizce komünist hareketinde birlik, gittikçe azgınlaşan emperyalizme karşı, halkların bağımsızlığı, barış ve demokrasi uğrunda mücadele eden bütün devrimci, ilerici güçlerin birlik ve dayanışmalarının temelidir.

Komünist hareketindeki anlaşmazlık ancak, saldırgan emperyalizmin işine yarıyor. Birliğimizin kuvvetlendirilmesi, milli bağımsızlık, barış ve sosyalizm uğrunda savaşan halkların ve özellikle bugün emperyalizmin en saldırgan ve güçlü kuvvetlerine karşı savaşan Viyetnam halkının yararına olacaktır.

Yeni Danışma Toplantısının hiç kimseyi, hiç bir partiyi suçlamak gibi bir ödevi yoktur. Onun ödevi komünist ve işçi partilerini birleştiren ortak amaçlar uğrundaki mücadelede etkili bir hareket birliği yaratmaktır. Fakat bu, günümüzün anlaşmazlığa yol açan önemli politik sorunlarını sükûtle geçiştirmeği gerektirmez. Fikirlerin değiş-tokuşu gibi, anlaşmazlıkların giderilmesi de tartışma yoluyla mümkündür. Dünya komünist hareketindeki zorlukların, anlaşmazlıkların kendiliğinden ortadan kalkmasını bekleyemeyiz ve beklememeliyiz. Anlaşmazlıkların ortadan kalkması kardeş partilerin aktif hareketlerine, müşterek gayretlerine bağlıdır. Yeni bir Danışma Toplantısının başlıca amaçlarından biri de budur. Bu amaca ancak aktüel problemlerin birlikte görüşülmesi, yoldaşça tartışılmasıyla varılabilir.

Önümüzdeki Danışma Toplantısının hazırlanması ve gerçekleştirilmesi, kardeş partiler arasında tam hak eşitliği prensipine dayanıyor. Bu demokratik ve kolektif nitelik, fikir değiş-tokuşunun birlikte hazırlanacak gündeme göre yürütülmesi, bizce verimli bir sonuç elde edilmesine yardım edecektir.

Türkiye Komünist Partisi milletlerarası bir Danışma Toplantısı için şartların olgunlaştığı inancındadır. Toplantının bu yıl içinde yapılması görüşünü destekliyor. Toplantının başarısı için elinden gelen her şeyi yapmağa hazırdır.

Danışma Toplantısı için en uygun yer, bizce, Moskovadır. Moskova çağımız komünist hareketinin beşiği olmuştur. Moskova komünist hareketinde birliğin sembolüdür.

Danışma toplantısı için Budapeştede bir hazırlık komitesi kurulması teklifini de destekliyoruz.

İÇİNDEKİLER

Budapeşte Danışma Toplantısı	77
<i>Lene Berg, Con Boyd, Muhammed Harmel</i> Birliğin sağlamlaştırılması uğrunda savaş	82
<i>Valdo Attias, Pavel Auersperg, Pierre Hentges</i> Büyük Ekim Sosyalist Devrimi uluslararası bir önem taşımaktadır	89
<i>Manfred Kapluck</i> Alman Komünist Partisinin serbest bırakılması aktüel politik bir zorunluktur	100
<i>Yan Prajski</i> Yunanistanda gericiiliğin manevraları	107
<i>Viktor İsupof</i> Sterling ucuzladı	111
DÜNYA SORUMLARI	
Yuvarlak masa toplantısı Kapitalizm nereye gidiyor	119
VİYETNAM SAVAŞI	
Çıkmaza giren tırmanma siyaseti	139
BUGÜNKÜ DÜNYA	
1967 Grey hareketleri	144
ULUSLARARASI TOPLANTILAR	
Bakü'de, Berlin'de, Paris'te	148
ÖZEL SAYFALARIMIZ	
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri, <i>Yakub Demir</i> yoldaşın, Budapeşte Konsultatif Buluşmasında yaptığı konuşma	153

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almançası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Ruşçası:

Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Editon et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japonçası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarçası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozsirovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira